

Omslag: 'Anatomische les' (1996), aquarel van Caren van Herwaarden. Zie www.arttrack.nl/carevanherwaarden

348 In de **zaak-Kelly** besliste de Hoge Raad onlangs dat de geboorte van het meisje voorkomen had kunnen worden. Kelly en haar ouders hebben door deze medische misser recht op schadevergoeding. Analyse van het arrest leert dat acceptatie van de vordering geen ongewenste gevolgen hoeft te hebben.

332 Tijdens de ontmoeting tussen de Algemene Raad en achterban over de **Commissie Advocatuur** werden de fundamenteën van het beroep doorgenomen. 'Straks worden we opgezadeld met een Hoge Autoriteit voor de Advocatuur, dan zijn het anderen die onze wetten schrijven.' En: 'Waarom zouden andere juristen zich niet kunnen beroepen op het beroepsgeheim als ze in de *board room* hetzelfde doen als een advocaat?'

360 Het **Amerikaanse kantoor Wachtell** voert de lijsten over winstdelen en omzetten aan. Een gesprek met David Katz, partner en bestuurder. 'Van ons hoeven al de Engelse en Nederlandse kantoren hier echt niet te zitten.' En hij is bang dat Nederlanders 'juist die dingen gaan verliezen die jullie groot hebben gemaakt. Integriteit en goed onderwijs.'

In de volgende nummers:

- ▶ De concernenquête
- ▶ Amsterdamse advocaat in Moskou
- ▶ Confraternele correspondentie
- ▶ 35 tips voor de praktijk
- ▶ Wet op de jeugdzorg
- ▶ Het Rijnvaarthof

ARTIKELEN

- 348** HIV - Strafrechtelijke bescherming gewenst?
Willem Jebbink
- 354** Zaak-Kelly: een wonderlijke vordering
Lucien Ridderbroek
- 360** Welk belang heeft de Nederlandse advocaat bij de Europese Grondwet?
Bastiaan de Bruijne

VASTE RUBRIEKEN

332 ACTUALITEITEN

- ▶ Eerste sessie naar aanleiding van Commissie Advocatuur
- ▶ Tresspassing, *Joost Beversluis*
- ▶ Commissie Advocatuur kan aan de slag
- ▶ David Katz van Wachtell: 'Nederland moet oppassen, het gaat niet goed'
- ▶ De juristen Blair en Howard
- ▶ Carel Stolker over de zaak-Kelly

362 DE CULTUUR VAN

Paul van Wersch
Jan Pieter Nepveu

366 REACTIES EN BRIEVEN

- ▶ 'Ruzie in het Noorden'

374 DISCIPLINAIRE BESLISSINGEN

VAN DE ORDE

- 331** ▶ Van de deken: Terug naar Thucydides
- 368** ▶ Voortgezette Stagiaire Opleiding en Permanente Opleiding
- 371** ▶ Personalia

ONAFHANKELIJKE GESPECIALISEERDE BOARDROOM CONSULTANCY EN ONDERSTEUNING ADVOCATUUR

Ondersteuning advocatuur bij geschillen ter zake van:
fusies en overnames; jaarrekeningen, accountantscontrole en
accountantsverklaringen; belangenverstrengelingen;
waarderingsvraagstukken en schadebepaling

Optreden als deskundige in procedures

Second opinions, arbitrage en bijzondere onderzoeken

Advisering beheersingsvraagstukken en administratieve
automatisering,
bedrijfseconomische en accountancy vraagstukken

Drs. R.H. Veenstra RA
“ DE ACCOUNTANT BEOORDEELD ”
Kluwer bedrijfswetenschappen, ISBN 90-267-1932-9

VEENSTRA
ACCOUNTANCY-CONSULTANTS

Galerij 3, 1411 LH NAARDEN
tel.: 035-6943060 fax: 035-6951632

www.veenstraaccountancy.nl

Jeroen Brouwer

Terug naar Thucydides

‘Onze constitutie wordt democratisch genoemd, omdat de macht niet in handen is van een minderheid, maar van de grootst mogelijke meerderheid.’ (Thucydides II, 37) Tijdens het Ierse voorzitterschap een jaar geleden werd deze spreuk geschrappt uit de preambule van de Europese Grondwet. Zoiets intrigeert mij. Was men het niet met de stelling eens? Voorzag men dat het nog wel eens spannend kon worden met het aanvaarden van de Europese grondwet?

De Griekse geschiedschrijver staat te boek als ernstig en pessimistisch. Hij bewonderde zijn tijdgenoot Pericles, maar had moeite met diens radicalisering van de democratie. Zo stond Pericles voor dat burgers – na betaling – konden deelnemen aan rechtspraak en andere overheidstaken. De spreuk is volgens mij afkomstig uit de (door Thucydides opgeschreven maar door Pericles uitgesproken) grafrede bij de staatsbegrafenis van hen die in de Peloponnesische oorlog waren gevallen. Dat maakt het misschien ook wat ongelukkig om daar een Europees verdrag mee te openen.

Op de site van Athene, het webtijdschrift voor directe democratie, kunt u lezen dat aan de spreuk vooraf gaat de zin: ‘Ons politiek bestel is geen kopie van de instellingen van onze burens. In plaats van anderen na te apen, zijn wij juist een voorbeeld voor hen.’ Het gaat ook spannend verder: ‘Als het gaat om persoonlijke geschillen, verzekeren onze wetten gelijk recht aan allen; als het gaat om vervullen van openbare ambten speelt sociale klasse geen rol, maar tellen slechts de werkelijke kwaliteiten die iemand bezit.’

U kunt zich de discussies voorstellen tussen regeringsleiders, en dan ben je pas bij de preambule! Schrappen dan maar.

Twee jaar geleden hield Giscard d’Estaing, voorzitter van de Europese Conventie ons nog voor het ontwerp beschouwen als een geslaagd project, omdat het afgewerkt is, compleet is tot in de details en geen keuzes laat. Met de wijsheid van nu is daarop het nodige af te dingen. Aan het ontwerp is geweldig gesleuteld en u en ik mogen ten minste nog ja of nee zeggen.

Aan mij hebt u overigens niet veel. Volgens www.referendumwijzer.nl ben ik een overtuigd Europeaan met enige aarzeling op het onderdeel justitie. Volg ik de vragenlijst van Grondwetnee.org, dan moet ik beslist mijn tegenstem uitbrengen. Ik hoef advocaten niet te vertellen hoe leidend vragen kunnen zijn. In ons land, en waarschijnlijk ook onder advocaten, ligt het behoorlijk verdeeld. Een Frans non op 29 mei zou wel eens bij kunnen dragen aan een Nederlands nee op 1 juni.

De justitiële samenwerking (met betrekking tot civiele zaken en strafzaken) en de politionele samenwerking worden versterkt. Voorts krijgt de EU nieuwe bevoegdheden om Europese wetgeving op het terrein van strafrecht vast te stellen, aldus de Referendumcommissie in haar brochure. Natuurlijk kun je daarin niet alles kwijt, de taken en bevoegdheden van de Europese Openbare Aanklager blijven ongenoemd. Voorlopig blijft diens rol overigens beperkt tot misdrijven die de financiële belangen van de EU betreffen.

Met unanimititeit en na raadpleging van het Europees Parlement en de Europese Commissie kan de Europese Raad een besluit nemen waarbij Europese Aanklager zich ook gaat bezighouden met de strijd tegen ernstige criminaliteit met een grensoverschrijdende dimensie. Professor Antoine Jacobs schrijft terecht in het *NJB* dat het hem niet zal verbazen wanneer die uitbreiding er snel komt, zeker in het licht van het terrorisme en de actualiteit van grensoverschrijdende zedendelicten.

In civiele zaken lijkt het vooral te gaan om het bevorderen van toegang tot het recht, het verwijderen van obstakels om procedures goed te laten verlopen en het ontwikkelen van alternatieve vormen om geschillen te beslechten.

Hoeksteen of toetssteen voor straf en civiel vormt het principe van wederzijdse erkenning van (buiten)gerechtelijke beslissingen van kwesties met uiteraard een grensoverschrijdend karakter. Denk bijvoorbeeld aan het ontwikkelen van minimumnormen over het wederzijds aanvaarden van bewijs. Daarbij houdt de constitutie weer afstand als het gaat om de wijze waarop nationaal het bewijs wordt *gewaardeerd*.

Het lijkt zeer verstandig dat advocaten en hun organisaties, vooral grensoverschrijdend, de ontwikkelingen goed en kritisch volgen. Het zal allemaal wel, ik heb helemaal geen grensoverschrijdende praktijk? Ik zeg u: nieuwe grenzen gaan gelden. U zult toch een Nederlandse cliënt met een vraag over de executie in Nederland van een Poolse beslissing of, denkend aan Thucydides, een Grieks besluit over de toelaatbaarheid van een bewijsstuk in de strafrechtelijke procedure, deugdelijk willen adviseren.

Opnieuw Thucydides (ik waag me niet aan een vertaling): ‘For we both alike know that into the discussion of human affairs the question of justice enters only where the pressure of necessity is equal, and that the powerful exact what they can, and the weak grant what they must.’ Wat mij betreft wordt hij in ere hersteld!

Zie over de Europese Grondwet ook Bastiaan de Bruijne, verderop in dit nummer. ●

85e jaargang – 13 mei 2005 – nr. 7
Verschijnt elke drie weken.

Het Advocatenblad is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Reed Business Information bv.

De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve de rubrieken Van de Orde en Disciplinaire beslissingen.

Redactie

mr. drs. G.C. van Daal
mr. Y. van Gemerden
mr. A. Groenewoud
dr. L. Hesselink
mr. P.T.C. van Kampen
mr. P.F.F. Nabben
mr. G.J. van Oosten
mr. L.N.J.B. van Osch
mr. M. Perfors
mr. A.P. Ploeger
mr. E. Unger
dr. mr. L.W.M. Wopereis

Uitgever

drs. J.W. van der Weele

Eindredactie

Linus Hesselink

Bureauredactie

Charlotte Helmer

Redactionele bijdragen

t.a.v. L. Hesselink
Reed Business Information bv
Postbus 16500, 2500 BM Den Haag
tel. 070-4415226
fax 070-4415919
e-mail: linus.hesselink@reedbusiness.nl
Bezoekadres: Benoordenhoutseweg 46, Den Haag
Zie www.elsevierjuridisch.nl

Juridische Vacaturebank

www.jbb.nl

Vormgeving

VILLA Y, Andre Klijns
Unit-1, Dimitry de Bruin

Correctie

Sandra Braakmann

Druk

Drukkerij Groen bv, Leiden

Advertenties

Brouwer's Direct Marketing bv
Steekterweg 80 G, 2407 BH Alphen a/d Rijn
tel. 0172-234460, fax 0172-233017
e-mail: dbmbv@euronet.nl
Advertentietarieven op aanvraag
Personeelsadvertenties: € 2,05 per mm bij een kolombreedte van 40 mm
Inzendtermijn afl. 8: 20 mei 2005
afl. 9: 10 juni 2005

Abonnementen

Alle advocaten, leden van de Nederlandse Orde van Advocaten, ontvangen het blad gratis. Voor adreswijzigingen kunnen zij terecht bij de Nederlandse Orde van Advocaten, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag (Neuhuskade 94, 2596 XM Den Haag), tel. 070-3353535, fax 070-3353531. Niet-leden betalen € 150 per jaarabonnement (incl. BTW en verzendkosten) en voor de jaarband € 15. Studenten 50% korting.

Abonnementen kunnen schriftelijk worden opgezegd tot uiterlijk twee maanden voor beëindiging van het lopende abonnement. Reed Business Information Klantenservice verzorgt de abonnementenadministratie voor niet-leden: Reed Business Information bv, afdeling Klantenadministratie, postbus 808, 7000 AV Doetinchem. Tel. 0314-358358, fax 0314-349048, e-mail: klantenservice@reedbusiness.nl
Losse nummers: € 8,50

Reed Business Information bv legt gegevens vast voor de uitvoering van de (abonnements)overeenkomst. Deze gegevens kunnen worden gebruikt om u te informeren over voor u relevante producten en diensten van Reed Business Information bv, haar groepsmaatschappijen en zorgvuldig geselecteerde derden. Uw e-mailadres wordt alleen gebruikt om u te informeren over gelijksoortige producten en diensten van Reed Business Information bv en haar groepsmaatschappijen.

Als u geen prijs stelt op deze informatie, per post of via e-mail, dan kunt u dit schriftelijk doorgeven aan: Reed Business Information bv, t.a.v. Adresregistratie, Postbus 808, 7000 AV Doetinchem.

ISSN 0165-1331

Nederlands **uitgeversverbond**

Groep uitgevers voor vak en wetenschap

Eerste 'dierentuinsessie' over toekomst advocatuur

Advocaten in de Haaienzaal

Lucien Wopereis, Orde-redacteur

Levendig, bij vlagen rellerig. Zo kan de eerste goed bezochte dierentuinsessie over de Commissie Advocatuur en de voorgenoemen afschaffing van het procureaat op 28 april in Rotterdam worden omschreven. 'Niet méér verordeningen, niet méér repressie, niet méér papier. Kunt u daar als Algemene Raad voor zorgen?'

De aftrap van de discussie werd verzorgd door mr. J.C.P. Ekering, voormalig deken te Rotterdam. Hij liep in zijn inleiding langs de verschillende vragen van minister Donner, zoals neergelegd in de brief van 23 december 2004. Mooi hoor, zo'n analyse door de Commissie Advocatuur, maar waar heb dat eigenlijk voor nodig, zo vroeg Ekering zich af. 'De Advocatenwet is inderdaad vijftig jaar oud, maar dat wil niet zeggen dat er geen permanente discussie over het beroep en de organisatie van dat beroep plaatsvindt. Ik mis in de brief van de minister een gedegen analyse van de knelpunten en tekortkomingen die aanleiding zijn geweest tot het instellen van de commissie. Waar denkt men dat het vandaag de dag niet goed gaat?'

Natuurlijk is de advocatuur de afgelopen vijftig jaar veranderd, stelde Ekering. Het beroep is gespecialiseerd, geïnternationaliseerd. 'De minister maakt echter niet duidelijk waarom dat een probleem zou moeten zijn.'

De toehoorders mochten uit dit betoog niet opmaken dat het allemaal rozengeur en maneschijn is in de advocatuur. Volgens de voorma-

'Straks worden we opgezadeld met een Hoge Autoriteit voor de Advocatuur, met een minderheid aan advocaten in het bestuur. Dan zijn het anderen die onze wetten schrijven'

lig deken staat de onafhankelijkheid van advocaten in toenemende mate onder druk. De cliënt is steeds veeleisender geworden, en sommige advocaten gaan daarin mee door zich op te stellen als een *gun for hire*, een roepstoeter. 'Te veel advocaten verschuilen zich achter de "instructies van de cliënt". De toegevoegde waarde van een advocaat is juist dat hij oplossingen kan brengen die de cliënt zelf niet kan

bereiken. Daarmee dient hij ook een algemeen belang. De opkomst van mediation is tegen deze achtergrond wellicht te bezien als een bewijs van onvermogen van de advocatuur,' aldus Ekering.

Een ander probleem is de toegang tot het recht van particulieren. 'Daar maak ik me, in tegenstelling tot minister Donner, veel zorgen over. Steeds meer kantoren stoten de gefinancierde rechtshulp af. Overigens zou de Orde hier een actievere rol kunnen spelen, bijvoorbeeld door in de richting van consumenten uit te dragen dat het verstandig is om een rechtsbijstandsverzekering af te sluiten.'

Laatste punt van Ekering was het verstrekken van informatie uit strafdossiers, een onderwerp waar de Commissie Advocatuur zich ook over zal buigen. 'Ik zou voorstellen dat de politie en het Openbaar Ministerie zich houden aan de richtlijnen op dit punt. Het verstrekken van informatie uit strafdossiers door advocaten is vaak een reactie op te voortvarend voorlichtingsbeleid van justitie.'

SMOEL

Na de inleiding van Ekering was het woord aan de zaal. Die ging niet alleen in op de door Ekering opgeworpen vragen, maar greep de gele-

Tresspassing

genheid ook aan om kritiek te spuien op het beleid van de Algemene Raad. De eerste spreker, advocaat te Den Haag, stelde dat de Orde zich veel meer zou moeten opstellen als belangenbehartiger van de beroepsgroep. Niet alleen om langs die weg het procesmonopolie te beschermen, maar ook om het profiel van de Orde scherper neer te zetten. 'De Orde heeft nu veel te weinig smoel naar buiten. Er wordt in Den Haag in het kader van bijvoorbeeld de terrorismedreiging paniekvoetbal gespeeld, maar de Orde laat zich niet horen.'

Een andere spreker stelde dat de Orde niet twee meesters kan dienen, het algemeen belang én de eigen achterban. Ander punt van kritiek: de Orde is er nooit in geslaagd een substantiële verhoging van de rechtsbijstandsvergoeding los te peuten. 'Het is in de gefinancierde rechtshulp nu schraalhans keukenmeester.'

De derde spreker stuurde terug naar het onderwerp van de middag, de brief van Donner en de Commissie Advocatuur. Hij stoorde zich aan het in de brief gemaakte onderscheid tussen adviserende en procederende advocaten. Volgens Donner moet worden onderzocht of de eerste groep zich in de toekomst nog wel kan beroepen op het beroepsgeheim en de geheimhoudingsplicht. 'Dat is een schijntegenstelling. Advocaten

zijn advocaten van het begin tot het eind: van adviseren tot procederen.' Algemeen deken Jeroen Brouwer reageerde op deze stelling. 'Waarom zouden andere juristen zich niet kunnen beroepen op het beroepsgeheim als ze in de *board room* hetzelfde doen als een advocaat? Dat is nog een behoorlijke puzzel. Ik denk dat de uiteindelijke rechtvaardiging voor het privilege ligt in de binding van de advocaat aan de regelgeving van de Orde. Maar dan moet je ook zeggen: als andere juristen zich aan diezelfde regels willen binden, dan mogen ze ook advocaat worden.'

Foto's: Jiri Biller

'Wij zijn de aanjagers van het recht, veel meer dan officieren van justitie en rechters; we moeten veel meer uitstralen dat we onmisbaar zijn voor de rechtspraak'

Minpunt bij de islam zou zijn dat de interpretatie van zijn openbaring al geruime tijd stokt. Zulke stilstand doet zich bij bepaalde christelijke stromingen in de VS zeker niet voor. Is de leer van Christus er een van erbarmen met en hoop voor de minderbedeelden? Mispoes. Onzin. De God van de Bijbel is een 'God of property', zo tekende ik op uit de welbespraakte mond van een dáár invloedrijke evangelische roerganger. Het Gouden Kalf gerehabiliteerd; de evangeliën afgedaan als soft gewauwel. De bevinding is trouwens eerder onverbloemd dan nieuw en geldt ook buiten de VS. Hekelde immers niet onlangs nog een godvruchtige insider op basis van eigen waarneming dat onder bevindelijke kerkgangers in Nederland sinds jaar en dag vooral cilinderinhoud en koetswerk van hun automobiel maat der dingen is?

Die god van eigendom dáár is ook een god van Leven. Niet van alle leven – afsnijden van planten is toegestaan – maar wel bijvoorbeeld van het leven van Terri Schiavo, al was dat plantaardig. Over de argumenten in de juridische strijd en de afloop daarvan werd voldoende geschreven en zal ik zwijgen. Ik vraag aandacht voor twee dingen. Ten eerste voor het in de slotfase adembenemende tempo van procederen: drie instanties twee keer helemaal door in minder dan veertien dagen, kom daar in Nederland eens om! En dan voor een teken van hoop op een betere wereld: in dit jaar des Goede(ren) Gods 2005, het Evangelisch annus Terribilis: Clint Eastwood, gevierd cineast, voormalig republikeins burgemeester, goed christen nog altijd, en ooit de meest eendimensionale schietijzermasturbant van het witte doek, stelt in *Million Dollar Baby* het laten sterven uit liefde tegenover het genadeloze in leven houden.

De foto toont God-van-Leven aanhangers, in gebed voor het plantaardige leven van Terri, pal voor de woning van haar echtgenoot. Terri ligt elders in een ziekenhuis te vegeteren; de gebeden richten zich dus *for all practical purposes* op huis en echtgenoot. En spijs het knielen, het lange haar, de witte jurk en ander vertoon van devotie, dringt zich althans bij mij onweerstaanbaar de gedachte aan een executiepeloton op. Of tenminste die scène in een eerdere film van Clint, uit de schietijzertijd nog, waarin een vergelijkbaar huis door de over ons gestelde autoriteiten zodanig met kogels wordt doorzeefd dat het instort.

En nu leg ik aan juristen en theologen graag deze vraag voor. Als onder het regime van de God van Leven de hellingshoek van gebeden zo klein is geworden en deze zozeer 'uitgaan naar' als uit een getrokken loop en gericht tegen het eigendom van anderen, moet dan niet op gezag van de God van Eigendom het verbod tot tresspassing ook van toepassing zijn op bidden voor leven vanaf de erfrens richting woning?

J.C.P. Ekering: 'Het beroep is gespecialiseerd, geïnternationaliseerd. De minister maakt echter niet duidelijk waarom dat een probleem zou moeten zijn'

Dan moet je het opengooien.'

Een 'verwaterd standpunt', volgens een spreker. Meer in het algemeen stelde deze spreker dat de advocatuur zich niet in de hoek moet laten zetten. 'Wij zijn de aanjagers van het recht, veel meer dan officieren van justitie en rechters, en dat moeten we duidelijk laten merken. We moeten veel meer uitstralen dat we onmisbaar zijn voor de rechtspraak.' Hij kreeg applaus uit de zaal.

Maurits van den Wall Bake, lid van de Algemene Raad, waarschuwde de aanwezigen voor de onberekenbaarheid van de Haagse discussie. 'Straks worden we opgezadeld met een Hoge Autoriteit voor de Advocatuur, met een minderheid aan advocaten in het bestuur. We zijn dan niet meer baas in eigen huis, we zijn huurder geworden. Het zijn dan anderen die onze wetten schrijven. Is dat een werkbaar perspectief, of is dat een schrikbeeld?'

Instemmende geluiden, maar één spreker zag de Hoge Autoriteit kennelijk wel zitten. 'Ik weet nog niet of dat zo slecht is. We kunnen ons dan tenminste stevig verzetten als er onzinregels worden bedacht.'

AFSCHAFFING PROCURAAT

De tweede helft van de middag was gereserveerd voor de voorgenomen afschaffing van het procureeraat. Het woord was eerst aan Daan de Snoo, hoofd rechtspraak van de Nederlandse Orde van Advocaten en lid van de stuurgroep Afschaffing procureeraat. Hij vertelde de aanwezigen dat het wetgevingstraject waarschijnlijk met een jaar wordt vertraagd. Dit mede naar aanleiding van recente publiciteit over dit onderwerp in het *Advocatenblad*.

De Snoo peilde, voordat hij het woord aan de aanwezigen gaf, de mening van de zaal. Een kleine meerderheid bleek vóór afschaffing.

De coauteur van het artikel waarmee de discussie werd aangezwengeld, Van Swaaij, was aanwezig. Hij herhaalde zijn centrale stelling: het procureeraat kan best worden afgeschaft, maar dan moet dat organisatorisch eerst waterdicht

procureurstelling is verdwenen. Die operatie is vrijwel probleemloos verlopen.'

Een laatste inspreker vatte de discussie nog eens samen, naar kennelijke tevredenheid van de aanwezigen. 'Ik denk dat iedereen kan instemmen met afschaffing, mits de Orde spijkerharde garanties krijgt van het ministerie. De elektronische rol moet werken, kantoren moe-

'Waarom zouden andere juristen zich niet kunnen beroepen op het beroepsgeheim als ze in de board room hetzelfde doen als een advocaat?'

worden voorbereid. 'De elektronische rol is een absolute voorwaarde. Dat geldt ook voor een uniform rolreglement. Uit ons artikel bleek juist dat het daar op dit moment aan schort.'

De beoogde bezuiniging als gevolg van de afschaffing van het procureeraat, circa 15 miljoen euro, kan de politiek in ieder geval vergeten, meenden diverse sprekers. Verwijdering van de schakel procureur zal uitbreiding van de griffie bij de civiele gerechten met zich mee moeten brengen, aldus deze aanwezigen. 'Dat is ook gebeurd bij de kantongerechten toen daar de

ten worden voorzien van software om er mee te kunnen werken en de griffies bij de rechtbanken moeten extra personeel krijgen. Alléén onder die voorwaarden kan er worden ingestemd met de afschaffing van het procureeraat.'

Er zijn nog drie 'dierentuinbijeenkomsten': 31 mei - Ouwehands Dierenpark, Grebbeweg 11, Rhenen; 2 juni - Artis, Plantage Kerklaan 38/40, Amsterdam 28 juni - Noorderdierenpark Emmen, Hoofdstraat 18, Emmen. Aanmelden kan via de inmiddels toegestuurde uitnodiging.

Onttrekking procureur hoeft niet op rolzitting

Onttrekking van de procureur is in de wet niet met zoveel woorden geregeld, en hoeft dus niet per se ter rolzitting plaats te vinden. Dat schreef minister Donner van Justitie in antwoord op Kamervragen van SP-Kamerlid De Wit. De praktijk dat Haagse advocaten zich bij het Haagse hof per telefoon of fax als procureur kunnen stellen of onttrekken, is volgens Donner dan ook niet in strijd met de staande praktijk. 'De rechtsverhouding tussen de zich onttrekkende procureur en zijn (voormalige) cliënt brengt mee dat de procureur ver-

plicht is de cliënt te wijzen op de gevolgen van de onttrekking en de noodzaak om een nieuwe procureur te doen optreden als hij zich in het rechtsgeding verder wil doen vertegenwoordigen. (...) Wordt de rechtzoekende over de gang van zaken en de consequenties van de onttrekking naar behoren voorgelicht, dan is de vraag op welke wijze de procureur daarvan kennis geeft aan het gerecht en de wederpartij, minder klemmend,' aldus Donner.

Commissie Advocatuur kan aan de slag

De Commissie Advocatuur is op 4 mei geïnstalleerd. Ze zal aan het eind van het jaar adviseren over de rol en positie van de advocaat in het Nederlandse rechtsbestel. Voorzitter van de commissie wordt mr. P.C.E. van Wijmen, staatsraad in buitengewone dienst. De overige leden zijn: mr. A.

Gerritsen-Bosselaar, advocaat; prof. mr. S.C.J.J. Kortmann, hoogleraar burgerlijk recht; mr. J.C. Kranenburg, rechter; mr. J.D. Loorbach, advocaat; prof. mr. M.A. Loth, hoogleraar inleiding rechtswetenschappen; mr. E.A. Maan, rechter; en prof. dr. R. van den Bergh, rechtseconoom.

Foto: Jiri Bällér

Advocaat, Kamerlid, Staatsraad in buitengewone dienst, bijzonder hoogleraar, voorzitter van diverse Brabantse stichtingen, Kamerheer H.M. de Koningin in de provincie Noord-Brabant, lid van de redactie van tijdschriften op het gebied van milieurecht en bouwrecht, kantonrechter-plaatsvervanger, raadsheer-plaatsvervanger: *Peter van Wijmen* (1938) is in elk geval een uitstekend netwerker. Nu is hij benoemd tot voorzitter van de Commissie Advocatuur.

Van Wijmen kent de advocatuur van zeer nabij, want hij stond van 23 augustus 1962 tot 1 juli 1998 ingeschreven als advocaat. Hij was lid van de maatschap bij advocatenkantoor Van Wijmen Nouwen in Breda. In 1981 promoveerde hij op het proefschrift *Recht, belang en rechtsbescherming*.

Ook in Den Haag kent Van Wijmen de weg: van 19 mei 1998 tot 23 mei 2002 was hij lid van de Tweede Kamer voor het CDA. Daar hield hij zich vooral bezig met justitie, volkshuisvesting en ruimtelijke ordening, staatsrecht, milieu en verzoekschriften. Van Wijmen was mede-initiatiefnemer van een wetsvoorstel om gemeenten meer mogelijkheden te geven om ontwijking van de Wet voorkeursrecht gemeenten bij verwerving van grond tegen te gaan. Dit wetsvoorstel werd wet in 2002. Van Wijmen stelde zich na de periode van vier jaar niet herkiesbaar.

Minister Donner begroet de commissieleden. V.l.n.r. Marc Loth, voorzitter Peter van Wijmen, Piet Holdhuis (D-G ministerie van Justitie, geen commissielid), Jan Loorbach (met armen over elkaar), Piet Hein Donner, Bert Maan en ambtelijk secretaris Evert van der Vlis.

Mr. Bert Maan is sinds 1 januari 2002 coördinerend vice-president bij de Rechtbank Zwolle-Lelystad. Zijn lijst met nevenfuncties is lang. Om er een paar te noemen: hij is voorzitter van de Raad van Toezicht voor de Internationale Juridische Samenwerking, voorzitter van de geschillencommissie Taxivervoer in Den Haag, expert Raad van Europa van het Nederlands Helsinki Comité en voorzitter van de Regelingscommissie Jaarvergadering Nederlandse Juristenvereniging. Maan zet zich verder onder andere in voor katholieke kerkelijke aangelegenheden. Hij is voorzitter van de Commissie Kerkrecht en lid van het College kerkelijke rechtsaangelegenheden Oud-Katholieke Kerk. In 2001 reisde Maan samen met de Haarlemse bisschop mgr. J.L. Wirix naar Canada om namens Internationale Bisschoppen Conferentie te bemiddelen in een verschil van inzicht tussen de leiding van de Pools Nationale Katholieke Kerk in Amerika en het daarbij behorende bisdom in Canada.

Rechtseconoom prof. mr. Roger van den Bergh is sinds 1988 hoogleraar rechtseconomie (de eerste in Europa) in Rotterdam. De rechtseconomie kijkt naar de efficiëntie van juridische regels en rechtspraak vanuit economisch perspectief. Van den Bergh studeerde rechten in Antwerpen, promoveerde op 'Inkoopmacht en prijsconcurrentie' (1982), werkte in Brussel, Utrecht, Hamburg, VS en Noorwegen en is sinds 1998 voorzitter van de Europese vereniging voor recht en economie (300 leden). Van den Bergh publiceerde over mededingingsrecht, aansprakelijkheid en consumentenrecht. Op verzoek van de *Volkskrant* hield hij enkele jaren geleden een vertrouwelijk rapport van de NMa over de vermeende prijsafspraken in de benzinebranche van de NMa tegen het licht. Volgens hem had de NMa niet aangetoond dat de benzineprijzen door de oliemaatschappijen kunstmatig hoog worden gehouden.

➤ Mevrouw *J.C. Kranenburg* vice-president van het Gerechtshof Den Bosch. Zij bekleedt die functie sinds 1 september 2002. Zij heeft een viertal nevenfuncties: zij is lid van de Raad van Toezicht van de Rivas Zorggroep in Gorinchem, plaatsvervangend voorzitter van de commissie voor de bezwaarschriften en de gemeentelijke ombudscommissie van de gemeente Leerdam, lid van de Raad van Toezicht van de Stichting Verpleeghuis Alblasserdam-West Waerthove en voorzitter van de Commissie Behandeling Cliëntenklachten van Rivas Medizorg.

De rechtstheoreticus prof. mr. *Marc Loth* (Sittard 1956) is sinds afgelopen oktober decaan van de Rotterdamse rechtenfaculteit. Hij promoveerde in Leiden (1988) op 'Handeling en aansprakelijkheid in het recht', werkte aan de universiteiten van Tilburg en Leiden en is sinds 1997 hoogleraar Inleiding tot de rechtswetenschap en Rechtstheorie in Rotterdam. Loth is raadsheer- (en rechter-)plaatsvervanger en werkte onder meer als rechter op de Antillen. In *Advocatenblad* 2003-1 schreef hij in een essay dat de beroepsethiek van de moderne advocaat dreigt op te lossen in een verschaald nutsdenken, mede omdat advocaten morele dilemma's aan het zicht onttrekken. Omdat de balie in de democratische rechtsstaat volgens hem een publieke taak heeft, wil hij op zijn minst dat de argumenten die worden gebruikt ter rechtvaardiging van het professionele handelen, worden verbeterd.

Afke Gerritsen-Bosselaar is lid van de maatschap bij het Utrechtse advocatenkantoor *Bosselaar & Strengers Advocaten*. Ze werkt bij de sectie aansprakelijkheid & verzekeringen. Gerritsen zat vier jaar (1999-2002) in de Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten. Zij was portefeuillehouder Opleiding. Zij maakte zich gedurende haar AR-lidmaatschap onder meer sterk voor verbetering en actualisering van het onderdeel praktijkvaardigheden in de Beroepsopleiding. Ook in de Voortgezette Stagiaire Opleiding en Permanente Opleiding moest een kwaliteitsslag worden gemaakt: 'In dat kader wordt gewerkt aan een visitatiesysteem voor de VSO, en een audit voor de opleidingsinstellingen in de Permanente Opleiding. [...] Langetermijndoelstelling: een coherent aanbod in de VSO en Permanente Opleiding, met een goede aansluiting op de specialisatieopleidingen,' aldus Gerritsen-Bosselaar in het Jaarverslag 2002 van de Orde.

De civielist prof. mr. *Bas Kortmann* (Weert 1950) is sinds 1984 hoogleraar burgerlijk recht te Nijmegen. Hij was er decaan en is nu bestuursvoorzitter van het Onderzoekcentrum *Onderneming & Recht*. Kortmann is bestuursvoorzitter van de *Grotius Academie*, bestuurder bij de *Beroepsopleiding Notariaat* en bij de *Academie voor Wetgeving*. Hij is tevens raadsheerplaatsvervanger. Ten slotte was hij voorzitter van de 'Commissie inzake de openstelling van het burgerlijk huwelijk voor personen van hetzelfde geslacht', die in 1997 rapporteerde.

Jan Loorbach is advocaat bij *NautaDutilh* in Rotterdam. Hij is gespecialiseerd in *commercial* en *corporate litigation* en gezondheidsrecht. Bij dat laatste concentreert hij zich op strategische en structurele kwesties in de gezondheidszorg, bijvoorbeeld ten aanzien van aansprakelijkheid en verzekeringen.

Voormalig basketbalspeler Loorbach verwierf bekendheid bij het grote publiek door zijn optreden als *chef de mission* van de Nederlandse Olympische ploeg in Sydney in 2000. Binnen de balie genoot hij al langer bekendheid als deken in Rotterdam (1996-1999) en lid van Commissie Disciplinaire Rechtspraak, de commissie die zorgdraagt voor de selectie en publicatie van disciplinaire beslissingen.

In 2003 werd Loorbach door dit blad geïnterviewd over de juridische bijstand die advocaten verlenen aan advocaten, bijvoorbeeld bij maatschapsconflicten. Sprekend over het verleden, zei Loorbach: 'Conflicten binnen een maatschap waarin partijen zich lieten bijstaan waren ondenkbaar. Ik vind overigens dat de Algemene Raad een bijdrage heeft geleverd aan de verharding van de sfeer door jaar in jaar uit de nadruk te leggen op de noodzaak van *business models*, ondernemingsplannen en afrekenbaarheid van medewerkers. Dit alles in het kader van de "modernisering van de maatschap".'

AGENDA

Gesjoemel met wetten en regels

Dinsdag 24 mei 2005 organiseert het Juridisch Genootschap 's-Hertogenbosch een bijeenkomst over het thema: 'Boven de Wet: hoe gesjoemel met wetten en regels wordt beloond'. Ron Lodewijks (genomineerd voor de Prijs voor de Dagbladjournalistiek 2002), journalist, licht deze stelling toe met een aantal voorbeelden uit de serie 'Boven de Wet'.

Tijd: 20.00 uur, zaal open en koffie 19.30 uur; plaats: Hotel Mövenpick, Pettelaarpark 90, 's-Hertogenbosch. Nadere informatie: mr. Clemens Wortel, tel. 0162-690 190. Aanmelding: uiterlijk 19 mei a.s. bij mr. R.E. Koopman, tel. 0411-675 533, e-mail: koopman@bogaertsengroenen.nl

Jonge Balie Assen

Het bestuur van de vereniging Jonge Balie Assen bestaat uit: mr. P. Keijzer (Peter), voorzitter; mr. M. Mook (Mascha), penningmeester; mr. R.J.B. Caderius van Veen (Reyer), secretaris; mr. M. Wierts (Mir-

jam) en mr. C.K.E.E. Fuhler (Claudia), algemeen lid/pleitcommissie; en mr. A.C. Winter (Anita), algemeen lid en penningmeester van de Raad van Toezicht. Secretariaatsadres: Postbus 705, 9400 AS Assen.

Jonge Balie Zutphen

Het bestuur van de vereniging Jonge Balie Zutphen bestaat uit: mr. Den Besten (Marc) voorzitter; mr. Klooken (Juliette) secretaris; mr. Dooijeweerd (Alwin) penning-

meester; mr. Raap (Glenda) en mr. Van Helvoirt (Kees) algemeen lid. Secretariaatsadres: Postbus 348, 7000 AH Doetinchem, telefoon (0314) 372 311, fax (0314) 333 947.

Ontvangt u hem nog niet?

Ruim 7000 advocaten willen hem niet missen!

Voordelen te over

- Overzichtelijk samengebracht nieuws dat voor iedere advocaat relevant is
- Handige links naar achtergrondinformatie en officiële publicaties
- Eenvoudig uw mening ventileren
- Toegang tot de digitale knipselkrant van de Orde

Niets te verliezen

- Gratis voor leden van de Orde
- Uitschrijven is net zo makkelijk als inschrijven
- Uw e-mailadres wordt alleen gebruikt voor Orde van de dag

Inschrijven is eenvoudig!

- Stuur een e-mail naar **enova@reedbusiness.nl** met als onderwerp:
Inschrijven Orde van de dag

**Schrijf u vandaag in
dan ontvangt u
iedere donderdag
Orde van de dag!**

Orde van de dag: dé digitale nieuwsbrief voor eigentijdse advocaten

Onze opdrachtgever is PGGM, het pensioenfonds voor de sector zorg en welzijn, met een belegd vermogen van circa 60 miljard euro. Het heeft met de zorg voor de financiële toekomst van bijna 1,9 miljoen mensen en hun gezinsleden een belangrijke maatschappelijke verantwoordelijkheid. De afdeling Fiscale en Juridische zaken fungeert als expertisecentrum en adviseert over alle voorkomende fiscale en bedrijfsjuridische vraagstukken. De meest belangrijke bedrijfsjuridische activiteiten liggen op het juridisch ondersteunen van de Investments-afdeling.

stukken. De meest belangrijke bedrijfsjuridische activiteiten liggen op het juridisch ondersteunen van de Investments-afdeling.

Voor de afdeling Fiscale en Juridische zaken zijn wij op zoek naar een

SENIOR BEDRIJFSJURIST BELEGGINGEN

UW TAKEN

De functie richt zich primair op het adviseren bij complexe (internationale) beleggingsproposities en -transacties. Ook de ondersteuning bij het verstrekken van externe vermogensbeheermandaten behoort tot uw taken. Werkzaamheden op een breed vennootschapsrechtelijk terrein, met in het bijzonder compliance, behoren eveneens tot het takenpakket. Daarnaast bent u tevens aanspreekpunt voor meer algemeen bedrijfsjuridische vragen.

UW PROFIEL

U heeft minimaal acht jaar ervaring in een internationale investments omgeving waar u in bovengenoemde rechtsgebieden heeft gewerkt. U bent gewend aan complexe "cross border" transacties en structuren en kent de weg in meerdere rechtstelsels. Uw Engels is uitstekend in woord en geschrift. Beheersing van andere vreemde talen is een pré. U weet wat het is om advocaten in binnen en buitenland aan te sturen en bent een goede "project manager". U bent klantgericht en overtuigend naar uw omgeving. Uw oordeel weet u onafhankelijk te vormen en u bent gericht op samenwerken. Verder denkt u analytisch en heeft u visie. U bent bereid af en toe te reizen.

HET AANBOD

Uitstekende arbeidsvoorwaarden.

VOXIUS

VOOR JURISTEN
VAST EN INTERIM

Indien de vacature uw interesse heeft gewekt, verzoeken wij u uw reactie binnen twee weken te richten aan Voxius, op nevenstaand adres ter attentie van de heer mr. R. Harinck of de heer mr. P. Milders, met wie u voor informatie telefonisch contact op kunt nemen. Vertrouwelijke behandeling is vanzelfsprekend gegarandeerd.

LEGAL SEARCH

VOXIUS, WERVING-,

SELECTIE EN INTERIM

BUREAU VOOR JURISTEN.

VOXIUS WERKT VOOR

ADVOCATENKANTOREN,

NOTARISKANTOREN EN

BEDRIJVEN, WAARONDER

VEEL TOP 100 ONDERNEMINGEN.

VERTROUWELIJKE BEHANDELING

VAN UW GEGEVENS IS VANZELFSPREKEND

GEGARANDEERD. OPEN SOLLICITATIES

ZIJN WELKOM.

STATIONSPLEIN 45

[GROOT HANDELSGEBOUW]

POSTBUS 29170

3001 GD ROTTERDAM

TEL 010 - 240 06 05

FAX 010 - 240 06 07

LEGAL@VOXIUS.NL

WWW.VOXIUS.NL

Binnen bij Wachtell, Lipton Rosen & Katz

‘Nederland moet oppassen, het gaat niet goed’

Micha Kat, journalist

Het Amerikaanse kantoor Wachtell, in het hart van Manhattan, voert steevast de lijsten over winstdelen en omzetten aan.. De waarde van de transacties over 2004 waarbij Wachtell was betrokken wordt gesteld op 276 miljard dollar (bron: *Businesswire*). Nummer twee, Skadden Arps, staat op 152 miljard; en Nauta Dutilh, als hoogste Nederlands kantoor, op de 24ste plaats met 14 miljard.

Op de toren waarin Wachtell is gevestigd staat geen schreeuwerige kantoornaam. Er staat zelfs helemaal niets. Nieuwszender CBS zit in hetzelfde gebouw. De portier verwijst me na een *security check* door naar de 28ste etage. Ik ben een half uur te vroeg voor een meeting met David Katz, partner en bestuurder, met in zijn portefeuille onder meer *overseas matters*.

‘Of course, mr. Kat, the room is prepared and ready, please follow me,’ zegt een zwarte secretaresse. In de kleine vergaderzaal veel vers fruit; nergens in het kantoor is er een aanzet tot luxe of protserigheid. De kantoren van Allen & Overy en Stibbe in Amsterdam zijn veel ‘statusgevoeliger’ dan wat ik hier zie. De stoelen maken zelfs een beetje een verlopen jaren-tachtig indruk. Aan de muur kleine maar fraaie gravures uit de negentiende eeuw van oud-Griekse vazen.

David Katz blijkt een jonge vent. ‘Hoe is het mogelijk’ vraag ik direct, ‘dat je op jouw leeftijd al *name partner* bent?’ Hij begint te lachen: ‘De Katz in de firmanaam is George Katz. Geen familie. We hebben hier een zeer streng antinepotsime-beleid. Tien ik hier binnenkwam leefde George nog. Mensen hier op kantoor zeiden me steeds: wat gek, je lijkt totaal niet op je vader! Ik zei dan, dat doe ik wel, alleen is George mijn vader niet.’

Katz (41) werd partner op zijn 32ste. Hij is getrouwd en heeft twee kinderen. Zijn vrouw was *advocate*; ze houdt zich thans bezig met onderwijs.

NERGENS EEN NEVENVESTIGING

Katz werkte in Frankrijk, onder meer aan de overname door Sanofi van Aventis (voor Sano-

David Katz: ‘Van ons hoeven al de Engelse en Nederlandse kantoren hier dus echt niet te zitten’

fi), een ‘farma-deal’ die Frankrijk en de wereld schokte door de immense omvang. Het is een typisch voorbeeld van een ‘Wachtell-deal’. Katz (hij heeft twee mobieltjes voor zich liggen: een voor Europa en een voor de VS): ‘Het zijn deals waarin het gaat om leven en dood van een bedrijf. Deals die bestaande verhoudingen op de kop zetten.’

‘Er is vaak een gevaarlijke gretigheid vast te houden aan cliënten’

Wachtell heeft geen kantoor in Frankrijk. Sterker: Wachtell heeft *nergens* een nevenvestiging. Katz: ‘Wij denken bij internationalisering niet zozeer vanuit *the firm*, maar meer vanuit de deal. Wij werken graag vanuit het kantoor van de cliënt. Ook van belang is dat we zo geen bedreiging vormen voor de top van de *local firms* waar we naar eigen keuze en inzicht mee samenwerken. Precies zo ging het in de bekende ‘tasjesoorlog’, de overnamestrijd tussen

Gucci en LVMH. Toen werkte ik (voor PPR, een partij die zich later met succes in de strijd mengde) samen met Jan-Willem van der Staay van Freshfields en Steven Schuit van Allen & Overy. In de VS doen we het trouwens precies zo: per staat werken we samen met het beste kantoor voor de zaak. Een nadeel is dat we veel moeten reizen, een voordeel dat de lijnen met de CEO en de CFO altijd kort zijn. Voor het soort zaken waar wij aan werken is dat laatste van groot belang.’ Wachtell krijgt de zaken binnen dankzij hun ‘reputatie en specialistische expertise’. Of er geadviseerd moet worden over US law speelt wel een rol, maar slechts een beperkte: in de Gucci-zaak speelde Amerikaans recht geen enkele rol en werd Wachtell ingehuurd als algemeen M&A-specialist. Katz: ‘Om dat soort zaken binnen te krijgen hebben we geen nevenvestigingen nodig. Voorlopig houden we vast aan deze strategie.’

Als Wachtell zelf zaken moet doorverwijzen naar Nederlandse kantoren, naar wie gaan die dan? Katz: ‘Ik ben erg te spreken over De Brauw. Ze leveren fantastisch werk. Ik verwijs veel door naar Martin van Olffen. Daarnaast

>

werken we regelmatig samen met Allen & Overy. Stibbe, daar hebben we in een aantal zaken tegenover gestaan. Ze zijn erg sterk. *I was really impressed.* De meeste *Dutch referrals* betreffen transacties, vaak fors in omvang. Amerikaanse bedrijven hebben vaak grote belangen in Nederland. Ze moeten dus goede advocaten hebben.' Wachtell is niet alleen eigenzinnig door nergens kantoren te openen, ook de filialen van andere kantoren worden genegeerd. Katz: 'Als wij doorverwijzen, gaat dat altijd rechtstreeks. Nooit via een vestiging in New York. Van ons hoeven al de Engelse en Nederlandse kantoren hier dus echt niet te zitten.'

HERSENCHIRURG

Hét issue voor Europese kantoren wat betreft de VS is de *transatlantic merger*: een fusie met een Amerikaans kantoor om de ware *global spread* te realiseren. Enkele jaren geleden werd hier veel van verwacht, maar een fusiegolf blijft uit. Thans zijn alleen Clifford Chance (met Rogers & Wells in 2000) en DLA (met Piper Rudnick in 2004; DLASchutGrosheide maakt deel uit van dit mondiale kantoor) in het transatlantische schuitje gestapt. Het gaat hier thans echter wel om het grootste en het op twee na grootste kantoor ter wereld. Hoe ziet Katz deze ontwikkeling?

'Voor veel cliënten is het zeker interessant, maar er zitten ook veel beperkingen aan. De belangrijkste is wel de moeilijkheid om overal dezelfde stabiele hoge kwaliteit te bieden. Je ziet ook steeds dat veel partners vertrekken, die niet tevreden zijn met het niveau van hun werk, die denken elders beter tot hun recht te komen of meer geld te verdienen. Beloften worden bij dit soort constructies vaak niet nagekomen. Voor ons is het in elk geval niet interessant, want wij willen overal steeds samenwerken met de *best of the best*. Clifford Chance moet steeds met de eigen mensen werken. Vergelijk het met een hersenchirurg en een huisarts. Voor *brain surgery* ga je per jurisdictie op zoek naar die ene superspecialist terwijl het 'huisartsenwerk' aan een onderneming prima gedaan kan worden door een keur aan professionals.'

SCHIMMIGE COMPROMISSEN

Ethiek wordt voor de advocatuur steeds belangrijker. Hoe zit dat in de VS? Katz: 'Het belangrijkste punt hier is ongetwijfeld het *con-*

flict of interest. Echte schandalen met advocatenkantoren hebben we hier echter nog niet gehad. Maar waar het ging om belastingadvies zijn enkele kantoren hier stevig uit de bocht gevlogen. Deels kwam dat omdat er te weinig regels waren, die zijn er nu wel. We zijn ons er terdege van bewust dat we ons steeds dienen af te vragen: wie vertegenwoordigen we eigenlijk? De onderneming of het management? Er is vaak een gevaarlijke gretigheid vast te houden aan cliënten. Jonge advocaten zijn, zo merken we, bovendien weinig getraind in dit soort zaken. Wat ons sterk maakt is dat we vrij gemakkelijk afscheid kunnen nemen van een cliënt. Reputatie is alles voor ons. Voor de *global*

firm ligt dat moeilijker. De ABA (de Amerikaanse Orde) speelt op dit soort punten trouwens een veel minder dwingende rol dan *bar associations* in Europa en beperkt zich tot het geven van algemene richtlijnen en voorschriften.' Een ander punt is: wat zijn de gevolgen voor de relatie tussen advocatenkantoor en cliënt als het bedrijf verweekt raakt in een grote fraudezaak? Katz: 'Ze zullen natuurlijk eerst naar hun vaste kantoor kijken, maar dan al snel een nieuw team binnenbrengen. Het risico is te

'Een overstap als die van Wakkie zou in de VS onwaarschijnlijk zijn; zo iemand zou eerder gezien worden als deel van het probleem dan als deel van de oplossing'

groot dat het oude kantoor wordt gezien als deel van het probleem.' Zou het in de VS mogelijk zijn dat een advocaat in zo'n geval overstapt naar de problematische cliënt, zoals Peter Wakkie (De Brauw) deed bij Ahold? Katz: 'Het zou mogelijk zijn, maar ook heel onwaarschijnlijk. Zo iemand zou inderdaad eerder gezien worden als deel van het probleem dan als deel van de oplossing.'

Over Nederland in algemene zin is Katz opvallend negatief: 'Het grote gevaar is dat jullie juist die dingen gaan verliezen die jullie groot hebben gemaakt.' Welke dingen zijn dat dan? Katz: 'Integriteit en goed onderwijs. Nederland moet oppassen. Het gaat niet goed. Heel zorgwekkend is ook de Europese Unie. Het proces leidt tot veel te veel schimmige compromissen.'

David Katz op het omslag van *The American Lawyer*

VIJF TEGENOVER TIEN

Ook de *billing policy* heeft te maken met ethiek. Wachtell, zo blijkt, declareert nauwelijks nog op uurbasis. Katz: 'We doen het nog wel bij veel litigation en bij insolventiezaken, maar in transacties nauwelijks meer. Een vaste formule is er hierbij niet, wel een marge.' Volgens Katz drijven veel megakantoren declaraties op door grote teams te formeren voor transacties. Katz: 'Wij werken vaak met een team van vijf en dan krijgen we er tien tegenover ons. Ik voel me daar prettig bij, want ik praat met de een over dat stukje en met de ander over een ander stukje terwijl van ons team iedereen het hele plaatje in het hoofd heeft. Als wij met zo'n model uren gaan schrijven, werkt dat niet. Bovendien is deze praktijk sterk *result driven*. Ook dat past niet bij uren schrijven. Het is inderdaad zo dat *fees* in de miljoenen kunnen lopen in bepaalde zaken.'

Wachtell is – *talking about money* – ook in de VS een buitenbeentje, omdat er wordt verdeeld volgens het (Europese) lockstep-systeem. Katz: 'Dat is historisch zo gegroeid. Wij beschouwen onze cliënten als cliënten van kantoor, niet van individuele partners. Bovendien willen we de verschillende talenten van onze partners niet per definitie verschillend belonen.'

Wachtell, zeggen *de lijsten*, heeft de bestverdienende advocaten ter wereld, met winstdelen van meerdere miljoenen dollars. Wil Katz dat bevestigen? 'We geven nooit informatie aan de opstellers van al die lijsten. Nooit. Maar door de markt te volgen kunnen ze natuurlijk wel veel informatie vergaren. Zijn wij de bestverdienende advocaten ter wereld? Geen commentaar!'

De dunne lijn tussen rechtspraak en politiek

Patrick van IJzendoorn, *journalist*

Een paar jaar geleden organiseerde het toenmalige hoofd van de Britse juridische wereld, Lord Chancellor Derry Irvine, een benefietavond voor de Labour Partij. Voor minimaal tweehonderd pond mochten gasten plaatsnemen aan een rijkelijk gevulde eettafel. Afwezigen liepen het acute gevaar om mooie baantjes mis te lopen... Dat juridische en politieke macht dicht bij elkaar liggen in het Verenigd Koninkrijk, blijkt ook uit de juridische achtergronden van Tony Blair en Michael Howard.

De rechtenstudie was voor Michael Howard (Llanelli, 1941) een manier om tijdens zijn studie op het Peterhouse College in Cambridge zoveel mogelijk tijd over te houden voor vrouwelijk schoon, the Beatles en met name politieke activiteiten naast de studie. Rechten kostte minder tijd dan economie, een vak waar hij aanvankelijk voor leerde. Het 'Als je niet beter je best doet, eindig je op de rechtenfaculteit' waarmee docenten hun studenten op scherp probeerden te zetten, had bij Howard niet gewerkt. Het bleek achteraf een goede stap te zijn geweest. Voor een topadvocaat bezat hij de benodigde talenten: hij kon zich onderwerpen snel eigen maken, hij bezat een tomeloze ambitie en een ongekend retorisch talent. Dat laatste leverde hem na zijn studie een reis door de Verenigde Staten en Canada op waar hij samen met een andere topretoricus elke avond debatten voerde, en ex-president Harry Truman ontmoette. Zijn hart lag echter niet in de rechtszaal, maar in de politiek, zo ontdekte Howard.

Op 23-jarige leeftijd kreeg hij een stageplek bij Elwyn Jones, die naast toppleiter ook kamerlid van de Labour Partij was. Later zou Jones Lord Chancellor worden. Zeker toen gold de advocatuur als een springplank naar de politiek, en een verblijf in de politiek vormde voor sommigen de opmaat voor een carrière als hoge rechter. Sterker, het was indertijd goed mogelijk om overdag te pleiten in de rechtszaal en in de avonduren in het parlement. Howard werd al snel collega van Jones in de als vooruitstrevend bekendstaande Lamb Chambers en begon met

bagatelzaken, met name op verkeersgebied. Later legde hij zich toe op arbeidsrecht en ruimtelijke ordening, een juridische tak die het dichtst bij de politiek stond. Hij stond onder meer een politicus bij die niet wilde worden gefilmd door de BBC, de gemeente Barnsley die de vergunning van een marktkoopman in had getrokken omdat deze 's nachts op straat had geürineerd en het ministerie van Verkeer & Waterstaat dat een autoweg wilde aanleggen door de lommerrijke Noord-Londense wijk Highgate.

Tijdens laatstgenoemde zaak vestigde hij zijn faam als een tamelijk botte kruisverhoorder, een advocaat aan wie subtiel of diplomatiek optreden niet besteed was. Tussen het pleiten door had hij drie liefdesrelaties met vrouwelijke collega's, voordat hij de liefde van zijn leven ontmoette, het fotomodel Sandra Paul. Begin jaren tachtig verhuisde hij naar de 2 Paper Chambers, een conservatief advocatenkantoor waar dezer dagen Desmond da Silva werkt, de advocaat die Mark Thatcher van advies dient. Het was een strategische stap omdat de conservatieve revolutie van moeder Thatcher – ook een juriste – reeds in volle gang was en dit kantoor meer zaken zou krijgen. In 1982 werd Howard tot Queen's Counsel benoemd, maar twee maanden later kwam zijn echte hartenwens uit: hij mocht de Conservatieve Partij vertegenwoordigen voor een 'veilig' kiesdistrict.

Een jaar later zat hij in het Lagerhuis, waar hij niet alleen met 'Right Honourable' maar vanwege zijn QC-titel ook met Learned Gentleman diende te worden aangesproken. Aanvankelijk combineerde hij beide werkzaamheden, maar liet de advocatuur vallen nadat hij staatssecretaris was geworden. Tijdens zijn eerste debat, dat handelde over vakbondswetgeving, werd hij als eerste onderbroken door een jong, mondig en welgeïnformeerd kamerlid van de oppositie.

Dat was Tony Blair.

Tony Blair en Michael Howard, oppositieleider

Anthony Charles Lynton Blair (Edinburgh, 1953) had rechten gestudeerd aan die andere beroemde universiteit, Oxford, op het wat behoudende St. John's College, nadat hij op het meer progressieve Balliol was afgewezen. En net als Howard had hij er eigenlijk geen tijd voor. Popmuziek – hij hield van de Rolling Stones en zong in het bandje Ugly Rumours – en vooral politiek hadden zijn warme interesse. Waar Howard uit een familie van middenstanders kwam, daar was bij Blair rechten een familiekwaa: zijn vader (een politicus) en zijn broer waren ook jurist. Hij studeerde met goede, maar door al zijn buitenschoolse activiteiten niet met uitmuntende resultaten af.

Op zoek naar een stageplek ontmoette hij, in de Lincoln's Inn, zijn latere vrouw Cherie Booth, een veelbelovende juriste, die net als Blair lid van de Labour Partij was. Beiden kregen uitein-

Mexicaanse advocaat met de dood bedreigd

Mensenrechtenadvocaat Leonel Rivero Rodríguez werd onlangs telefonisch met de dood bedreigd in zijn kantoor in Mexico City. Ook in het verleden ontving Rodríguez, net als zijn kantoorgenoot Digna Ochoa, soortgelijke telefoontjes, zijn zijn ruiten eens ingegooid en is er bij hem ingebroken. Waarschijnlijk wilde men hem destijds intimideren vanwege zijn werk als advocaat voor protesterende universiteitsstudenten. In oktober 2001 werd zijn collega Ochoa vermoord. Hierop kreeg Rodríguez bodyguards op verzoek van het Inter-Amerikaanse Gerechtshof (Inter-American Court of Justice). Deze werden een half jaar later overvallen door mannen die lieten weten Rodríguez van kant te willen maken. Naar aanleiding van de recente dreigtelefoontjes aan Rodríguez's adres heeft het Centre for Justice and International Law (CEJIL) aan de Inter-American Court on Human Rights gevraagd om de Mexicaanse regering te verzoeken de huidige beschermingsmaatregelen voor Rodríguez voorlopig in stand te houden of te verscherpen. Rodríguez heeft bovendien een klacht ingediend bij de Algemene Staatsaanklager (Procuraduría General de Justicia del Distrito Federal). De Mexicaanse autoriteiten hebben de veelvuldig voorkomende bedreigingen en verdachtmakingen van mensenrechtenadvocaten nooit effectief onderzocht en zelden plegers hiervan vervolgd. Stichting Advocaten voor Advocaten roept daarom, net als Amnesty International en de European Bar Human Rights Institute op tot actie. Ook u kunt appelleren aan de Mexicaanse autoriteiten door per brief uw bezorgdheid uit te spreken over de veiligheid van Rodríguez vanwege de recentelijk geuite dreigtelefoontjes. Moedig hen aan om de veiligheidsmaatregelen voor Rodríguez aan te houden en zonodig te versterken; om spoedig een onpartijdig en volledig onderzoek in te stellen naar recente en in het verleden gedane bedreigingen jegens hem; om de onderzoeksresultaten te publiceren en de verantwoordelijken te vervolgen.

Adresseer uw brieven (indien mogelijk in het Spaans) aan:

Mtro. Bernardo Bátiz Vázquez
Procurador General del Distrito Federal
Gabriel Hernández 56, 5 piso,
col. Doctores,
México D.F. 06720
Fax: +52 55 53 45 55 29

Responsable de l'Unité de promotion et de défense des droits humains au sein du ministère de l'Intérieur:
Maestro Ricardo Sepúlveda
Secretaría de Gobernación
Reforma 99, Piso 21, PH
Colonia Tabacalera
06030, México D.F., Mexique
Fax: +52 55 51 28 02 34 (vraag hier eventueel: «*tono de fax por favor*»)

Meer informatie over Leonel Rivero Rodríguez:

http://web.amnesty.org/library/Index/ENGAMR410092005_of

<http://www.idhae.org/idhae-uk-index2.htm>

>

delijk een stageplaats aangeboden bij de vooruitstrevende topadvocaat Derry Irvine, die later door Blair – voor wat, hoort wat – tot Lord Chancellor zou promoveren. Eén van de twee geliefden moest aanvallen en hoewel Cherie de betere juriste was, viel de keuze op Blair. Volgens Irvine was Blair de betere retoricus en kon hij snel tot de kern van de zaak komen. Wat ook meespeelde waren zijn Oxford-achtergrond en het feit dat hij van het mannelijk geslacht was. Het was een tijd waarin vrouwen in de veelal door juristen gefrequenteerde bar El Vino's op Fleet Street niet werden bediend. Cherie vond een plek op het kantoor van George Carman, de meest gevreesde smaadadvocaat van het land.

Blair deed commerciële zaken, maar vertegenwoordigde als deskundige in het arbeidsrecht vooral de Labour Partij en bijbehorende vakbonden. Zijn afkeer van conservatieve rechters groeide met de dag. Dat gold evenzeer voor zijn oude studievriend, collega-barrister Charlie Falconer met wie hij een huis deelde. Het huishouden leek het meest op dat van *The Young Ones* (met Blair als de beschaafde Mike). Blair koestert zulke goede herinneringen aan die tijd dat hij Falconer vorig jaar aanwees als opvolger van Lord Chancellor Irvine, zijn oude mentor. Ondanks succes in de rechtszaal lonkte Blairs hart, net als dat van Howard, naar de politiek. 'Ik wil iets besturen,' vertelde hij zijn vrienden, een wens die in 1997 zou worden vervuld toen hij premier werd, veertien jaar nadat hij voor het verpauperde mijn-district Sedgfield was gekozen als Kamerlid. Zijn politieke carrière was zo snel verlopen dat hij geen kans zag om, net als Howard Queen's Counsel te worden. Meer dan twintig jaar zouden de twee elkaar, met enkele onderbrekingen, blijven schaduwen. Voor hen was het parlement, vooral tijdens het wekelijkse Prime Minister's Questions, een soort rechtszaal met camera's. En met gejuich! Hear! Hear!

En met macht, zo merkten ook de rechters. Zowel Howard als Blair wist veel vijanden te maken binnen de rechtsprekende macht. Onder het werkmotto 'Opsluiten en sleutels weggoien' zorgde Howard in de jaren negentig als minister van Binnenlandse Zaken voor een cellentekort en hekelde hij tussendoor 'airy-fairy judges' die te laag straffen. Op zijn beurt werd Blair, wegens zijn radicale voorstellen omtrent terrorismebestrijding (wat hem betreft kunnen verdachten op bevel van de minister van Binnenlandse Zaken onder huisarrest worden geplaatst), binnen liberaal-rechtsprekende (en pleitende) kringen als constitutioneel vandaal beschouwd. Hoe de verkiezingen van afgelopen week ook zijn uitgevallen als u dit leest: beide kemphanen kunnen een terugkeer naar de Inns of Court in elk geval vergeten. Laat staan een benoeming als hoge rechter.

Literatuur

In Search of Michael Howard – Michael Crick

Tony Blair: Prime Minister – John Rentoul

Uit de krant

'Isn't it about time we stopped all this nonsense about whether Tony Blair is a liar or not. He is a lawyer.' (Ian Walker, Colchester, Essex, in *The Daily Telegraph*)

door Leon Heuts, journalist

De Leidse jurist Carel Stolker vond het aanvankelijk ook niet kunnen: een zwaar gehandicapt kind dat schadevergoeding eist omdat het is geboren. Maar al voor de uitspraak van de Hoge Raad in de zaak-Kelly [zie het artikel van Lucien Ridderbroek elders in dit blad, red.] was hij helemaal om. 'Dit is een gewone schadevergoedingszaak'.

Als baby Kelly zou kunnen spreken tegen haar arts, wat had ze dan gezegd? De Leidse jurist Carel Stolker, hoogleraar aansprakelijkheidsrecht, verwoordt het zo: 'Gij arts, had mijn moeder in staat moeten stellen me te laten aborteren. Mijn leven is niet waard geleefd te worden.' Stolker verwijst – in een diesrede die hij twee jaar geleden uitsprak – naar het boek Job. Job, beproefd door de duivel, roept in wanhoop uit: 'De dag verga, waarop ik geboren werd. Die dag duisternis had hij moeten blijven.'

Carel Stolker

'De uitspraak in de zaak-Kelly heeft niets van doen met de waarde van het leven met een handicap; het is een beroepsfout en de zaak moet zó worden gewogen'

Maar Kelly kan niet spreken en zal dat nooit kunnen – ze is zowel mentaal als fysiek ernstig gehandicapt. Desondanks heeft de Hoge Raad in maart bepaald dat een schadevergoedingseis van het kind door de rechter moet worden gehonoreerd.

Aanleiding tot de uitspraak is het in gebreke blijven van een verloskundige van het Leids Universitair Medisch Centrum. De moeder – zwanger van Kelly – vertelde haar dat een chromosomale afwijking vaak voorkwam in de familie van de vader. Ze vertelde ook dat als haar ongeboren baby deze afwijking zou hebben, ze zou kiezen voor abortus. Het zou niet moeilijk zijn geweest de afwijking via een vruchtwaterpunctie aan te tonen – desondanks vond de verloskundige het

niet nodig het onderzoek uit te laten voeren.

'De Hoge Raad', zegt Stolker nu, 'laat het kind als het ware binnendringen in de behandelingsovereenkomst tussen de moeder en de verloskundige. Hoewel geen stem, zegt het kind fictief: "ik had nooit moeten leven".' En inderdaad wordt de vordering van het kind geboekstaafd onder de omineuze naam *wrongful life*. Stolker: 'Omineus, tja algemeen vindt men het een ongelukkige en tendentieuze term. In ieder geval blijkt de uitspraak meer dan een louter juridische. Het is, zoals vaak in het burgerlijk recht, ook een morele uitspraak. Ze zegt iets over goed en kwaad, leven en dood. Dat blijkt al uit de vele reacties. Organisaties van gehandicapten vroegen zich na de eerdere uitspraak van het gerechtshof af of gehandicapt

Foto: Marc de Haan/Hollandse Hoogte

leven voortaan een te vermijden schadepost zou zijn. Sommigen vreesden een vorm van eugenetica. Geestelijken waarschuwden voor een hellend vlak.’

Stolker zelf vond het aanvankelijk ook niet kunnen, een zwaar gehandicapt kind dat schadevergoeding eist om het feit van zijn geboorte. ‘Gekker dan dit moet het niet worden, dacht ik aanvankelijk. Maar in de loop van de tijd ben ik er anders over gaan denken. Dit is uiteindelijk een gewone schadevergoedingszaak, zij het met een bijzondere inhoud. Ik ben ook heel blij dat de Hoge Raad in de motivering duidelijk heeft gemaakt dat de uitspraak niets van doen heeft met de waarde van het leven met een handicap. Het is een beroepsfout, en als zodanig moet de zaak worden gewogen.’

Neemt niet weg dat er stevige argumenten – gebaseerd op uitspraken in andere landen – zijn aan te voeren tegen de *wrongful life*-claim. Het eerste is dat een ongeborn kind geen recht heeft op abortus. Stolker: ‘De moeder moet goed geïnformeerd een beslissing kunnen nemen, ook – en dat is cruciaal – met het oog op het kind. Het kind verdient het daarom toch als het ware deel uit te maken van de overeenkomst – zelfs al had dat tot de dood geleid. Ik noem dat de *relativiteit van de contractuele norm*: het contract tussen moeder en ziekenhuis reikt verder dan slechts tussen die directe partijen. Het gaat hier helemaal niet om het recht op abortus, maar om een vordering tot schadevergoeding. Wrongful life is een misleidende term. Maar het aansprakelijkheidsrecht werkt nu eenmaal zo dat er een eiser moet zijn, vandaar deze nogal ongemakkelijke constructie “ik had niet geboren moeten worden en gij, verloskundige, hebt uw werk niet goed gedaan”. Maar uiteindelijk gaat het om een beroepsfout.

Met een puur “hellend vlak” of het risico van eugenetica heeft dat op zich niets te maken.’

Een ander argument tegen de claim is dat niet de arts de schade heeft toegebracht aan het kind, maar ‘de natuur’. Stolker: ‘Toch is er een direct causaal verband tussen het feit dat de verloskundige verder onderzoek overbodig achtte, en de geboorte van het kind. De moeder heeft duidelijk aangegeven dat ze tot abortus was overgegaan. Misschien was het anders geweest als ze daarover

‘De Hoge Raad gaf een helder antwoord aan diegenen die menen dat de uitspraak geen blijk zou geven van moraal’

minder duidelijk was – er is natuurlijk een grijs gebied.’

Opent dit ‘grijs gebied’ de deuren naar een claimcultuur? Kunnen advocaten, gespecialiseerd in medische claims, zich in de handen wrijven? Stolker: ‘Er is weer wat meer ruimte. Dit soort uitspraken zullen waarschijnlijk wel tot een stijging van verzekeringspremies van ziekenhuizen leiden. Maar om dit nu het startschot te noemen van een claimcultuur naar Amerikaans model, dat is overdreven. Er zijn veel meer factoren die tot een dergelijke cultuuromslag kunnen leiden dan alleen het recht. Bijvoorbeeld de teruggang

in sociale voorzieningen, de rol van de media, of advocaten die werken volgens het *no cure no pay*-principe. Belangrijk is ook de ontwikkeling naar steeds meer gespecialiseerde advocaten. In sommige staten van de VS richten advocaten zich niet meer op medische schadeclaims in het algemeen, maar bijvoorbeeld louter op vorderingen gericht tegen gynaecologen. Hun kennis doet bij wijze van spreken nauwelijks meer onder voor die van een arts. Zo ver zijn we in Nederland nog lang niet.’

Een laatste tegenwerping dan: hoe bepaal je de schadevergoeding? Dergelijke bepalingen worden geschat met het oog op de ‘herstelfunctie’ – de vergoeding moet min of meer een compensatie zijn van de geleden schade. Daartoe moet je de situatie vóór de fout vergelijken met die van daarna, en juist dat kan bij Kelly niet echt. Stolker: ‘Ik vroeg ooit een rechtsfilosoof wat volgens hem de compensatie zou moeten zijn voor de geleden schade. Zijn antwoord was: “twee gulden vijfenzeventig” – de kosten voor een buisje Hedex-pillen die met een slok port naar de dood zouden leiden. Maar de Hoge Raad is op dit punt heel duidelijk – op een manier die ik moedig vind, omdat de raad laat blijken niet alleen een formeel juridisch oordeel te hebben geveld, maar ook een moreel. Het kind, aldus de raad, heeft recht op schadevergoeding om daarmee bij te dragen aan de menswaardigheid van haar leven. Een helder antwoord aan diegenen die menen dat de uitspraak louter is gebaseerd op een beroepsfout, en geen blijk zou geven van moraal.’

Zie over het besproken arrest ook het artikel van Lucien Ridderbroek verderop in dit nummer

d e r e c h t s f i l o s o f v i n d t

Kosten bezwaarprocedures zelden vergoed

De Wet kosten bestuurlijke voorprocedures leidt slechts in één tot twee procent van de bezwaarschriftprocedures tot een vergoeding van de kosten. De gemiddelde vergoeding bedraagt € 403. Dat blijkt uit een evaluatieonderzoek dat is uitgevoerd door de Rijksuniversiteit Groningen en Pro Facto BV. Volgens de onderzoekers wordt in vijf tot tien procent van de bezwaarschriftprocedures om een onkostenvergoeding gevraagd, doorgaans door de rechtshulpverlener. ‘Belanghebbenden

die zonder rechtshulpverlener bezwaar maken, doen zelden een beroep op een vergoeding. Dat kan te maken hebben met onbekendheid met de regeling, maar ook met het feit dat burgers bij het voeren van een bezwaarprocedure bijna geen andere kosten maken dan die van rechtsbijstand,’ aldus Justitie in een persbericht naar aanleiding van de evaluatie. De onderzoekers pleiten voor meer actieve voorlichting omtrent de wet.

AGENDA

Symposium Wrongful life

Op 20 mei 2005 vindt het symposium, georganiseerd door de Rechts- en bestuurskundige afdeling van het Thijmgenootschap en de Wetenschappelijke kring voor recht, ethiek en gezondheidszorg plaats. Aan dit symposium werken mee: dr. Jean-Marc Piret; prof. mr. Nick Huls; prof. dr. Margo Trappenburg; prof. mr. Marc Loth; mr. dr. Bert Hermans. Een symposium over de juridische en niet-juridische vragen die zich opwerpen bij een zaak als baby-Kelly, Nederlands eerste wrongful life-zaak. Voor een uiteenzetting van deze zaak zie p. 354 van dit nummer van het *Advocatenblad*.

Tijdstip: 14.00 tot 17.00 uur; plaats: Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR), complex Woudestein in zaal LB-067, Burgemeester Oudlaan 50, te Rotterdam. Voor meer informatie en aanmelding: mr. dr. M.A.J.M. Buijsen, tel. 010 - 408 85 49, e-mail: m.buijsen@erasmusmc.nl. Het symposium is gratis toegankelijk, aanmelding wordt op prijs gesteld.

Grip op Risico

Op donderdag 26 mei 2005 vanaf 15.00 uur vindt op de Nyenrode Business Universiteit te Breukelen het Congres 'Grip op Risico' plaats. Allerlei vragen op het gebied van risicomanage-

ment komen daarbij aan bod. Het congres wordt georganiseerd door Eiffel en de Amsterdam Nyenrode Law School in samenwerking met Het Financieele Dagblad. Dagvoorzitter is

Jeroen Smit, bekend als redacteur, presentator en auteur van het boek 'Het drama Ahold', uitgeroepen tot managementboek van 2005. Meer informatie vindt u op www.gripoprisico.nl

(advertentie)

Maak eh, je was toen we studeerden toch zo'n beetje de beste van ons allemaal...?

Als je je jurisprudentie goed bijhoudt zie je toch dat ik het nog steeds aardig doe?

Jurist bij DAS rechtsbijstand www.das.nl
AMSTERDAM ARNHEM 'S-HERTOGENBOSCH RIJSWIJK

Executieveilingen

De afgelopen tijd waren misstanden bij executieveilingen in het nieuws. Groepen vastgoedhandelaren zouden de veilingen beheersen. Een journalist van de *Volkskrant* heeft geconstateerd dat er een jaar nadat hij het probleem in de publiciteit bracht niets is veranderd en naar aanleiding daarvan vond in de Tweede Kamer een interpellatiedebat plaats.

Het probleem dat wordt gesignaleerd is dat bij een executieveiling vastgoedhandelaren de koppen bij elkaar steken en het biedingsproces zodanig beïnvloeden dat het pand wordt verkocht op de veiling tegen een prijs onder de marktwaarde. De handelaren verkopen vervolgens tegen marktwaarde door en toucheren de winst. De gedupeerden zijn de voormalige eigenaar en mogelijk ook de bank. De voormalige eigenaar, omdat deze met een restschuld jegens de bank blijft zitten. De bank, omdat deze zich met een lager bedrag tevreden moet stellen dan wanneer het pand tegen de marktwaarde zou zijn geëxecuteerd, en maar moet zien of de restantschuld nog te verhalen is bij de voormalige eigenaar.

De notaris bewaakt de orde van de veiling en kan in een onmogelijke positie raken als hij constateert dat sprake is van samenspanning en intimidatie door handelaren. De notaris staat machteloos zolang de veilende bank akkoord gaat met het tijdens de veiling geboden bod. De notaris kan de veiling ook stopzetten, met als gevolg dat hij mogelijk een claim van de bank krijgt omdat die door de stopzetting schade lijdt. Ook de eigenaar kan zich benadeeld voelen. Ten slotte zal hem dat niet in dank worden afgenomen door de aanwezige gegadigden, die willen bieden.

De KNB heeft het afgelopen jaar niet stilgezeten. Er zijn *golden rules* voor de feitelijke organisatie van veilingen gepubliceerd in het *Notariaat Magazine*. Er is overleg geweest met de banken. Als opdrachtgever hebben de banken immers in grote mate invloed op het behalen van een hoge executieopbrengst. Ook het meebieden op de veiling zelf, zo nodig met als resultaat de aankoop door een zogenaamde stroppenmaatschappij van de bank, kan helpen als blijkt dat sprake is van samenspanning. Dat is geen standaard. Het is ook nog niet gekomen tot aanpassing van de veilingvoorwaarden, die het aantrekkelijker zou kunnen maken voor particulieren mee te bieden. Hetzelfde geldt voor voorstellen van de KNB tot wetswijziging.

Bij de Raad voor de rechtspraak heeft de KNB verzocht om overleg over de te volgen procedures bij onderhandse executieveilingen. Daarbij bepaalt de voorzieningenrechter dat de verkoop onderhands zal gebeuren bij een door hem goedgekeurde overeenkomst. De procedures verschillen echter per rechtbank, zodat de banken jammer genoeg niet veel zien in onderhandse executies. Verder kiest het notariaat voor meer centralisatie en digitale bekendmaking van veilingen, zodat groepen minder invloed hebben.

In het interpellatiedebat schaarde minister Donner zich vierkant achter het notariaat. Naar aanleiding van geruchten wilde hij geen onderzoek starten en een gehele beroepsgroep beschuldigen van fraude. Hij was ook niet bereid in te gaan op de uitnodiging van PvdA-Kamerlid Depla om 'samen op de fiets naar een veiling te gaan om fraude te constateren'. Wel zegde de minister toe dat hij contact op zal nemen met de NMa. Ook de KNB zet het overleg met betrokken organisaties voort.

(advertentie)

Een nieuwe dienst van OSR: Juridische Bibliotheek Arbeidsrecht

Signaleringsdienst en databank arbeidsrecht.

Beschik voortaan snel en direct over actuele informatie.

Met de OSR Juridische Bibliotheek krijgt u:

Nieuwe informatie per e-mail (frequentie zelf te bepalen)

Direct toegang tot de database met daarin:

- Nieuwe en bestaande jurisprudentie
- Nieuwe en bestaande wetgeving
- AVV CAO's
- Samenvattingen van alle relevante literatuur
- Boekaankondigingen

Overzichtelijk en goed toegankelijk door hyperlinks tussen de documenten.

Voor meer informatie: info@osr.nl

O S R . R E C H T V A N U I T D E P R A K T I J K

OSR Juridische Opleidingen Nieuwegracht 60 3512 LT Utrecht
Tel. 030-231 53 14 Fax 030-236 72 98 E-mail info@osr.nl Internet: www.osr.nl

HEEFT Ú ONS AL GESPROKEN?

U heeft het goed voor elkaar. Uw organisatie is op orde en de zaken lopen uitstekend. Geen vuiltje aan de lucht. Maar u weet ook dat zich elk moment een situatie kan voordoen waardoor u plotseling behoefte heeft aan extra juridische kennis of capaciteit.

Bijvoorbeeld omdat een van uw vaste juristen afwezig is, wegens ziekte of zwangerschap. Of omdat zich een omvangrijk project aandient dat specialistische kennis vereist. Praat daarom eens met ons, zodat u nu al weet wat in zulke situaties de oplossing is.

Brunel Legal is gespecialiseerd in de flexibele inzet van gekwalificeerde juristen, en weet altijd de juiste persoon te vinden voor uw organisatie. Ongeacht het vereiste kennis- en ervaringsniveau. Ongeacht de contractvorm.

Hoe we dit waar kunnen maken? Omdat we beschikken over een uitgebreid netwerk van juristen. En omdat de zintuigen van onze accountmanagers voortdurend op scherp staan. Zij zijn altijd alert op nieuwe ontwikkelingen, en luisteren aandachtig naar de wensen en eisen van opdrachtgevers. Daardoor weten we iedere organisatie de zekerheid te bieden dat de juridische ondersteuning van de bedrijfsvoering gewaarborgd is. Ook die van u.

Heeft u vragen? We zijn in iedere situatie bereikbaar via 020 - 312 50 00. Of stuur een e-mail naar info.legal@brunel.nl, dan nemen we zo snel mogelijk contact met u op. Voor meer informatie kunt u ook kijken op www.brunel-legal.nl.

Brunel Legal is onderdeel van beursgenoteerd zakelijk dienstverlener Brunel International N.V., en helpt ondernemingen en instellingen bij het oplossen van juridische vraagstukken. Dit doen we door de inzet van gekwalificeerde juristen. Daarbij bieden we drie diensten aan: Legal Support (juridische ondersteuning), Legal Interim (ervaren interim-juristen) en Legal Projects (juridische projecten).

brunellegal

HIV

Strafrechtelijke bescherming gewenst?

Willem Jebbink¹
advocaat te Amsterdam

Op 18 januari 2005 heeft de Hoge Raad in een opvallende koerswijziging geoordeeld dat het aangaan van seksuele contacten met een ander, wetende dat men hiv-geïnfecteerd is, niet de aanmerkelijke kans oplevert dat die ander geïnfecteerd raakt. Deze uitspraak sluit succesvolle strafrechtelijke vervolgingen van hiv-dragers wegens het aangaan van seksuele contacten uit. De vraag die zich opdringt is of het strafrecht in deze gevallen bescherming moet bieden.

Sinds 2000 worden enkele personen, die onbeschermd seks met anderen hebben gehad, terwijl zij wisten dat ze hiv-geïnfecteerd waren, strafrechtelijk vervolgd. In geen van die gevallen raakten de aangevers daadwerkelijk geïnfecteerd. Kwalificaties van dit soort gedragingen als poging tot doodslag werden door de Hoge Raad vernietigd in de zogenoemde hiv-arresten van 2003, omdat volgens de cassatierechter dergelijk gedrag niet de aanmerkelijke kans in het leven roept dat de sekspartner aids zou krijgen en daardoor zou komen te overlijden.² Geen opzet tot de dood dus, maar daarmee was de kous niet af: de zaken moesten opnieuw worden beoordeeld op de vraag of van poging tot zware mishandeling kon worden gesproken. De Hoge Raad gaf daartoe een heldere vingerwijzing, door alvast op te merken dat onveilig vrijen door een hiv-geïnfecteerde de aanmerkelijke kans op transmissie meebrengt: ‘Wel zou uit de gebezigde bewijsmiddelen kunnen worden afgeleid dat de verdachte door de bewezenverklarde gedragingen een aanmerkelijke kans in het leven heeft geroepen dat eerderbedoelde personen met het hiv-virus zouden worden besmet en aldus zwaar lichamelijk letsel zouden krijgen [...]’.³

Daarmee leek de verdere afdoening op het punt van de aanmerkelijke kans dus betrekkelijk eenvoudig. Verrassend is daarom dat nog geen twee jaar later de Hoge Raad tot een geheel ander oordeel komt over de aanmerkelijke kans op besmetting met het hiv-virus. Voor een goed begrip citeer ik de overwegingen volledig: ‘Weliswaar kan uit de in-

houd van de gebezigde bewijsmiddelen worden afgeleid dat de verdachte door de bewezenverklarde gedragingen het gevaar in het leven heeft geroepen dat het slachtoffer met het hiv-virus besmet zou raken, maar dat sprake was van een aanmerkelijke kans op zodanige besmetting kan uit die bewijsmiddelen noch uit de nadere bewijsoverweging van het Hof volgen. [...] Dat het aangaan van onbeschermd seksuele contacten door iemand die met het hiv-virus is besmet gevaarzettend is, brengt op zichzelf nog niet mee dat door de desbetreffende seksuele gedragingen een zodanige kans op besmetting met het hiv-virus – en dus op het oplopen van zwaar lichamelijk letsel – in het leven wordt geroepen dat deze bij beantwoording van de vraag of van voorwaardelijk opzet sprake is, naar algemene ervaringsregels als aanmerkelijk kan worden beschouwd. Onder bijzondere, risicoverhogende, omstandigheden kan dat anders zijn [...]’.⁴

Tot slot merkt de Hoge Raad ook nog op: ‘De vraag of en zo ja in hoeverre het aangevoelen is strafrechtelijke bescherming te verlenen – zoals door het creëren van een abstract gevaarzettingsdelict – in verband met

het gevaar dat voortvloeit uit het aangaan van onbeschermd seksuele contacten door een persoon die besmet is met het hiv-virus, staat ter beoordeling van de wetgever. De beantwoording ervan vergt een afweging van alle relevante factoren, waaronder algemene volksgezondheidsbelangen’.⁵

‘NAAR ALGEMENE ERVARINGSREGELS’

Het oordeel is gegrond op ‘algemene ervaringsregels’. Hoewel het arrest niet aangeeft waarom het oordeel uit 2003 zo rigoureuus is gewijzigd, kan zonder aarzeling worden aangenomen dat de ‘aanmerkelijke besmettingskans’ op grond van statistiek is benaderd. De transmissiekans van het hiv-virus werd door de feitenrechter vastgesteld op 1 op 250-300 ‘per seksuele handeling’. In de specifieke seksuele handeling die in deze zaak werd beoordeeld (deze laat zich beschrijven als anale penetratie van een hiv-geïnfecteerde) bleek de kans 1 op 500.

Iedereen kan wel aanvoelen dat dit soort kansen niet ‘aanmerkelijk’ zijn. Toch slaagde professor De Jong er op geloofwaardige wijze in te betogen dat daarvan *juridisch* wel degelijk sprake is.⁶ Daartoe wees hij op het te

‘Verrassend is daarom dat nog geen twee jaar later de Hoge Raad tot een geheel ander oordeel komt over de aanmerkelijke kans op besmetting met het hiv-virus’

beschermen rechtsbelang: hoe groter dat is, hoe kleiner een statistische kans op krenking daarvan hoeft te zijn om toch nog 'aanmerkelijk' te worden genoemd. Een voorbeeld van deze redeneertrant: als door een bepaalde oorzaak iemand het leven zou laten met een kans van 1 op 500, is er een aanmerkelijke kans op doodslag, maar als door een bepaalde oorzaak met een kans van 1 op 500 iemands autobanden kapot zouden raken,

dient niet van een aanmerkelijke kans op zaaksbeschadiging te worden gesproken. In deze *juridisch-normatieve* benadering van de aanmerkelijke kans is de statistiek wel van belang, maar dus niet doorslaggevend. Vanuit deze optiek oordeelt AG Vellinga – die vergelijkbaar aan de opvatting van De Jong de 'juridische context' van de kansberekening in zijn conclusie betreft – dat een kans van 1 op 500 aanmerkelijk is bij onveilig vrij-

en door een hiv-drager, terwijl hij daaraan voorafgaand opmerkt: 'Wanneer mij in zijn algemeenheid de vraag zou worden gesteld of een kans van 1 op 500 een aanmerkelijke kans zou zijn, zou ik antwoorden van niet.'⁷

Maar niet alle rechtsgeleerden delen deze mening. De Hullu bijvoorbeeld. Minder dan 10 procent kans bestempelen als 'aanmerkelijk' zou, wat hem betreft, vragen oproepen.⁸ De Hoge Raad zelf had de juridisch-norma-

1 Mr. W.H. Jebbink is advocaat bij Böhler Franken Koppe Wijngaarden in Amsterdam. Hij behandelt enkele hiv-zaken.
2 HR 25 maart 2003, NJ 2003, 552 en HR 24 juni 2003, NJ 2003, 555.
3 Vgl. HR 24 juni 2003, NJ 2003, 555, r.o. 3.6.3.
4 HR 18 januari 2005, LJN: AR1860, 02659/03, NJ 2005, 154, m.nt. prof. mr. D.H. de Jong.

5 Vgl. r.o. 3.7.
6 Vgl. D.H. de Jong, De aanmerkelijke kans, in: *Glijdende schalen* (De Hullu-bundel), Deventer 2003, p. 222. Zie ook: D.H. de Jong en M. Kessler, De HIV-test voor het voorwaardelijk opzet en andere leerstukken, *NJB* 2002, p. 2230 e.v.; D.H. de Jong, Het strafrechtelijk opzetbegrip: normatief of niet?, *Rechtsgeleerd Magazijn*, Themis 2004, p. 76 e.v.

7 Vgl. conclusie voor HR 18 januari 2005, LJN: AR1860, 02659/03.
8 Vgl. J. De Hullu, *Materieel strafrecht, over algemene leerstukken van strafrechtelijke aansprakelijkheid naar Nederlands recht*, tweede druk, Deventer 2003, p. 237.

tieve benadering eigenlijk al verworpen, door in de hiv-arresten van 2003 op te merken dat de aanmerkelijke kans wel naar de aard van de gedraging en de omstandigheden waaronder deze is verricht mag worden vastgesteld, maar niet naar de aard van het gevolg.⁹ Het oordeel in het nieuwste hiv-arrest behoort dan ook te worden gezien als de juridische waardering van een statistische kans: 1 op 500, en ook 1 op 250 is niet aanmerkelijk. Dat is bevredigend, omdat iedere rechtsgenoot wel aanvoelt dat zulke kansen niet aanmerkelijk zijn. De geschetste rede-neertrant is in de rechtspraak trouwens niet uniek: de Rechtbank Rotterdam oordeelde in 1947 bijvoorbeeld dat de dood ten gevolge van het slaan op – wat achteraf bleek te zijn – een eierschedel, niet kon worden toegerekend aan de verdachte, omdat het gevolg, aldus de rechtbank, *redelijkerwijs niet te verwachten was*: zo'n dunne schedel kwam nog niet eenmaal op de 2000 voor. Hier werd dus het normatieve element van de causaliteitsvraag (de redelijkheid van de toerekening) geheel statistisch-kwantitatief benaderd.¹⁰

De Hoge Raad spreekt (algemeen) van 'het aangaan van onbeschermd seksuele contacten door iemand die met het hiv-virus is besmet'. Dat is opvallend, omdat de transmissiekans van hiv door vele factoren wordt bepaald, zoals de aard van het seksuele contact, de rol die de besmette partij daarbij vervult, het aantal virusdeeltjes per milliliter bloed van de hiv-geïnfecteerde en de aanwezigheid van overige soa bij de hiv-negatieve sekspartner. Doordat al die factoren door de Hoge Raad niet met zoveel woorden in zijn beschouwing worden betrokken, en ook nog eens wordt opgemerkt dat voor strafrechtelijke bescherming een specifieke strafbepaling nodig is, heeft de uitspraak in beginsel betrekking op alle gevallen van het aangaan van seksuele contacten door hiv-positieve personen. De Hoge Raad maakt alleen een voorbehoud voor *bijzondere*, risicoverhogende, omstandigheden. Dat is kennelijk een zeer zware eis, want bijvoorbeeld anale seks

‘De Hoge Raad impliceert dat het huidige strafrecht voor succesvolle vervolging van hiv-geïnfecteerden wegens onbeschermd seks, tekortschiet’

valt daar volgens de beoordeelde casus niet onder – terwijl daarbij volgens de in feitelijke aanleg gehoorde deskundige snelle bloeddende wondjes kunnen ontstaan.¹¹

STRAFBARE POGING

Door voor het verlenen van strafrechtelijke bescherming naar de wetgever te verwijzen,

impliceert de Hoge Raad dat het huidige strafrecht voor succesvolle vervolging van hiv-geïnfecteerden wegens onbeschermd seks, tekortschiet. Dat is bevredigend, en kan ook worden toegelicht vanuit het leerstuk van de strafbare poging en het vereiste van de voorzienbaarheid van de norm.

Als we onbeschermd vrijen door een hiv-geïnfecteerde beoordelen op de vraag of hij heeft gepoogd de ander met hiv te besmetten, moet daarvoor als uitgangspunt worden genomen dat poging een concreet gevaarzettingsdelict is. Met andere woorden: er zal concreet gevaar moeten zijn ontstaan voor het te beschermen rechtsgoed. De Hoge Raad heeft de term ‘gevaar’ wel eens gedefinieerd,

in 1917, in een zaak waarin het ‘in gevaar brengen van de neutraliteit’ was ten laste gelegd. Hij oordeelde toen dat gevaar voor enig gebeuren pas aanwezig is, ‘zo op gronden aan de ervaring ontleend, dat gebeuren in een bepaald geval of onder bepaalde omstandigheden redelijkerwijs waarschijnlijk te achten is’.¹² Het hier aanhalen van deze uitspraak lijkt, gezien het daarin beoordeelde

feit, wat vergezocht. Echter: Remmelink baseert zich onder meer op dit arrest bij zijn definitie van het begrip gevaar, zoals dat onder meer in de context van poging voorkomt: ‘Wij hebben hiervoor als uitgangspunt genomen, dat de schade [aan het te beschermen rechtsgoed, WHJ] een “reële” mogelijkheid moet zijn geweest. Daarmee wordt uitgeschakeld de “abstracte” of “enkele” mogelijkheid’.¹³

Omdat ‘gevaar’ dus inhoudt dat een gevolg naar ervaringsregels *redelijkerwijs waarschijnlijk* moet zijn en niet slechts *mogelijk*, kan vanuit het begrip

poging als concreet gevaarzettingsdelict worden geredeneerd dat bij een transmissiekans van 1 op 250 geen begin van uitvoering van zware mishandeling mag worden aangenomen. Gezien deze conclusie doelt de Hoge Raad in het meest recente hiv-arrest in de overweging dat ‘de verdachte door de bewezenverklarde gedragingen het gevaar in het leven heeft geroepen dat het slachtoffer met het hiv-virus besmet zou raken’,¹⁴ op gevaar in abstracto. De Hoge Raad suggereert aan de wetgever dan ook om voor dit soort gevallen eventueel een *abstract gevaarzettingsdelict* te creëren.

VOORZIENBAARHEID VAN DE NORM

Ook gezien vanuit het vereiste van de voor-

‘Dient een specifieke strafbaarstelling van onveilig vrijen door hiv-geïnfecteerden er eigenlijk wel te komen?’

zienbaarheid van de norm is het impliciete oordeel, dat het strafrecht tekortschiet voor de vervolging van onbeschermd seks door hiv-geïnfecteerden, bevredigend. Art. 7 EVRM omvat in verband met het voorzienbaarheidsvereiste behalve het *lex certa*-gebod een verbod op extensieve interpretatie van wetbepalingen ten nadele van de verdachte. Bij de vraag of aan het *lex certa*-vereiste wordt voldaan, is ten eerste van belang de wettekst, die de burger voldoende indicaties moet geven op grond waarvan hij zijn gedrag kan afstemmen.¹⁵ Ten tweede kan ‘overvloedige nationale rechtspraak’ het voorzienbaarheidsvereiste invullen.¹⁶

Dat het bij aanvang van de hiv-zaken voor hiv-geïnfecteerden in Nederland onvoldoende duidelijk was dat zij door onveilig vrijen art. 45 j^o 287 of 302 Sr zouden kunnen overtreden, blijkt uit het feit dat het (mede-)veroorzaken van virusoverdracht voor 2000 nimmer onderwerp is geweest van strafrechtelijke vervolging. Gedurende de aids-epidemie – inmiddels zo’n 25 jaar oud, terwijl in Nederland tot ongeveer 1995 hiv onherroepelijk tot aids en de dood leidde – is ook nimmer wegens hiv-transmissie vervolgd. Ook thans kan worden vastgesteld dat het in Nederland niet voorzienbaar is dat men wegens het (mede)veroorzaken van virusoverdracht strafrechtelijk kan worden vervolgd. Die vaststelling is een belangrijk argument

voor een specifieke delictomschrijving, die is toegesneden op virusoverdracht en daarbij duidelijk de grenzen van strafrechtelijke aansprakelijkheid markeert. Die grenzen zijn cruciaal: is hoesten en proesten in de tram, wetende dat men een griepvirus bij zich draagt, ook strafbaar? Ongetwijfeld zal dit voorbeeld hilarisch klinken, maar dat is het in het licht van de strafrechtelijke vervolging van hiv-dragers allerminst. Temeer als wij bedenken dat voor met name bejaarden (die vaak met de tram reizen) griep dodelijk kan zijn.¹⁷

Dat een interpretatie van de strafwet, zoals die het Openbaar Ministerie in hiv-zaken heeft voorgestaan, onvoldoende duidelijk is, kan worden geïllustreerd met het aan iemand toedienen van bedwelmende drank (zonder veel fantasie vergelijkbaar met onbeschermd seks). Dat feit kan de gezondheid zozeer rechtstreeks benadelen, dat zwaar lichamelijk letsel optreedt.¹⁸ De wetgever heeft kennelijk geoordeeld dat dit bijzondere feit niet als (poging tot) zware mishandeling behoort te worden vervolgd: het is in art. 252 Sr, in overigens de titel misdrijven tegen de zeden, expliciet omschreven. Het toedienen op zich is reeds – als abstract gevaarzettingsdelict – strafbaar gesteld. Als zwaar lichamelijk letsel optreedt, werkt dat strafverhogend.

EEN APARTE STRAFBEPALING?

Dient een specifieke strafbaarstelling van onveilig vrijen door hiv-geïnfecteerden er eigenlijk wel te komen? De beantwoording van die vraag is afhankelijk van een aantal ingewikkelde factoren. De meest in het oog springende zijn de volgende.

Bij vrijwillige seks is er geen sprake van naïeve sekspartners. Iedereen kent de risico’s van onveilig vrijen.¹⁹ Tegen die risico’s kan men zich bovendien eenvoudig, goedkoop en adequaat beschermen. Als dus strafrechtelijke rechtsbescherming wordt verleend aan degenen die zeggen slachtoffer te zijn van onbeschermd seks, zal daarvan het dubieuze signaal uitgaan dat men onder bepaalde omstandigheden zelf niet kon voorkomen dat men hiv oploopt. In dit verband verdient opmerking dat art. 252 Sr uitsluitend strafbaar stelt het toedienen van bedwelmende drank onder geweld en aan kinderen en dronkaards.

Nu mag anderzijds van een hiv-geïnfecteerde worden verwacht dat die zich inspannt verspreiding van het virus verder te voorkomen. Maar is daar de dreiging van het strafrecht bij nodig? Dat zou wel eens averechts kunnen werken, in het licht van het uiteindelijke doel van een zo effectief mogelijke bescherming van de volksgezondheid. Om dat toe te lichten, ga ik ervan uit dat kennis bij iemand over diens serostatus doorslaggevend is voor de vraag of hij of zij strafrechtelijk kan worden vervolgd. Die kennis is begrijpelijkerwijs in het algemeen ook ondersteunend voor veilig gedrag en uiteraard een voorwaarde voor het starten van een medische behandeling. Welnu: vanuit belangenorganisaties op het gebied van aids en hiv is erop gewezen dat – ten gevolge van strafbaarstelling van onbeschermd seksueel con-

9 Vgl. HR 25 maart 2003, NJ 2003, 552, r.o. 3.6, zie daarover ook de noot van Buruma onder dit arrest.

10 Vgl. Rb. Rotterdam NJ 1947, 213.

11 Anale seks wordt door De Roos genoemd als ‘kansverhogende factor’, vgl. Th. de Roos, *Ars Aequi* 2003, p. 864.

12 Vgl. HR 18 juli 1917, NJ 1917, p. 730, W. 10118.

13 Vgl. J. R Emmelink, *D. Hazewinkel Suringa’s Inleiding tot de studie van het Nederlandse strafrecht*, veertiende druk, Gouda 1995, p. 99.

14 Vgl. HR 18 januari 2005, LJN: AR1860, 02659/03, r.o. 3.5.

15 Vgl. EHRM 26 april 1979, NJ 1980, 149.

16 Vgl. EHRM 24 mei 1988, Publ. Series A vol. 133 (Muller e.a.), EHRM 25 mei 1993, Publ. Series A, vol. 260-A (Kokkinakis) en EHRM 15 november 1996, genoemd in *Cleiren & Nijboer 2003 (T&CSv)*, aant. 1 ad art. 7 EVRM.

17 *NRC Handelsblad* berichtte op 22 maart 2005 dat de griepgolf van dit jaar in februari 2005 aan ongeveer 800 mensen het leven heeft gekost.

18 Vgl. Noyon Langemeijer R Emmelink, suppl. 120 (november 2002), aant. 6 ad art. 252 Sr.

19 Uit NIPO-onderzoek in 2001 bleek dat 93 procent van de bevolking (zelfs 97 procent van de hoger opgeleiden) de risico’s van vrijen zonder condoom kent.

tact – het gevaar bestaat dat mensen zich niet meer zullen willen laten testen op hiv.²⁰ Deze terughoudendheid staat op zeer gespannen voet met het actieve testbeleid dat in het hiv-(en andere soa)beleid thans wordt nagestreefd, en de veiligheid en openheid die noodzakelijk is om mensen met hiv effectief te kunnen ondersteunen in veilig gedrag. Zo bezien werkt een strafbaarstelling dus contraproductief. Volgens de Stichting Aids Fonds voorkomt elke vroeg opgespoorde en behandelde hiv-infectie 10-20 nieuwe infecties op de lange duur.²¹

Het mag dan ook niet verbazingwekkend heten dat de Raad van Ministers van Volksgezondheid van de EG al in 1987 bepaalde dat de absolute prioriteit bij de bestrijding van aids in preventie ligt, door voorlichting en educatie.²² Gezien het belang van een goede voorlichting en educatie, dient nadrukkelijk te worden voorkomen dat met strafbaarstelling van onbeschermd vrijen door hiv-geïnfecteerden het beeld ontstaat dat hiv alleen kan worden opgelopen als je het slachtoffer wordt van een strafbaar feit. Daar is uitdrukkelijk op gewezen door de Verenigde Naties in het kader van UNAIDS.²³ Vanuit deze optiek is het goed te begrijpen waarom hiv niet in de Infectieziektenwet²⁴ is opgenomen. De Minister van Volksgezondheid legde dat tijdens de parlementaire behandeling helder uit: ‘Gekozen is voor het opnemen van ernstige besmettelijke infectieziekten, die aanleiding kunnen

geven tot dwingende tussenkomst van de overheid; dat zijn ziekten die ernstige schade kunnen toebrengen aan de volksgezondheid en ten aanzien waarvan effectieve maatregelen mogelijk zijn, terwijl het gevaar niet op andere wijze effectief kan worden afgewend. Ten aanzien van seksueel overdraagbare ziekten geef ik er de voorkeur aan de ziektelast langs de weg van gedragsbeïnvloeding terug te dringen.’²⁵

Verder zal de wetgever zich moeten afvragen in hoeverre het wenselijk is dat dragers van het hiv-virus gestigmatiseerd worden als potentiële criminelen of als een gevaar voor het algemeen belang. Alle genoemde factoren zullen tot slot ook nog eens steeds tegen het licht van het *ultimum remedium*-karakter van het strafrecht moeten worden gehouden.

In plaats van een strafbepaling in de geest van art. 252 Sr zou men ook kunnen denken aan het scheppen van een rechtsplicht voor hiv-geïnfecteerden om voorafgaand aan onbeschermd seksueel verkeer de serostatus te onthullen. Het is evenwel niet aannemelijk dat een wettelijke plicht tot het communiceren van een zeer intiem gegeven als iemands ziekte zich verhoudt met privacybescherming. In verband met art. 8 EVRM heeft het EHRM geoordeeld: ‘In view of the highly intimate and sensitive nature of information concerning a person’s hiv-status, any State measures compelling communication or disclosure of such information [...] calls for the most careful scrutiny.’²⁶

Als de wetgever ondanks alle hiervoor genoemde bedenkingen toch zou willen streven naar een specifieke strafbepaling, dan zal daarbij de complexe medisch-wetenschappelijke vraag moeten worden beantwoord of in alle gevallen ‘het aangaan van seksuele contacten door een hiv-besmette persoon’ gevaarzettend is. Thans staat het alerminst vast dat bij bepaalde lage waarden van het hiv-virus in het bloed (*viral loads*) transmissie van het virus door seksueel contact nog mogelijk is. Bij elke succesvolle behandeling van hiv daalt de *viral load* uiteindelijk tot waarden die medisch niet meer aantoonbaar zijn. Blijkens onderzoek is bij bepaalde lage *viral loads* geen transmissie vastgesteld.²⁷ De simpele redenering dat de transmissiekans recht evenredig is aan de *viral load* (hoe lager de *viral load*, hoe kleiner de kans, die echter niet nul is) gaat niet op, omdat transmissie ook nog eens afhankelijk is van een bepaalde *infectious dose* van het virus, terwijl niet alle virusdeeltjes die de *viral load* bepalen, infectueus zijn.

Kortom, als de wetgever tot actie wil overgaan, zal over een aantal ingewikkelde vraagstukken, onder meer op gebied van de belangen van de volksgezondheid en moreel-ethisch medisch-wetenschappelijk gebied, een grondig debat moeten worden gevoerd.

20 Vgl. onder meer het advies van de Bestuurscommissie Aidsbeleid en Strafrecht van Stichting Aids Fonds, *Penitentie of preventie? Over de toepassing van het strafrecht voor het Aidsbeleid en positie van mensen met HIV*, 2004.

21 Vermeld in een brief van de Stichting Aids Fonds aan het Ministerie van Justitie d.d. 16 juni 2003.

22 Vgl. EG-Bulletin 1988, nr. 5, p. 39.

23 Vgl. *Criminal Law, Public Health and HIV Transmission, A Policy Options Paper*, UNAIDS, juni 2002, p. 7.

24 Voluit: Wet Regels ter afwending van de gevaren van infectieziekten.

25 EK 1997-1998, 25 336, nr. 292a, p. 1.

26 Vgl. EHRM NJ 1999, 516 m.nt. Kn (Z tegen Finland).

27 Vgl. Onder meer Th. C. Quinn e.a., *Viral load and heterosexual transmission of human immunodeficiency virus type 1*, *New England Journal of Medicine*, 2000, p. 921 e.v.

Misschien wel zijn belangrijkste tool.

Zelfstandig ondernemers weten als geen ander hoe belangrijk bereikbaarheid is. Vandaar dat Zakelijk Abonnee Compleet ondernemers bij verlies, diefstal of defect binnen 4 uur een leentostel bezorgt. Bovendien belt u altijd voor het zeer gunstige tarief van € 0,10 per minuut. Kijk op www.t-mobile.nl of bel 0800-8102.

Freelance Consultant Steven Blokland is altijd bereikbaar met Zakelijk Abonnee Compleet.

Wrongful life

Een wonderlijke vordering zonder ongewenste gevolgen

mr. Lucien Ridderbroek

studeert aan de Erasmus Universiteit Rotterdam;
schreef scriptie over de aanvaardbaarheid van
wrongful life-claims

Op 18 maart jl. deed de Hoge Raad uitspraak in de zaak-Kelly. De Hoge Raad besliste dat de geboorte van het meisje – met een chromosomale afwijking belast – voorkomen had kunnen worden, en dat Kelly en haar ouders ten gevolge van deze medische misser recht hebben op vergoeding van hun materiële en immateriële schade.¹ Voor het eerst is in hoogste instantie geoordeeld over een zogeheten wrongful life-vordering. Lucien Ridderbroek analyseert het arrest en stelt de juridische inbedding van deze wonderlijke vordering centraal. Een vordering wegens een ‘onterecht leven’ heeft meer aspecten dan enkel juridische. Ridderbroek beziet de vraag of acceptatie van dergelijke vorderingen tot ongewenste gevolgen kan leiden. Hij meent van niet.

Een wrongful life-vordering kan worden omschreven als een vordering tot schadevergoeding van *een kind* dat niet geboren had willen worden doordat het zwaar lijdt onder een leven met ernstige handicaps. Daarin verschilt de wrongful life-vordering met een wrongful birth-vordering. Met de laatste wordt bedoeld op een vordering tot schadevergoeding van *de ouder(s)* van een ongewenst – gezond of gehandicapt – geboren kind. De wrongful birth-vordering is naar huidig recht algemeen geaccepteerd.²

BEROEPSFOUT

De moeder van Kelly heeft in 1986 een miskraam gehad en in 1987 een curettage, waar-

na zij een jaar later bevallen is van een gezonde dochter. In de loop van 1993 raakte de moeder opnieuw in verwachting. Vanwege het feit dat er chromosomale afwijkingen in de familie van de vader voorkomen, was de moeder ter begeleiding van haar zwangerschap in behandeling bij een verloskundige, die destijds in dienst was van het LUMC (toen nog AZL). De verloskundige die de moeder tijdens de zwangerschap en bevalling bijstond was door de moeder op de hoogte gesteld van de genetische voorgeschiedenis van de vader, maar zag hier geen aanleiding in om actie te ondernemen. Indien tijdig onderzoek zou zijn verricht, zou de chromosomale afwijking geconsta-

teerd zijn en zouden de ouders besloten hebben tot afbreking van de zwangerschap. Kelly zou dan nooit geboren zijn. Nu gaat zij een leven met ernstige fysieke en mentale handicaps tegemoet; op elfjarige leeftijd kan ze niet praten en bijna niet lopen; ze ziet en hoort slecht en heeft hartklachten en zware verstandelijke beperkingen. Wel herkent ze haar ouders nu.³

De ouders vorderen vergoeding van de materiële en immateriële schade die zijzelf en hun dochter hebben geleden ten gevolge van de door de verloskundige gemaakte beroepsfout. De ouders leggen aan hun vordering ten grondslag dat de verloskundige, door niet over te gaan tot een vruchtwater-

punctie of een ander onderzoek naar genetische afwijkingen, dan wel tot het inwinnen van nader advies of doorverwijzing van de moeder, verwijtbaar tekort is geschoten in de nakoming van haar verplichtingen uit de behandelingsovereenkomst, althans onrechtmatig heeft gehandeld. Voorts stellen zij dat, indien zij hadden geweten dat Kelly een chromosomale afwijking had, zij haar niet ter wereld hadden laten komen.

De ouders vorderen vergoeding van de volgende schadeposten: (a) de kosten van opvoeding en verzorging van Kelly, inclusief de kosten die samenhangen met haar handicaps, en – na in incidenteel beroep hun eis te hebben vermeerderd – tevens de materiële schade die Kelly zal lijden voorzover deze niet aan haar ouders wordt vergoed; (b) smartengeld voor de immateriële schade van beide ouders; (c) smartengeld voor de immateriële schade van Kelly bestaande uit haar ernstige fysieke en geestelijke lijden ten gevolge van haar geboorte; (d) de kosten van psychiatrische behandeling van de moeder.

In de procedure in eerste aanleg toetst de rechtbank het handelen van de verloskundige aan de opvattingen omtrent de normen van een redelijk handelend en redelijk bekwaam verloskundige ten tijde van dat handelen, en komt – nadat zij door deskundigen is voorgelicht – tot het oordeel dat de verloskundige niet aan deze maatstaf heeft

voldaan. Met name het aan de verloskundige bekende feit dat een neef van de vader gehandicapt was, had de verloskundige alert moeten maken. In hoger beroep overweegt het hof dat een niet te verwaarlozen risico op ernstige handicaps aanwijsbaar was en dat desondanks is nagelaten om prenatale diagnostiek aan te bieden of een klinisch geneticus in te schakelen. Door na te laten wat zij had behoren te doen, heeft de verloskundige een beroepsfout gemaakt.⁴ Het oordeel omtrent de beroepsfout wordt in cassatie niet langer betwist.

DIVERSE POSITIES

In deze procedure stond tussen partijen vast dat de moeder, indien bij onderzoek tijdens de zwangerschap aan het licht zou zijn gekomen dat haar vrucht een chromosomale afwijking had, in overleg met de vader tot afbreking van de zwangerschap zou zijn overgegaan. In feitelijke instanties is bepaald dat de verloskundige tegenover de moeder niet alleen toerekenbaar tekort is geschoten

in de nakoming van haar verplichtingen uit de behandelingsovereenkomst, maar ook dat zij onrechtmatig jegens de moeder heeft gehandeld. Zij heeft immers een ernstige inbreuk gemaakt op het zelfbeschikkingsrecht van de moeder om voor abortus te kiezen.

In cassatie spitst de zaak zich enerzijds toe op de vraag of de vader en Kelly een vordering kunnen ontlenen aan de beroepsfout van de verloskundige, en zo ja, welke grondslag daar voor in aanmerking komt. Anderzijds dient in cassatie, ten aanzien van beide ouders en Kelly, duidelijkheid te worden verschaft over de vraag welke schadeposten voor vergoeding in aanmerking komen en in welke mate. Alvorens tot de kern van dit artikel te komen, te weten de wrongful life-vordering van Kelly, zal in het kort worden gezien welke de juridische positie van de vader is, en welke schadeposten van de ouders voor vergoeding in aanmerking komen.

Een niet te verwaarlozen risico op ernstige handicaps was aanwijsbaar en desondanks werd er geen prenatale diagnostiek aangeboden

1 HR 18 maart 2005, nr. Co3/206HR.

2 HR 21 februari 1997, NJ 1999, 145 (Wrongful birth I) en HR 9 augustus 2002, RvdW 2002, 132 (Wrongful birth II).

3 Trouw 19 maart 2005.

4 Rb. Den Haag 2 februari 2000, NJkort 2000, 54 en Gerechtshof Den Haag 26 maart 2003, NJ 2003, 249. Zie ook art. 7:453 BW.

De fout van de verloskundige tegenover de moeder is tevens strijdig met wat de verloskundige in het maatschappelijk verkeer jegens de vader betaamt

WRONGFUL BIRTH-VORDERING VAN OUDERS

Aangezien de vader geen partij is bij de behandelingsovereenkomst tussen de moeder en verloskundige, is het de vraag of de door de verloskundige gemaakte beroepsfout tevens onrechtmatig is jegens de vader. De Hoge Raad beantwoordt deze vraag bevestigend en overweegt dat de fout van de verloskundige tegenover de moeder tevens strijdig is met hetgeen de verloskundige volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer jegens de vader betaamt. De Hoge Raad erkent dat een beslissing tot afbreking van zwangerschap in laatste instantie aan de moeder alleen is, maar hieraan doet niet af dat de belangen van de vader daar ten nauwste bij betrokken zijn. Door de geboorte van een kind ontstaat immers een familierechtelijke betrekking tussen het kind en zijn ouders (art. 1:197 BW), waarbij de ouders tevens de verantwoordelijkheid voor de verzorging en opvoeding van het kind dragen.

De Hoge Raad ziet geen reden om de materiële schade van de ouders te beperken tot de kosten die verbonden zijn aan de handicaps. Onder verwijzing naar zijn eerste wrongful birth-arrest, bepaalt de Hoge Raad dat de volledige kosten van opvoeding en verzorging vergoed dienen te worden. Daarnaast hebben de ouders recht op vergoeding van hun immateriële schade wegens een aantasting in de persoon (in de zin van art. 6:106 BW). Door de beroepsfout van de verloskundige hebben zij er immers niet voor kunnen kiezen om de geboorte van een zwaar gehandicapt kind te voorkomen. Een dergelijke ingrijpende aantasting van een zo fundamenteel recht leidt ten aanzien van beide ouders tot recht op vergoeding van hun immateriële schade, waarbij nog opgemerkt wordt dat toekenning van deze vergoeding niet impliceert dat het bestaan van Kelly een bron van leed is voor de ouders, maar veeleer erkenning vormt voor een ernstige fout.

DE ONGEBORENE

Een wrongful life-vordering veronderstelt dat het kind in kwestie niet geboren had mogen worden. Zijn geboorte had moeten worden voorkomen omdat zijn moeder, indien zij wist van de beschadiging van de vrucht, besloten zou hebben de zwangerschap af te breken. Het feit dat het kind wel geboren is, leidt tot de schadeclaim van het kind. Voor de beantwoording van de vraag of het (ongeboren) kind zijn vordering kan baseren op wanprestatie, is noodzakelijk dat het kind als partij bij de behandelingsovereenkomst kan worden beschouwd. Dit is volgens de Hoge Raad evenwel niet het geval omdat de aard van de geneeskundige behandelingsovereenkomst, behoudens aanwijzingen voor het tegendeel, meebrengt dat de aanstaande moeder deze uitsluitend voor zichzelf sluit.⁵ Dit neemt echter niet weg dat de door de moeder gesloten behandelingsovereenkomst, zolang deze strekt tot begeleiding van de zwangerschap en niet is gericht op het afbreken daarvan, naar haar aard mede gericht is op het verlenen van de noodzakelijke zorg aan de nog ongeboren vrucht. Wel is de behandelaar op grond van zijn zorgplicht jegens de zwangere vrouw, ook jegens haar ongeboren kind gehouden de in de gegeven omstandigheden vereiste prenatale diagnostiek te (doen) verrichten en zo nodig een klinisch geneticus te consulteren om de vrucht nader te doen onderzoeken. De vrouw dient immers in staat te worden gesteld een goed geïnformeerde keuze te maken ten aanzien van de vraag of zij mede met het oog op de belangen van haar nog ongeboren kind, voortzetting of afbreking van haar zwangerschap wenst.⁶ Door hierin jegens de vrouw tekort te schieten, handelt de verloskundige tevens in strijd met hetgeen haar jegens de ongeborene volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt.

CAUSAAL VERBAND

Er dient causaal verband te bestaan tussen de beroepsfout van de verloskundige en de schade die Kelly dientengevolge lijdt. De complicerende factor in dit geval is dat er van toebrengen van letsel aan een gezond kind geen sprake is. De handicap is immers niet door het handelen of nalaten van de verloskundige veroorzaakt, maar door de genetische afwijkingen die vanaf de conceptie bij Kelly aanwezig waren. Een gezond leven had het kind hoe dan ook nooit gehad. Toch ziet de Hoge Raad hierin geen bezwaar om causaal verband tussen de beroepsfout en de schade aan te nemen:

‘Met het verweer wordt immers miskend dat de gebeurtenis waarop hun aansprakelijkheid berust, niet is gelegen in het feit dat Kelly is geboren of in de bij haar vanaf de conceptie aanwezige chromosomale afwijking, doch in de nalatigheid van de verloskundige de in de gegeven omstandigheden noodzakelijke prenatale diagnostiek te (doen) verrichten. In dit geding staat vast dat een juiste familieanamnese en daarop gevolgde consultatie van een klinisch geneticus tot nader onderzoek zou hebben geleid waardoor de chromosomale afwijking van de vrucht waarvan de moeder zwanger was, aan het licht zou zijn gekomen, naar aanleiding waarvan de moeder in overleg met de vader tot afbreking van haar zwangerschap zou hebben besloten. De door de verloskundige gemaakte fout staat daarom wel degelijk in het (...) vereiste *condicio sine qua non*-verband tot de schade.’ (r.o. 4.4)

Daarnaast meent de Hoge Raad dat toerekening van de schade aan de schuldige van

de beroepsfout op zijn plaats is. Dit vloeit voort uit de aard van de onderhavige aansprakelijkheid (die immers is gebaseerd op schending van een zorgvuldigheidsnorm die mede strekt ter voorkoming van schade als de onderhavige) en de aard van de schade (in dit geval schade voortvloeiende uit de geboorte van een ernstig gehandicapt kind dat niet geboren zou zijn als de fout niet zou zijn gemaakt).

GEHANDICAPT LEVEN ALS SCHADE

Als uitgangspunt van het schadevergoedingsrecht geldt dat de benadeelde zoveel mogelijk moet worden gebracht in de vroegere toestand, althans in de toestand die (vermoedelijk) bestaan zou hebben indien de onrechtmatige daad of wanprestatie niet zou zijn gepleegd.⁷ Dit wordt ook wel de ‘herstelfunctie’ van de schadevergoeding genoemd. In geval van wrongful life-vorderingen stuit dit op bezwaren; zonder de beroepsfout van de arts zou het kind immers nooit hebben bestaan. Het moge duidelijk zijn dat het concreet wegnemen van de negatieve gevolgen (door het ombrengen van het kind) juridisch ontoelaatbaar en ethisch verwerpelijk is.⁸

Volgens de Hoge Raad volgt hier echter niet uit dat de door Kelly gevorderde schade rechtens niet voor vergoeding in aanmerking

Toekenning van immateriële schade van de ouders impliceert niet dat Kelly's bestaan een bron van leed is voor de ouders, maar vormt erkenning van een ernstige fout

komt. De rechter dient de schade namelijk te begroten op de wijze die het meest met de aard ervan in overeenstemming is (art. 6:97 BW). Dit leidt er in dit geval toe dat de aard van de schade meebrengt dat alle kosten die worden gemaakt voor opvoeding en verzorging van Kelly en ter bestrijding van de gevolgen van haar handicaps, in hun geheel voor vergoeding in aanmerking komen. Dit geldt ook voor de periode na haar 21e levensjaar. Met deze laatste beslissing erkent de Hoge Raad het belang van een eigen vorderingsrecht voor het kind. Een schadevergoeding die slechts aan de ouders toekomt, stelt namelijk niet zeker dat het kind gedurende zijn leven de werkelijk begunstigde is omdat de financiële afwikkeling vermogensrechtelijk via het vermogen van de ouders verloopt.⁹ De kosten behoeven uiteraard niet aan Kelly te worden vergoed voorzover zij al aan haar ouders zijn voldaan.

De Hoge Raad keert zich tegen het argument dat toekenning van schadevergoeding de menselijke waardigheid van het gehandicapt geboren kind ontkent. Door de verloskundige schadeplichtig te achten, wordt de menselijke waardigheid van Kelly niet tekort gedaan, maar wordt zij juist in staat gesteld zoveel mogelijk een menswaardig bestaan te leiden. Toekenning van schadevergoeding houdt evenmin een oordeel in ten aanzien van de waarde van het kind als persoon of van zijn bestaan, en daarnaast distantieert de Hoge Raad zich van de gedachte dat het leven van Kelly als schadepost wordt aangemerkt.

Het is niet voor het eerst dat de Hoge Raad zich uitsprekt over deze ethisch beladen argumenten. Reeds in zijn eerste wrongful birth-arrest overwoog de Hoge Raad met

betrekking tot de vordering van de ouders: ‘In deze gedachtegang is geen plaats voor de opvatting dat het kind zelf als schade of schadefactor moet worden gezien. Het gaat immers uitsluitend om vergoeding voor de extra last die als gevolg van de fout van de arts op het gezinsinkomen wordt gelegd en die juist door de aanvaarding van het kind ontstaat. Voormelde gedachtegang kan evenmin worden gezegd in strijd te komen met de waardigheid van het kind als mens of zijn bestaansrecht te ontkennen. Integendeel mag, mede in het belang van het kind, aan de ouders niet de mogelijkheid worden onthouden om ten behoeve van het gehele gezin, met inbegrip van het nieuwe kind, aanspraak op vergoeding van de onderhavige kosten te maken.’ (r.o. 3.8)

Verder heeft Kelly recht op vergoeding van haar immateriële schade. Door haar aanzienlijke handicaps, die haar ouders haar hadden willen besparen, is zij in haar persoon aangetast. De hoogte van deze schadevergoeding mag echter niet uitsluitend worden vastgesteld aan de hand van de aard en de ernst van de handicaps. De Hoge Raad geeft de rechtbank Den Haag (alwaar de schadestaatprocedure plaatsvindt) de instructie om alle relevante omstandigheden op het moment van zijn beoordeling mee te laten wegen, waaronder in elk geval de wijze waarop Kelly zich inmiddels heeft ontwikkeld, de mate waarin zij door haar handicaps wordt belemmerd ‘normaal’ te leven en de mate waarin zij daaronder lijdt. Bij de berekening van de omvang van de schade dient tevens rekening te worden gehouden met het bestaan van sociale voorzieningen.

5 Zie ook HR 11 maart 1977, NJ 1977, 521 en HR 8 september 2000, NJ 2000, 734 (Baby Joost).

6 Het recht van de patiënt op informatie (waarvan het zogenaamde ‘informed consent’ een afgeleide is) vindt zijn wettelijke waarborg in art. 7:448 BW.

7 Asser/Hartkamp 4-I, 2004, nr. 410.

8 Aldus S. D. Lindenbergh, ‘Wrongful birth en

wrongful life’, *TVP* 2000-2, p. 33.

9 Dit wordt ook erkend door minister Donner (Justitie) en staatssecretaris Ross-van Dorp (VWS) in hun brief aan de Tweede Kamer. Zij vragen zich af of – indien mocht blijken dat een wrongful life-vordering niet mogelijk is – het ter bescherming van de belangen van het kind mogelijk is, te bezien of de

vergoeding die door de rechter aan ouders wordt toegekend en voorzover deze strekt ten behoeve van het kind, kan worden geïndividualiseerd door te bepalen dat de ouders en hun erfgenamen over dat gedeelte van de vergoeding niet mogen beschikken anders dan ten behoeve van het kind. *Kamerstukken II* 2003/04, 29 200 VI, nr. 61, p. 13.

De schadeplichtigheid van de verloskundige doet niet af aan de menselijke waardigheid van Kelly, die daardoor juist zoveel mogelijk een menswaardig bestaan kan leiden

DEFENSIEVE GENEESKUNDE

Kan toewijzing van de vordering nu tot ongewenste maatschappelijke gevolgen leiden? Zou bijvoorbeeld de geneeskunde er defensiever door worden beoefend, en kan een kind nu ook zijn moeder aanspreken voor zijn 'wrongful life'? Ook hierover spreekt de Hoge Raad zich uit.

De Hoge Raad overweegt dat handelen in strijd met de geldende professionele maatstaf aansprakelijkheid voor een beroepsfout oplevert. Met andere woorden: een juridische claim is beoordeeld naar gangbaar aansprakelijkheidsrecht. Daarnaast overweegt de Hoge Raad dat een geneeskundig behandelaar niet gehouden is zich in te spannen de zwangere vrouw ertoe te bewegen haar zwangerschap af te breken. Niet de abortus staat centraal, maar het overleg daaromtrent. Deze opvatting is in overeenstemming met hetgeen minister Donner en staatssecretaris Ross-van Dorp uiteen hebben gezet in hun brief aan de Tweede Kamer. Daarin hebben zij aangegeven dat het van belang is dat artsen en hulpverleners overeenkomstig duidelijke professionele standaarden en wettelijke maatstaven voor het toepassen van prenatale diagnostiek en behandelingsopties informatie verschaffen en onderzoek aanbieden als dat in de gegeven omstandigheden geïndiceerd is. Zij menen dat de vrees voor aansprakelijkheid bij medisch hulpverleners onterecht is.

Hoewel het aantal schadeclaims van patiënten tegen ziekenhuizen toeneemt en het daarbij in toenemende mate draait om aansprakelijkheid voor diagnostische fouten, hebben woordvoerders van zowel de KNMG als de organisatie van verloskundigen, de KNOV, laten weten niet bevreesd te zijn voor defensieve geneeskunde. Woordvoerder van de laatste organisatie heeft tevens aangegeven dat er sinds de geboorte van Kelly in 1994 op het gebied van richtlijnen veel veranderd is en dat de KNOV dit

jaar met een nieuwe richtlijn 'Prenatale diagnostiek komt'.¹⁰

KIND GEEN BAAS IN MOEDERS BUIK

Ten slotte dient de vraag te worden beantwoord of erkenning van de wrongful life-vordering tot ongewenste gevolgen kan leiden voor (aankomende) ouders van gehandicapte kinderen. De Hoge Raad beantwoordt deze vraag in zijn arrest als volgt:

[De beslissing tot zwangerschapsafbreking] is binnen de wettelijke grenzen, in laatste instantie uitsluitend aan [de] vrouw voorbehouden, die desgewenst ook ervoor mag kiezen de zwangerschap te voldragen, hoewel zij op de hoogte is met de (aanmerkelijke kans op een) handicap van het kind waarvan zij zwanger is. (...) Evenmin kan worden gezegd dat de rechter (...) de mogelijkheid dichterbij brengt of zelfs creëert dat kinderen die in de positie van Kelly verkeren, ook hun ouders of althans hun moeder aansprakelijk kunnen stellen voor hun bestaan. Zoals hiervoor in r.o. 4.13 overwogen heeft Kelly immers geen recht op haar eigen niet-bestaan, en had zij geen recht op afbreking van de zwangerschap van haar moeder. De vordering die Kelly op het LUMC en de verloskundige heeft, is dan ook uitsluitend gebaseerd op de normschending door laatstgenoemde jegens haar.' (r.o. 4.13 en 4.16)

Naar Nederlands recht bestaat er voor ouders geen rechtsplicht om prenataal onderzoek te doen verrichten of te besluiten tot zwangerschapsafbreking als een kans op een genetische afwijking bestaat of vaststaat. Prenataal genetisch onderzoek dient er mede toe de ouders in staat te stellen een welover-

wogen en verantwoorde keuze te maken over het voldragen van de zwangerschap of zich voor te bereiden op een leven met een kind dat mogelijk ernstig gehandicapt zal zijn.

Het is van belang dat de keuze om de zwangerschap uit te dragen in vrijheid en zonder morele of financiële druk gemaakt wordt. De Gezondheidsraad heeft erop gewezen dat als deze keuzevrijheid niet uitdrukkelijk voorop wordt gesteld, de impliciete boodschap luidt dat eenieder die anders zou willen (en derhalve niet tot zwangerschapsafbreking overgaat), onverstandig handelt en daarmee ook de samenleving onnodig belast. Hierdoor zou uiteindelijk het maatschappelijk draagvlak voor de zorg van gehandicapten onder druk komen te staan.¹¹ Ook zou gemakkelijker kunnen worden gedacht over abortus als selectie-instrument voor steeds geringere afwijkingen.¹²

Zwangerschapsafbreking wordt overeenkomstig artikel 5 van de Wet afbreking zwangerschap slechts gerechtvaardigd door de nood situatie van de vrouw. Bij de parlementaire behandeling is er bewust van afgezien om het begrip nood situatie nader te definiëren. Daarentegen is erkend dat de beslissing tot zwangerschapsafbreking mede bepaald wordt door subjectieve overwegingen van de moeder. Minister Donner is dan ook met recht van oordeel dat het hier gaat om typische beslissingen die binnen de grenzen van de ouderlijke verantwoordelijkheid en beslissingsvrijheid liggen, waar voor een aanspraak wegens schending van een rechtsplicht geen ruimte is.

Zie over deze materie ook het gesprek met Carel Stolker in de Actualiteiten, voorin.

10 'Patiënten dienen meer claims in', *NRC Handelsblad* 26 maart 2005 en 'Hoe meer je kunt, hoe meer er fout kan gaan; Juristen voorspellen nieuwe claims na toekennen schadevergoeding baby-Kelly', *NRC Handelsblad*.

11 Gezondheidsraad, *Prenatale Screening: Downsyndroom, neuralebuisdefecten, routine-echoscopie*. Den Haag:

Gezondheidsraad 2001 (publicatie nr. 2001/11, ISBN 90-5549-374-0).

12 *Kamerstukken II 2003/04, 29 200 VI, nr. 61, p. 11*. Zie ook R. Kruihof, 'Schadevergoeding wegens de geboorte van een ongewenst kind?', *Rechtskundig Weekblad* 1987, p. 2778, waarin hij opmerkt dat het in het belang van de volksgezondheid is dat het

aantal gehandicapten zo klein mogelijk wordt gehouden. In zijn opvatting kan familieplanning, tot op zekere hoogte, op verantwoordelijke wijze de vroegere natuurlijke selectie vervangen.

Zij wil een razendsnelle doorstart.

Hij zorgt voor een juridische constructie voor de lange termijn. ▶

Ze heeft haast. Hoe sneller de zaak weer van de grond komt, hoe groter de kans op succes. Maar die haast brengt risico's met zich mee. Het nieuwe bedrijf is alleen gebaat bij een juridische constructie die ook op de lange termijn optimaal blijkt.

Als advocaat bij Loyens & Loeff ken je het spanningsveld. Van de analyse van de juri-

dische bedrijfsrisico's tot de onderhandelingen over de overname. Van de afwikkeling van de schulden tot het ontwikkelen van een solide constructie voor de toekomst.

De verwachtingen zijn altijd hooggespannen. Je bent bij alle onderdelen betrokken, stuurt specialisten aan en werkt vaak nauw samen met de belastingadviseurs en nota-

rissen van Loyens & Loeff. Boeiend werk voor boeiende opdrachtgevers. Zit je in de eindfase van je studie civiel, fiscaal of notarieel recht of fiscale economie (wo of heao) en wil je meer weten over een carrière bij Loyens & Loeff? Mail met Anne-Marie Dijkhorst: anne-marie.dijkhorst@loyensloeff.com. Of kijk op www.loyensloeff.com.

Welk belang heeft de Nederlandse advocaat bij de Europese Grondwet?

Bastiaan de Bruijne
advocaat te Den Haag¹

Op 1 juni vindt in Nederland het referendum plaats over de ratificatie van de Europese Grondwet. Indien de Grondwet in alle EU-lidstaten volgens plan wordt geratificeerd, treedt ze in werking op 1 november 2006. Politiek kan over voor- en nadelen worden getwijfeld, maar zeker is dat advocaten er beter de weg in zullen kunnen vinden dan in het huidige constitutionele recht van de EU.

De Grondwet legt op een groot aantal terreinen (grond)rechten voor burgers en doelstellingen voor de Unie formeel vast. Bovendien wordt de toegang tot de rechter om deze rechten af te dwingen groter.

De status van het Europees recht, dat voorrang heeft boven het nationale recht, wordt andermaal bevestigd. In een jurisprudentiële traditie van veertig jaar is aangehouden dat het Europees recht voorrang heeft boven het nationale recht en in veel gevallen een directe werking kent. In de Nederlandse traditie mag dat een vanzelfsprekendheid zijn, maar vooral in landen met een actief Constitutioneel Hof zoals Duitsland is daarover strijd geleverd.

Bovendien wordt het Europees recht vereenvoudigd door de Grondwet. In de eerste plaats doordat de Grondwet (voluit: Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa) in de plaats komt van de bestaande verdragen. Daarmee wordt de Grondwet de enige basistekst van de Europese Unie. De Europese Unie krijgt rechtspersoonlijkheid, en komt in de plaats van de Europese Gemeenschap. Ten tweede omdat de verwarring over de wetgevingshandelingen van de Unie wordt beperkt: er komen Europese wetten en Europese kaderwetten (wetgevingshandelingen) en Europese verordeningen en Europese besluiten (niet-wetgevingshandelingen). In de derde plaats komt er een beter inzicht in de bevoegdheden van de Europese Unie en die van de lidstaten. Onderscheid wordt gemaakt tussen exclusieve, gedeelde en ondersteunende bevoegdheden van de Unie. Al met al een overzichtelijk en eenduidig recht, dat toegankelijker zal worden voor de beroepsgroep.

Foto Martijn Beekmanniet

Na de ministerraad van 22 april jl. deelt Balkenende samenvattingen van de Europese Grondwet uit op een terras aan het Plein in Den Haag

Het Europees recht heeft in de Nederlandse advocatuurlijke praktijk voornamelijk betrekking op het mededingingsrecht en de 'vier verkeersvrijheden' (personen, goederen, diensten, kapitaal). Ook in de Grondwet blijven dit de belangrijkste beleidsterreinen waarop de Unie bevoegd is.

GRONDRECHTEN

Een groot aantal *algemene beginselen* is opgenomen in de Grondwet. De Europese Unie erkent het totaal van rechten, vrijheden en beginselen dat in de tekst wordt gegeven. De grondrechten zijn vastgelegd in een Handvest, dat een apart deel van de Grondwet

vormt. Daarnaast wordt er uitgebreid gesproken over het Burgerschap van de Unie, dat naast het nationale burgerschap staat. Het burgerschap krijgt mede vorm en betekenis door de catalogus van de grondrechten.

Het *Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie* bestaat al enkele jaren, maar wordt nu juridisch bindend. De catalogus bevat zowel fundamentele als sociale grondrechten. Deze grondrechten zijn bindend voor het optreden van de Europese Unie en haar organen. Ook de lidstaten zijn eraan gebonden wanneer zij Europese regels uitvoeren.

Interessant genoeg heeft de communautaire wetgever uit verschillende bronnen geput. In de eerste plaats zijn bepalingen uit eerdere Verdragen overgenomen, bijvoorbeeld op het terrein van de gelijke behandeling, het Europees burgerschap, het recht op milieubescherming en het recht op inzage van documenten. Tevens is uitdrukkelijk aansluiting gezocht bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM). De toetreding van de Europese Unie tot het EVRM is voorzien in de Grondwet. Tegelijk klinkt het Europees Sociaal Handvest door in de bepalingen over werkgelegenheid. Anderzijds is aansluiting gezocht bij de jurisprudentie van het Hof van Justitie, bijvoorbeeld in het artikel over het recht op behoorlijk bestuur.

Door de grondrechten in de tekst van (Deel II van) de Grondwet op te nemen, kan de Europese Unie een ruimere bescherming bieden aan haar burgers. Zelfs wanneer bestaande grondrechten alleen maar zijn gecodificeerd, zijn zij door de Grondwet beter kenbaar gemaakt en onder de jurisdictie van de Europese rechter gebracht.

PROCESRECHT

Om de nationale rechtssystemen meer met elkaar in overeenstemming te brengen, is een aantal procesrechtelijke aanpassingen voorgesteld.

Voor bepaalde *civiele zaken* geldt het beginsel van wederzijdse erkenning van gerechtelijke en buitengerechtelijke beslissingen. Door de erkenning moet de toegang tot de rechter worden verbeterd. Andere in de Grondwet voorgestelde maatregelen hebben betrekking op executie, betekening, bewijsmiddelen, jurisdictiegeschillen en verdere aanpassing van de nationale wetgevingen op het gebied van rechtsvordering. Deels vormen zij een codificatie van bepalingen uit bestaande verdragen, zoals het EEX-Verdrag. Wellicht dat er in Europees verband een eenduidige aanpak komt voor de ontwikkeling van alternatieve methoden voor geschillenbeslechting. Ook is ruimte gecreëerd om een voorzichtig begin te maken met een harmonisatie van het familierecht.

Voor het *strafrecht* wordt eveneens het beginsel van wederzijdse erkenning van rechterlijke beslissingen van belang. Indien nodig worden de strafrechtwetgevingen van lidstaten onderling aangepast. Bovendien wordt de justitiële samenwerking aanmerkelijk uitgebreid. Er kunnen minimumvoorschriften worden vastgesteld met betrekking tot onder meer de wederzijdse toelating van bewijs tussen lidstaten, de rechten van personen in procedures en de rechten van slachtoffers van misdrijven. Voor bijzonder zware criminaliteit met een grensoverschrijdend karakter kunnen minimumvoorschriften voor de bepaling van strafbare feiten en sancties worden vastgesteld. Een Europese aanklager kan, met behulp van Eurojust, mogelijk een strafrechtelijk onderzoek instellen naar strafbare feiten die de financiële belangen van de Unie schaden.

Wat betreft *grenscontroles, asiel en immigratie* zal de Unie voortgaan met de ontwikkeling van een gezamenlijk beleid. Het asielrecht wordt dus in Europees verband vastgesteld, bijvoorbeeld door de ontwikkeling van een uniforme asielstatus en gemeenschappelijke procedures voor de toekenning van deze sta-

tus. Een erg belangrijk uitgangspunt voor dit beleid is het beginsel van solidariteit en een billijke verdeling van de verantwoordelijkheden tussen de lidstaten.

De naam van de hoogste *rechterlijke instantie* wordt aangepast, van 'Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen' naar 'Hof van Justitie van de Europese Unie'. Daaronder vallen één Hof, één Gerecht en in de toekomst verschillende gespecialiseerde rechtbanken.

Er zijn op het eerste gezicht geen wijzigingen aangebracht in de taken van het Hof. Toch kunnen twee opmerkingen worden gemaakt die de Nederlandse advocatuur raken. In de eerste plaats zijn de lidstaten gehouden om de rechtsmiddelen aan te bieden die nodig zijn om het recht van de Europese Unie te handhaven. Ten tweede wordt de jurisdictie van het Hof uitgebreid op het gebied van de grondrechten, vreemdelingenbeleid en strafrechtelijke samenwerking. Het aantal rechtsgebieden waarop prejudiciële vragen kunnen worden gesteld neemt dus toe. Tegelijk wordt de toegang tot de Europese rechtsbescherming voor individuele klagers iets verbreed, namelijk wanneer zij rechtstreeks geraakt zijn door regelgevingshandelingen van de Unie.

BETER GESTRUCTUREERD

Het belang van de Grondwet voor de Nederlandse advocatuur is dat het Europese recht toegankelijker wordt en beter gestructureerd. De rechtsbescherming voor Europese burgers wordt versterkt door de opname van een groot aantal grondrechten. Toegang tot de Europese rechter wordt vergroot. De Europese jurisprudentie zal op een groter aantal beleidsterreinen van belang worden. Het Nederlandse civiel en strafrecht zullen mogelijk worden aangepast.

Een goed begrip van de Grondwet is voor iedere Nederlandse advocaat van belang; als consolidatie van het Europees recht is het de voorbode van de Europese invloed op ieders praktijk. ●

¹ Bastiaan de Bruijne is advocaat bij De Brauw Blackstone Westbroek, Den Haag. Met dank aan professor Jaap W. de Zwaan (Erasmus Universiteit Rotterdam).

VAN

Paul van Wersch

Welke boeken lezen advocaten eigenlijk buiten de juridische literatuur, als ze dan nog lezen? Zien ze graag opera, bezoeken ze bioscopen, concerten, galeries? Gaan ze naar toneel? En wat betekent die cultuur voor hen en, misschien, voor hun werk? Paul van Wersch (58, advocaat in Nijmegen; gezondheidsrecht; getrouwd, drie kinderen en twee kleinkinderen) houdt van goede romans.

Jan Pieter Nepveu

journalist

PHILIPPE CLAUDEL, *GRIJZE ZIELEN*

‘Op een ijzige dag in 1917 wordt het gewurgde lichaam gevonden van de mooie tienjarige Belle de Jour. Jaren later blikt een politieagent uit het Franse stadje terug op deze nooit opgehelderde moord, die ook zijn eigen leven ingrijpend heeft veranderd.’

‘In gedachten pleegt elk mens heel wat moorden’

“ Het advocatenbestaan gaat in je lijf zitten. Mijn vrouw zegt thuis soms tegen me dat “we hier niet op de rechtbank” zijn. Maar hoe absorberend dit vak ook is, ik ben meer dan advocaat. Een belangrijke voedingsbron in mijn leven is literatuur.

Er wordt in deze wereld heel veel informatie over je uitgestort. Ik krijg de krant in het weekeinde al niet meer uitgelezen. Je wordt overstromd met fait divers, schandaaltjes, opgeklopte lucht, kortstondige relletjes. Je wordt dol van alle oneliners en Jip en Janneke-taal.

Een goed boek haalt al die ballast weg en concentreert zich op wezenlijke vragen. In die zin zou je beter af en toe alleen een goede roman kunnen lezen, en bij wijze van spreken een hele tijd geen kranten. Het kan alleen niet want als je als advocaat en in de maatschappij wilt blijven functioneren, moet je kunnen meepraten.

Romanschrijvers laten zien dat het leven veel complexer is en dat we allemaal vaten vol tegenstrijdigheden zijn, dat we een heleboel verschillende inborsten hebben. Laatst heb ik *Grijze zielen* gelezen van Philippe Claudel. Claudel heeft elf jaar lesgegeven in een gevangenis en dat komt terug in het boek. Het gaat over het scheidingsgebied tussen schuld en onschuld. Er is maar een dunne wand tussen goed en

kwaad, iets wat advocaten denk ik zullen herkennen.

Grijze zielen is ook interessant omdat het gaat over de vraag naar waarheid, in justitiële zin en daarbuiten. In het boek is een moord gepleegd maar het blijft onduidelijk door wie. De verteller overweegt dat het vaststond dat een van de twee de moord gepleegd had. “Maar de ander had het kunnen doen, en in wezen is er tussen de intentie en de daad geen enkel verschil.”

Claudel wil denk ik zeggen dat het er niet veel toe doet wie het gedaan heeft. In gedachten pleegt elk mens heel wat moorden. Moreel vindt hij het verschil tussen schuld en onschuld, goed en kwaad, flinterdun. “Ik heb nog nooit een schoft of een heilige gezien. De dingen zijn nooit helemaal zwart of helemaal wit, alles is grijs. Mensen en hun zielen ook...” laat Claudel iemand zeggen in het boek.

In de NRC vertelde Claudel dat hij tijdens zijn lessen aan gevangenen geleerd heeft veel voorzichtiger en gematigder te zijn in zijn mening over anderen. Hij heeft in de elf jaar dat hij de gevangenis bezocht slechts twee mensen ontmoet die monsters waren. Alle anderen, zelfs degenen die vreselijke dingen hadden gedaan, leken op ons. Er is natuurlijk wel een justitieel ver-

‘Grijze zielen gaat over het schemergebied tussen schuld en onschuld, veel advocaten zullen de dunne wand tussen goed en kwaad herkennen’

schil tussen het plegen van een moord in gedachten en het werkelijk doen, maar toch zal een strafrechtjurist het beeld dat Claudel schetst waarschijnlijk wel herkennen.

In nuanceren schuilt ook een gevaar. Mij is wel verweten dat ik soms zoveel nuanceringen heb, dat men niet meer weet wat ik vind. En dat is natuurlijk wat je tegengeworpen wordt: zeg nou eens wat je écht vindt. Ja maar ik vind écht dat het grijs is. Maar daar heeft dan natuurlijk niemand wat aan.

Als advocaat kruip je in de huid van een cliënt maar je moet vaak ook in de huid van de wederpartij kruipen. Het is onze taak om belangen te verdedigen. In die zin ben je hartstikke partijdig, maar ik denk dat je dat alleen maar goed kunt doen als je ook verplaatst in de tegenpartij. Door je goed te verdiepen in de wederpartij weet je wat diens argumenten zullen zijn. En daardoor slaag je er soms ook in te voorkomen dat je eigen cliënt doordraaft en alleen oog heeft voor zijn eigen standpunt.

De tegenpartij heeft ook argumenten en als je die weet, kun je je cliënt tot regelingen brengen die er anders nooit zouden komen.

De keerzijde is wel dat ik cliënten heb gehad die mij vroegen wiens advocaat ik nou eigenlijk was. Was ik hun advocaat of die van de tegenpartij? Maar ik moet lastige vragen stellen, anders stelt de andere advocaat ze wel. ”

Uw naam wordt genoemd.

Maar in

IT is niet meer weg te denken uit de advocatuur. Steeds meer advocaten(kantoren) maken gebruik van de mogelijkheden die de IT hen biedt. Het hiernaast genoemde pakket bevat een brochure waarin een aantal IT-mogelijkheden op het gebied van relatiemanagement op een rijtje worden gezet. U leest over de elektronische ondersteuning bij de Kwaliteitsstandaard 2004, het advocatenpaspoort, beveiligde e-mail en de resultaten van een vergelijkend onderzoek met betrekking tot software voor de advocatuur. Verder bevat de brochure de in verband met de Klanten- en Geschillenregeling ontwikkelde voorbeelddocumenten en last but not least een demoversie voor een digitaal cliëntenwaarderingsonderzoek. Al deze informatie is samen met de specifiek voor de advocatuur ontwikkelde offerte- en klachtenmodule op een cd-rom gezet die u bij de brochure aantreft.

in welke context?

Mond-tot-mond reclame is een ijzersterk middel. Maar het kan ook tegen u werken. Een slechte ervaring komt immers ruim vier keer zo vaak ter sprake als een goede. Daarbij rept men veelal over de kwaliteit van uw dienstverlening.

Advocatenkantoren streven er dan ook voortdurend naar niet alleen vakinhoudelijk op niveau te presteren maar voor

hun cliënten tevens de kantoororganisatie op orde te hebben.

De Orde heeft als ondersteuning hierbij het pakket Relatiemanagement ontwikkeld, waarin u informatie vindt over het meten van de cliëntenwaardering voor uw kantoor, over de klachtenfunctionaris en de Geschillencommissie Advocatuur. IT-toepassingen zijn in de vorm van een cd-rom bijgevoegd.

Interesse? Vraag het pakket Relatiemanagement aan via helpdesk@advocatenorde.nl of (070) 335 35 71 / 335 35 86. U krijgt het dan kosteloos toegezonden.

‘RUZIE IN HET NOORDEN’

In reactie op het artikel ‘Ruzie in het Noorden, Transitie Bureau Rechtshulp’ (*Advocatenblad* 2005-6, p. 276-277) liet mr. A.H. Lanting, deken van de Orde van Advocaten in het arrondissement Leeuwarden, ‘mede namens de deken van Groningen en Assen’ de redactie het volgende weten:

- De deken hebben één en andermaal uitgesproken dat zij angst hebben voor een faillissement van Rechtshulp Noord, gelet op het thans voorliggende businessplan.
- De deken hebben geen eigen accountants, wel hebben zij een externe accountant

opdracht gegeven het businessplan te beoordelen. Op grond van diens bevindingen hebben de deken het plan afgewezen.

- Van een bemiddeling door de Algemene Raad is de deken niets bekend.
- Onjuist, althans in het Noorden, is de stelling dat ook individuele overstappers gefaciliteerd worden. Volgens de met de Raad gesloten overeenkomst ontvangt de Stichting een eenmalige vergoeding van 950.000 plus de materiële vaste activa tegen boekwaarde en de in de betalende praktijk gerealiseerde winst.’

(advertentie)

FIF 33
 RECHERCHE- EN INFORMATIEBUREAU
Voor bedrijven, particulieren en advocatuur

- Onrechtmatig ziekteverzuim
- Controle werkzaamheden
- Fraude / Bedrijfsdiefstal
- Alimentatiezaken
- Handelsinformatie
- Privé-onderzoeken

010 - 477 33 22 www.fif33.nl

Goedgekeurd door Min. van Justitie POB 238
 Heemraadssingel 186 • 3021 DM Rotterdam
 Fax: 010 - 477 08 30 • e-mail: info@fif33.nl

Pensioenadviesbureau
Mr. H.N.J. Bijvoet

sinds 1982

Keizersgracht 403
 1016 EK Amsterdam
www.chezpied.nl
nick.bijvoet@chezpied.nl
 tel: 020 623 54 21

Wij leveren u medische argumenten

De afgelopen tien jaren werden de meest uiteenlopende problemen aan onze artsen voorgelegd. Een greep uit de dagelijkse praktijk:

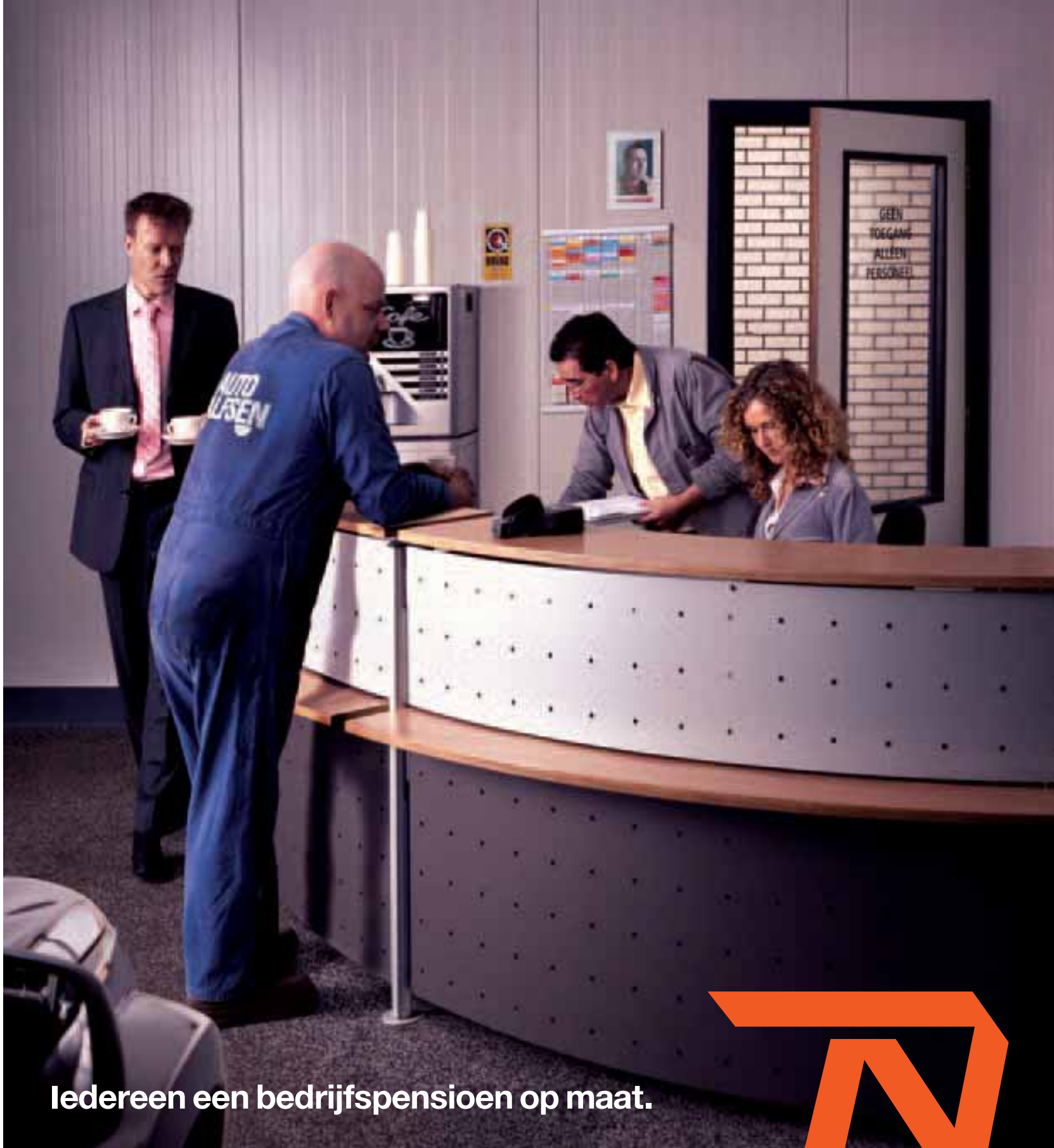
- De operatie van mijn cliënt liep slecht af. Was de behandeling zorgvuldig?
- De erfgenamen van mevrouw stellen dat zij na de brand langer bleef leven dan meneer. Is dat juist?
- Is de lichamelijke schade van mijn cliënt juist getaxeerd en hoe waardeert ik zijn smart?
- De verzekeringsmaatschappij stelt dat de betrokkene zelfinord pleegde. Was het geen ongeval?
- De werknemer van mijn cliënt beweert dat hij niet meer kan werken. Kan hij niet net zo veel als vroeger?
- De verzekeringspolis schrijft arbitrage voor. Kunt u een arbiter leveren?

MEDISCH ADVIESBUREAU

dr. mr. J.W.Bins, arts RGA

Laan 20
 2512 GN Den Haag
 tel 070 345 98 08
 fax 070 345 98 11
 e-mail j.w.bins@wxs.nl
www.binsmedical.com

Iedereen een bedrijfspensioen op maat.

Het zijn onzekere economische tijden. En juist nu vragen uw werknemers zekerheid voor de toekomst. Het vernieuwde Nationale-Nederlanden BedrijfsPensioen biedt dat. En uw mensen kunnen de regeling zelf naar wens invullen. Daarbij houdt u grip op de kosten. En het scheelt tijd. Vraag uw verzekeringsadviseur om meer informatie. Of kijk op nn.nl. Zeker zijn van je zaak.

Voorgezette Stagiaire Opleiding en Permanente Opleiding

In deze rubriek het cursusaanbod in het kader van de Permanente Opleiding (PO) en het cursusaanbod voor de Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO). Per 1 januari 2005 kunnen de door de Orde erkende opleidingsinstellingen naast PO-cursussen tevens VSO-cursussen voor advocaat-stagiaires organiseren.

VOORTGEZETTE STAGIAIRE OPLEIDING

LETSELSCHADE

Letselschade

02-06-2005 09:00 - 16:30
16-06-2005 09:00 - 16:30
30-06-2005 09:00 - 16:30
Plaats Utrecht

Niveau ** Actualiteiten
Instelling Vermande Studiedagen,
tel. 070-3789896
Docent(en) mr. C.H. van Dijk, mr. R.J.P.
Kottenhagen, mr. F.B. Reijnen, mr. M.J.J.
de Ridder, drs. W. Schuwirth, mr. W.A. van
Veen

Kosten € 1.645 exclusief BTW
Opleidingspunten
16 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
16 Totaal

PERMANENTE OPLEIDING

AANSPRAKELIJKHEIDRECHT

Summerclass Aansprakelijkheidsrecht

07-07-2005 09:30 - 17:00
08-07-2005 08:30 - 15:30
Plaats Scheveningen

Niveau **
Instelling Vermande Studiedagen,
tel. 070-3789896
Docent(en) prof. mr. J.H. Nieuwenhuis,
mr. J.H. Smeehuijzen
Kosten € 1.495 exclusief BTW
Opleidingspunten
12 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
12 Totaal

Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

Kosten € 645 exclusief BTW
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

AMBTENARENRECHT

Actueel Ambtenarenrecht

28-06-2005 09:30 - 20:15
Plaats Utrecht
Niveau **
Instelling Euroforum,
tel. 040-2974974
Docent(en) mr. P.J. Schaap, mr. drs. B.B.B.
Lanting, mr. H.C. Naves
Kosten € 899 exclusief BTW
Opleidingspunten
07 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
07 Totaal

Regionale continu-cursus

'Actualiteiten arbeidsrecht'

24-05-2005 15:30 - 21:00
Plaats Soestduinen
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Instituut voor Arbeidsrecht,
tel. 0182-358252
Docent(en) mr. D.J. Buijs, prof. mr. W.A.
Zondag
Kosten € 295 exclusief BTW
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

Praktijkmiddag Introductie Arbitrage en Mediation in het Arbeidsrecht

09-06-2005 13:00 - 18:30
Plaats Amsterdam
Niveau **
Instelling KSU Studie,
tel. 020-4496420
Docent(en) mr. C.B.E. van Bladel, mr.
D.J.L. Siegers
Kosten € 400 exclusief BTW
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Regionale continu-cursus

'Actualiteiten arbeidsrecht'

21-06-2005 15:30 - 21:00
Plaats 's-Hertogenbosch
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Instituut voor Arbeidsrecht,
tel. 0182-358252
Docent(en) mr. D.J. Buijs, prof. mr. W.A.
Zondag
Kosten € 295 exclusief BTW
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

ARBEIDRECHT

Regionale continu-cursus

'Actualiteiten arbeidsrecht'

19-05-2005 15:30 - 21:00
Plaats Breda
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Instituut voor Arbeidsrecht,
tel. 0182-358252
Docent(en) mr. D.J. Buijs, prof. mr. W.A.
Zondag
Kosten € 295 exclusief BTW

Regionale continu-cursus

'Actualiteiten arbeidsrecht'

01-06-2005 15:30 - 21:00
Plaats Assen
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Instituut voor Arbeidsrecht,
tel. 0182-358252
Docent(en) mr. D.J. Buijs, prof. mr. W.A.
Zondag
Kosten € 295 exclusief BTW
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

Regionale continu-cursus

'Actualiteiten arbeidsrecht'

09-06-2005 15:30 - 21:00
Plaats Roermond
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Instituut voor Arbeidsrecht,
tel. 0182-358252
Docent(en) mr. P.S. van Minnen, prof. mr.
W.A. Zondag
Kosten € 295 exclusief BTW
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

Praktijkmiddag Opfriscursus Arbeidsrecht

28-06-2005 13:15 - 18:00
Plaats Amsterdam
Niveau ** Actualiteiten
Instelling KSU Studie,
tel. 020-4496420
Docent(en) mr. C.C. Oberman, mr. A.P.J.M.
Verbeek
Kosten € 320 exclusief BTW
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

Arbeidsvoorwaarden 2006 in de praktijk

02-06-2005 10:00 - 17:00
Plaats Utrecht
Niveau **
Instelling Vermande Studiedagen,
tel. 070-3789896
Docent(en) prof. dr. J.J.M. Jansen, mr.
L.C.J. Sprengers, mr. E. van Waaijen, mr.
D.J.B. de Wolf

Fiscale aspecten van Arbeidsrecht

16-06-2005 16:00 - 21:00
Plaats Utrecht
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Belastingacademie,
tel. 070-3198910
Docent(en) mr. J. Bos, mr. E. van Waaijen
Kosten € 495 exclusief BTW

Summerclass Arbeidsrecht

07-07-2005 09:30 - 17:00
08-07-2005 08:30 - 15:30
Plaats Scheveningen
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Vermande Studiedagen,
tel. 070-3789896
Docent(en) mr. dr. S.F.H. Jellinghaus, prof.
mr. W.A. Zondag
Kosten € 1.495 exclusief BTW

Het niveau van de opleidingen is als volgt weergegeven:

* Basisniveau (doorgaans minder dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; weinig tot geen voorkennis aanwezig).

** Verdiepingsniveau (doorgaans meer dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; basiskennis aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).

*** Specialisatieniveau (doorgaans meer dan 3 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; hoog kennisniveau aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).

Opleidingspunten
12 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
12 Totaal

Reïntegratie in de praktijk In overleg 09:45 - 17:15

Plaats Utrecht
Niveau **
Instelling OSR Juridische Opleidingen,
tel. 030-2315314
Docent(en) mr. P.S. van Minnen, mr. F.
Westerbos
Kosten € 455 geen BTW
Opleidingspunten
06 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
06 Totaal

BESLAG- EN EXECUTIERECHT

Praktijkmiddag Beslagrecht - Incasso en RenteRekenen

21-06-2005 13:30 - 18:00
Plaats Amsterdam
Niveau *
Instelling KSU Studie,
tel. 020-4496420
Docent(en) H.F. van Rijswijk, mr. P. van
Klinken
Kosten € 320 exclusief BTW
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

BURGERLIJK (PROCES)RECHT

Summerclass Procederen

07-07-2005 09:30 - 17:00
08-07-2005 08:30 - 15:30
Plaats Scheveningen
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Vermande Studiedagen,
tel. 070-3789896
Docent(en) mr. M.J.A.M. Ahsmann, mr.
W.H. van Hemel, mr. R.J.Q. Klomp, mr.
M.H.J. van Maanen
Kosten € 1.495 exclusief BTW
Opleidingspunten
12 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
12 Totaal

FISCAAL RECHT

Advocaat-Client en Fiscus

28-06-2005 16:00 - 21:00
Plaats Utrecht
Niveau **
Instelling Belastingacademie,
tel. 070-3198910
Docent(en) mr. D. Barmantlo, mr. dr. J.A.
Booij
Kosten € 495 exclusief BTW
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

GEZONDHEIDSRECHT

Omgaan met onbekwamen

23-06-2005 09:30 - 13:00
Plaats Utrecht
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Medilex,
tel. 030-6933887
Docent(en) mr. dr. K. Blankman, mr. F. ten
Cate-Adema, mr. R. Helle, W. Kramer, mr.
P. van der Sande
Kosten € 245 exclusief BTW
Opleidingspunten
03 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
03 Totaal

Omgaan met onbekwamen

23-06-2005 13:30 - 17:00
Plaats Utrecht
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Medilex,
tel. 030-6933887
Docent(en) mr. dr. K. Blankman, mr. F. ten
Cate-Adema, mr. R. Helle, W. Kramer
Kosten € 245 exclusief BTW
Opleidingspunten
03 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
03 Totaal

ICT- EN TELECOMRECHT

Toezicht op elektronische communicatiemarkten - eerste marktanalyses van de OPTA

22-06-2005 10:00 - 16:30
Plaats Leidschendam
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Elsevier Congressen,
tel. 070-4415745
Docent(en) prof. dr. J.C. Arnbak, mr. J. van
den Beukel, drs. R. Bos, mr. P. Glazener,
mr. M. van der Heijden, Y.S.H. Schers,
drs. M. Visser
Kosten € 695 exclusief BTW
Opleidingspunten
01 Juridisch
03 Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

INTERNATIONAAL PRIVAATRECHT

IPR: Vermogensrecht

30-05-2005 10:30 - 20:00
31-05-2005 09:00 - 15:45
Plaats Zutphen
Niveau **
Instelling Studiecentrum Rechtspleging,
tel. 0575-595300
Docent(en) prof. mr. T.M. de Boer, mr. L.
Strikwerda
Kosten € 1.095 inclusief BTW
Opleidingspunten
12 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
12 Totaal

LETSELSCHADE

Whiplash: wie heeft recht van spreken

19-05-2005 09:00 - 16:00
Plaats Maarssen
Niveau **
Instelling Whiplash Stichting Nederland,
tel. 030-6565000
Docent(en) dr. L.M.G. Geeraedts, Zwitser-
land Schmidt, mr. C. van Zeeland, W. van
der Zwaag
Kosten € 400 geen BTW
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

Clubseminar Actualiteiten

Aansprakelijkheidsrecht

07-06-2005 13:00 - 18:00
Plaats Amsterdam
Niveau ** Actualiteiten
Instelling KSU Studie,
tel. 020-4496420
Docent(en) mr. E. Eijkelenboom, mr. F.T.
Oldenhuis, mr. R.H.J. Wildenburg
Kosten € 320 exclusief BTW
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

ONDERNEMINGSRECHT

Opmerkelijkheden in financierings- en zekerhedenland

10-06-2005 09:30 - 16:40
Plaats Hilversum
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Vermande Studiedagen,
tel. 070-3789896
Docent(en) mr. S.E. Bartels, mr. K. Bre-
ken, mr. E. Loesberg, mr. M.P. van Sint
Truiden, prof. mr. F.M.J. Verstijlen
Kosten € 645 exclusief BTW
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Personenvennootschappen - Civiel en Fiscaal

21-06-2005 16:00 - 21:00
Plaats Utrecht
Niveau **
Instelling Belastingacademie,
tel. 070-3198910
Docent(en) mr. M. Jansen, mr. S.F.J.J.
Schenk
Kosten € 495 exclusief BTW
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

ONROERENDGOEDRECHT

Nieuwe mogelijkheden van de geïntegreerde aanbestedingsrichtlijn

09-06-2005 15:00 - 18:00
Plaats Utrecht
Niveau **
Instelling Vereniging voor Vastgoed Juris-
ten,
tel. 030-2121667
Docent(en) mr. S.C. Brackmann
Kosten € 50 geen BTW
Opleidingspunten
02 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02 Totaal

OVERIGE RECHTSGBIEDEN

Echt of vals? Identiteit - identiteitsfraude en vervalste of vals opgemaakte identiteitsbewijzen

15-06-2005 10:00 - 16:30
Plaats Zeist
Niveau **
Instelling Studiecentrum Kerckebosch,
tel. 030-6984222
Docent(en) dr. ir. C.P. van der Beek MBA,
dr. ir. C.E.H. Berger, mr. A.J. Blok, prof. dr.
A.P.A. Broeders, drs. F.H. van Dijk, R. van
Essen, prof. mr. dr. J.H.A.M. Grijpink, drs.
J.A. de Koeijer, F.J. Lepelaar, mr. J. van der
Leun, E. Linnenbank, prof. dr. J.F. Nijboer,
M.B.M. Oude Veldhuis, A. de Ruiter, mr.
A.L. Speijers, mr. T.H.W. d'Anjou
Kosten € 385 exclusief BTW
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

PERSONEN- EN FAMILIERECHT

Fiscale aspecten van (echt)scheiding

23-06-2005 16:00 - 21:00
Plaats Utrecht
Niveau **
Instelling Belastingacademie,
tel. 070-3198910
Docent(en) mr. G.A.C. Aarts MFP, mr.
P.F.H. Weishaupt
Kosten € 495 exclusief BTW
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

Familie- en jeugdrecht

07-07-2005 09:00 - 17:00
08-07-2005 08:30 - 15:30
Plaats Scheveningen
Niveau **
Instelling Vermande Studiedagen,
tel. 070-3789896
Docent(en) prof. mr. P. Vlaardingbroek,
mr. L.H.M. Zonnenberg
Kosten € 1.495 exclusief BTW
Opleidingspunten
12 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
12 Totaal

RUIMTELIJKE- ORDENINGSRECHT EN MILIEURECHT

Actualiteiten natuur wet- en regelgeving

25-05-2005 13:00 - 17:30
Plaats Hilversum
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Elsevier Congressen,
tel. 070-4415745
Docent(en) mr. R.R. Crinche le Roy, P.M.A.
Vetter
Kosten € 626 exclusief BTW
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

STRAF(PROCES)RECHT

Straf(proces)recht

14-06-2005 13:30 - 18:00
Plaats Maastricht
Niveau *** Actualiteiten
Instelling Anker en Anker Opleidingen,
tel. 058-2442500
Docent(en) mr. W. Anker, mr. J. Boksem
Kosten € 370 inclusief BTW
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

Het straffende bestuur

23-06-2005 09:30 - 16:30
Plaats Utrecht
Niveau ***
Instelling Vermande Studiedagen,
tel. 070-3789896
Docent(en) mr. dr. A.R. Hartman, mr. dr.
H.M.J. Quaedvlieg
Kosten € 645 exclusief BTW
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Straf(proces)recht

06-07-2005 13:30 - 18:00
Plaats Groningen
Niveau *** Actualiteiten
Instelling Anker en Anker Opleidingen,
tel. 058-2442500
Docent(en) mr. W. Anker, mr. J. Boksem
Kosten € 370 inclusief BTW
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

VERBINTENISSEN - EN CONTRACTENRECHT

Rechtshandeling en overeenkomst

31-05-2005 10:30 - 19:30
01-06-2005 09:00 - 16:45
Plaats Zutphen
Niveau **
Instelling Studiecentrum Rechtspleging,
tel. 0575-595300
Docent(en) mr. W.L. Valk, prof. mr. M.H.
Wissink
Kosten € 870 inclusief BTW
Opleidingspunten
12 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
12 Totaal

VREEMDELINGENRECHT

Actualiteiten vrijheidsontneming vreemdelingen

27-06-2005 10:00 - 16:30
Plaats Utrecht
Niveau ** Actualiteiten
Instelling OSR Juridische Opleidingen,
tel. 030-2315314
Docent(en) mr. P.J.A.M. Baudoin, mr.
J.F.M.J. Bouwman
Kosten € 440 geen BTW
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Professionele ontmoeting Vreemdelingenprocesrecht

28-06-2005 09:45 - 16:45
Plaats Utrecht
Niveau ***
Instelling OSR Juridische Opleidingen,
tel. 030-2315314
Docent(en) mr. G.M.H. Hoogvliet, mr.
O.L.H.W.I. Korte
Kosten € 540 geen BTW
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

ADR/ MEDIATION

Verdieping Mediationvaardigheden

10-06-2005 10:00 - 17:00
Plaats Bilthoven
Niveau **
Instelling Mediation & Training Network
The Lime Tree,
tel. 030-2255910
Docent(en) drs. A.M. de Graaf, S. Whitta-

ker M.Sc.
Kosten € 475 exclusief BTW
Opleidingspunten
– Juridisch
05 Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Mediation en Letselschade

22-06-2005 09:30 - 17:00
Plaats Amsterdam
Niveau **
Instelling Vermande Studiedagen,
tel. 070-3789896
Docent(en) mr. G.H.J. Hulsbergen re, mr.
J.M. van der Laar
Kosten € 595 exclusief BTW
Opleidingspunten
– Juridisch
06 Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
06 Totaal

OVERIGE VAARDIGHEDEN

Verder met Internet voor Juristen

23-06-2005 14:30 - 20:30
Plaats Amsterdam
Niveau ** Actualiteiten
Instelling KSU Studie,
tel. 020-4496420
Docent(en) mr. J.G.L. van der Wees, drs.
M. Hertzberger
Kosten € 375 exclusief BTW
Opleidingspunten
– Juridisch
05 Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Summerclass Snellezen

07-07-2005 09:30 - 17:00
08-07-2005 08:30 - 15:30
Plaats Scheveningen
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Vermande Studiedagen,
tel. 070-3789896
Docent(en) G. Essers
Kosten € 1.495 exclusief BTW
Opleidingspunten
– Juridisch
12 Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
12 Totaal

ALGEMEEN MANAGEMENT

Grip op Risico

26-05-2005 15:00 - 22:00
Plaats Breukelen
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Amsterdam Nyenrode Law
School,

tel. 0346-295404
Docent(en) prof. mr. dr. M. Pheijffer RA
Kosten n.n.b.
Opleidingspunten
– Juridisch
– Beroepsvaardigheden
04 Management/Organisatie
04 Totaal

OVERIGE MANAGEMENT/ ORGANISATIE

Zoo zijn onze manieren

31-05-2005 14:00 - 17:30
Plaats Rhenen
Niveau *
Instelling Nederlandse Orde van Advoca-
ten,
tel. 070-3353578
Docent(en) mr. D. de Snoo, mr. P.J.M. van
Wersch
Kosten n.n.b.
Opleidingspunten
– Juridisch
– Beroepsvaardigheden
02 Management/Organisatie
02 Totaal

Zoo zijn onze manieren

02-06-2005 14:00 - 17:30
Plaats Amsterdam
Niveau *
Instelling Nederlandse Orde van Advoca-
ten,
tel. 070-3353578
Docent(en) mr. H.F. Doeleman, mr. D. de
Snoo
Kosten n.n.b.
Opleidingspunten
– Juridisch
– Beroepsvaardigheden
02 Management/Organisatie
02 Totaal

Zoo zijn onze manieren

28-06-2005 14:00 - 17:30
Plaats Emmen
Niveau *
Instelling Nederlandse Orde van Advoca-
ten,
tel. 070-3353578
Docent(en) mr. R.A.A. Geene, mr. D. de
Snoo
Kosten n.n.b.
Opleidingspunten
– Juridisch
– Beroepsvaardigheden
02 Management/Organisatie
02 Totaal

Personalialia

BEËDIGD ALS ADVOCaat EN PROCUREUR

Arts, mr. M.M.J., Heliconweg 52 (8914 AT) postbus 161 (8900 AD) Leeuwarden, tel. 058-2941614, fax 058-2941615, e-mail info@deboereberts.nl.

Bergen, mw. mr. S.J.E. van, Eibergseweg 1 (7141 CD) postbus 66 (7140 AB) Groenlo, tel. 0544-463000, fax 0544-464185, e-mail groenlo@jpr.nl.

Berns, mw. mr. J.T.H., Statenlaan 55 (5223 LA) postbus 71878 (5208 BT) Den Bosch, tel. 073-6927777, fax 073-6927790, e-mail j.bern@sanning.nl.

Bocu, mw. S., A.J. Ernststraat 595-e (1082 LD) postbus 71578 (1008 CS) Amsterdam, tel. 020-3011080, fax 020-4422066, e-mail info@zandhuis-tazelaar.nl.

Groen, mw. mr. S., Javastaat 10-12 (2585 AN) postbus 85563 (2508 CS) Den Haag, tel. 070-3615048, fax 070-3615400, e-mail info@gmw.nl.

Halfhide, mr. J.R., Botter 14-11 (8232 JP) postbus 2009 (8203 AA) Lelystad, tel. 0320-255080, fax 0320-255064.

Hammerstein, mw. mr. v.H., Amstelveld 7 (1017 JD) Amsterdam, tel. 020-6276684, fax 020-6206489, e-mail veerle.hammerstein@gesselblauw.nl.

Kempens, mr. ing. M. van, Beemdstraat 32 (5652 AB) postbus 8821 (5605 LV) Eindhoven, tel. 040-2910691, fax 040-2552444, e-mail info@dijkmans-advocaten.nl.

Loon, mw. mr. L.S. van, Oude Dieze 5 (5211 KT) postbus 11078 (5200 EB) Den Bosch, tel. 073-6131345, fax 073-6148216, e-mail s-hertogenbosch@capra.nl.

Lucius, mw. mr. drs. M.W., Sniederslaan 14 (5531 EL) postbus 110 (5530 AC) Bladel, tel. 0497-360460, fax 0497-386395, e-mail info@dijkmans-advocaten.nl.

Marel, mr. L.C. van der, Van Boshuizenstraat 12 (1083 BA) postbus 7885 (1008 AB) Amsterdam, tel. 020-5408820, fax 020-5408830.

Meulen, mr. L.G.R.M. van der, Koninginnenweg 160 (1075 EE) Amsterdam, tel. 020-6644121, fax 020-6640129, e-mail vandermeulen@thelawyers.nl.

Mulder, mw. mr. C.J., Parkstraat 31 (2514 JD) postbus 30311 (2500 GH) Den Haag, tel. 070-3538800, fax 070-3538811.

Nooijer, mr. I.W.A. de, Strawinskyalaan 1999 (1077 XV) postbus 7113 (1007 JC) Amsterdam, tel. 020-7171000, fax 020-7171111.

Otten, mr. T.H., Weena 355 (3013 AL) postbus 1507 (3000 BM) Rotterdam, tel. 010-2172702, e-mail t.otten@houthoff.com.

Pennino, mr. R.G.S., Rokin 34 (1012 KT) postbus 10082 (1001 EB) Amsterdam, tel. 020-6209539, fax 020-4207554.

Putter, mw. mr. M. de, Boompjes 40 (3011 XB) postbus 546 (3000 AM) Rotterdam, tel. 010-4005100, fax 010-4005111, e-mail mail@kneppelhout.nl.

Rensing, mr. R.M., Koningslaan 60 (1075 AG) postbus 70091 (1007 KB) Amsterdam, tel. 020-6645111, fax 020-6620470, e-mail rensing@fortadvocaten.nl.

Reijn, mw. mr. R.D.W., Dr. Holtropiaan 42 (5652 XR) postbus 8727 (5605 LS) Eindhoven, tel. 040-2501414, fax 040-2501450, e-mail r.reijn@boskampwillems.nl.

Rosier, mr. E.J.M., Parkstraat 8 (4818 AK) postbus 4729 (4803 ES) Breda, tel. 076-5202266, fax 020-5202288, e-mail hertoghs@hertoghsadvocaten.nl.

Ruijter, mr. J.W. de, Dr. Langeveldplein 20 (3361 HE) postbus 174 (3360 AD) Slidrecht, tel. 0184-418433, fax 0184-417313.

Meldingen voor deze rubriek kunnen worden doorgegeven aan: adres@advocatenorde.nl

Rijlaarsdam, mw. mr. J.C., Parklaan 17 (3016 BA) postbus 23052 (3001 KB) Rotterdam, tel. 010-2770300, fax 010-4364977, e-mail schaaap.partners@schaaprdam.nl.

Schallenberg, mw. mr. L.N., Weena 355 (3013 AL) postbus 1507 (3000 BM) Rotterdam, tel. 010-2172686, fax 010-2172758, e-mail l.schallenberg@houthoff.com.

Sleurink, mr. P.H., Burgerweeshuispad 301 (1076 HR) postbus 75084 (1070 AB) Amsterdam, tel. 020-5771771, fax 020-5771775, e-mail mailamst@debrauw.com.

Snieters, mr. F.J., Parklaan 17 (3016 BA) postbus 23052 (3001 KB) Rotterdam, tel. 010-2770300, fax 010-4364977, e-mail schaaap.partners@schaaprdam.nl.

Solingen, mw. mr. M. van, Eisenhowerlaan 102 (2517 KL) postbus 82155 (2508 ED) Den Haag, tel. 070-3512124, fax 070-3524492, e-mail sava@wirehub.nl.

Soupart, mr. R.J.A., Pastoor van Haarenstraat 10 (5464 VG) Mariaheide postbus 557 (5460 AN) Veghel, tel. 0413-352211, fax 0413-352777, e-mail advocaten@bernhagee.nl.

Sueters, mr. L.J.W., Julianaplein 21 (5211 BB) Den Bosch, tel. 073-6148000, fax 073-6137750, e-mail l.sueters@aanbestedingsadvocaat.nl.

Tates, mw. mr. S.C., Houtsingel 5 (2719 EA) postbus 5254 (2701 GG) Zoetermeer, tel. 079-3688688, fax 079-3688555.

Tromp, mw. mr. A.F., Van der Helstplein 3 (1072 PH) postbus 51143 (1007 EC) Amsterdam, tel. 020-6750756, fax 020-6765896, e-mail advocaten@cleerdin-hamer.nl.

Verolme, mw. mr. Y., Eendrachtsweg 58 (3012 LE) postbus 23511 (3001 KM) Rotterdam, tel. 010-4145411, fax 010-4046235, e-mail verolme@bekeradvocaten.nl.

Verspaget, mw. mr. K., Wilhelminaplein 16 (3072 DE) postbus 50535 (3007 JA) Rotterdam, tel. 010-4100055, fax 010-4815172, e-mail verspaget@herikverhulst.nl.

Visser, mr. T.J.W., Eendrachtsweg 58 (3012 LE) postbus 23511 (3001 KM) Rotterdam, tel. 010-4145411, fax 010-4046235, e-mail visser@bekeradvocaten.nl.

Vries, mw. mr. C.O. de, Jachthavenweg 121 (1081 KM) postbus 75265 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-6789484, fax 020-6789589, e-mail ovries@van-doorne.com.

Waes, mw. mr. M.C.J.A. van, Weena 355 (3013 AL) postbus 1507 (3000 BM) Rotterdam, tel. 010-2172000, fax 010-2172700, e-mail info@houthoff.com.

Weerd, mw. mr. C.G.Th. van de, Steegoversloot 269 (3311 PN) postbus 381 (3300 AJ) Dordrecht, tel. 078-6149160, fax 078-6317474.

Praktijk neergelegd:

Beckers, mr. J.L.G. Gouda 09-03-2005

Brandt Corstius, mw. mr. L. Amsterdam 01-03-2005

Buiten, mr. S. van Zwolle 31-03-2005

Bunjes, mr. H.J. Amsterdam 01-03-2005

Bijsterveld, mw. mr. M.P. van Amersfoort 08-06-2004

Carlier, mw. mr. B.J.P. Wateringen 01-03-2005

Cath, mr. I.G.F. Amsterdam 01-03-2005

Devis, mw. mr. E.M. Amsterdam 01-03-2005

Frankluijter, mr. J.F. Dordrecht 01-04-2005

Groeneveld, mw. mr. M. Amsterdam 01-03-2005

Haan, mr. P.W. Amsterdam 01-03-2005

Hamburger, mw. mr. C. Laren 10-03-2005

Lent, mr. A.M. van Rotterdam 01-04-2005

Morée, mw. mr. E.J. Zoetermeer 25-03-2005

Mulderije, mr. B.A. Amsterdam 28-03-2005

Omvlee, mw. mr. E.D. Groningen 01-04-2005

Peters, mw. mr. S.S.M. Amsterdam 01-03-2005

Roet, mw. mr. M.C.L. Amsterdam 01-03-2005

Rorai, mr. M. Den Haag 31-03-2005

Six-Scheffer, mw. mr. N.C. Amsterdam 01-03-2005

Smals, mr. M.H.A. Amsterdam 01-03-2005

Tabingh Suermond, mr. B.F. Amsterdam 01-03-2005

Theesing, mw. mr. A.J. Rotterdam 01-04-2005

Tright, mw. mr. I. van Amsterdam 01-03-2005

Verkerk, mw. mr. M. Leiden 01-04-2005

Vos, mr. N. de Rotterdam 01-04-2005

Zethof, mw. mr. A.M.P.H. Amsterdam 01-03-2005

KANTOORVERPLAATSING

Andriess, mr. O.L.: Leidseplein 29 (1017 PS) postbus 2720 (1000 CS) Amsterdam, tel. 020-5517449, fax 020-6267949, e-mail olav.andriess@bakernet.com

Arema, mw. mr. W.R. (Oud-Beijerland): Schilderstraat 32-a (3011 ET) postbus 19200 (3001 BE) Rotterdam, tel. 010-2800265, fax 010-4144105, e-mail arema@bss-advocaten.nl

Baan, mr. A.G.P. (Lelystad): Randstad 22-125 (1316 BW) postbus 1309 (1300 BH) Almere, tel. 036-5335021, fax 036-5331915, e-mail info@wbadvocaten.nl

Baggen, mr. R.B.J.G. (Arnhem): Koningsstraat 99 (6651 KK) Druten, tel. 0487-510196, fax 0487-510241

Bakker, mr. H.J.: Spuiboulevard 100-e (3311 GR) postbus 907 (3300 AX) Dordrecht, tel. 078-6311220, fax 078-6131752, e-mail info@gilhuis2.nl

Biezen, mr. R. van (Alphen a/d Rijn): Damlaan 9 (2265 AL) Leidschendam, tel. 070-3177071, fax 070-3202695, e-mail robvanbiezen@planet.nl

Bloch, mr. M.I.: Rupelmonde 86-a (1081 GS) Amsterdam, tel. 020-5022201, fax 020-6429358, e-mail bloch@brb-advocaten.nl

Boer, mw. mr. J.M. de: Willemsstraat 24-b (1015 JD) Amsterdam, tel. 020-6240323, fax 020-6387302, e-mail a.deboer@blomcsadvocaten.nl

Boer, mr. R.P. de (Maarsse): Javalaan 7-a (3742 CN) postbus 80 (3740 AB) Baarn, tel. 035-5429570, fax 035-5429582

Boon, mr. J.D. (Amsterdam): van Limburg Stirumstraat 8-bis (3581 VA) postbus 14189 (3508 SG) Utrecht, tel. 030-2548002, fax 030-2516835, e-mail joris.boon@debrij.com

Bos, mr. J. van den (Elburg): Eperweg 13 (8071 AW) postbus 308 (8070 AH) Nunspeet, tel. 0341-251507, fax 0341-252554, e-mail jvandenbos@lunenbergadvocaten.nl

Breijl, mr. drs. D.R. de (Amsterdam): van Limburg Stirumstraat 8-bis (3581 VA) postbus 14189 (3508 SG) Utrecht, tel. 030-2548002, fax 030-2516835, e-mail dennis.debreij@debrij.com

Het Bureau van de Orde

ONDERWERP	TELEFOONNUMMER	E-MAILADRES
Voor		
• N.a.w. gegevens advocatuur	070 - 335 35 29	adres@advocatenorde.nl
• Centrale Controle Verordeningen	070 - 335 35 26	ccv@advocatenorde.nl
• Landelijke financiële bijdrage	070 - 335 35 23	finorg@advocatenorde.nl
• Communicatie: Advocatenblad, Brochures, etc.	070 - 335 35 52	pr@advocatenorde.nl
• BalieNet certificaten	070 - 335 35 51	certificaat@advocatenorde.nl
Opleiding		
• Beroepsopleiding (BO) (09.00-12.00 uur) (vragen van stagiaires inzake BO)	070 - 335 35 55	opl@advocatenorde.nl
• Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO) (vragen van stagiaires inzake VSO en erkende opleidingsinstellingen)	070 - 335 35 58/78	vso-po@advocatenorde.nl
• Permanente Opleiding (PO) (vragen van erkende opleidingsinstellingen)	070 - 335 35 58/78	vso-po@advocatenorde.nl
• Permanente Opleiding (PO) (vragen van advocaten inzake PO-punten, inclusief ontheffing PO)	070-3353541/89	jz@advocatenorde.nl
• Vrijstellingen BO en VSO	070-3353541/89	jz@advocatenorde.nl
Alle overige vragen van advocaten	070 - 335 35 71/86	helpdesk@advocatenorde.nl

Fusie & Overnames

Due diligence

NMA

Waar ligt uw interesse?

Faasen & Partners heeft in drie jaar tijd een stevige marktpositie bereikt. Het fundament daarvoor is gelegd in de kwaliteit van haar dienstverlening en het solide ondernemersschap. Op dit moment telt de organisatie negen partners en 58 medewerkers, waaronder ruim 38 advocaten. Onze expertise ligt op de rechtsgebieden ondernemingsrecht, arbeidsrecht en bank- en effectenrecht. Onze groeistrategie is gericht op kwaliteit. Faasen & Partners is ter versterking van de transactie- en mededingingspraktijk binnen de sectie Ondernemingsrecht in Amsterdam en Rotterdam op zoek naar een enthousiaste en gevorderde:

advocaat-medewerker en stagiaire

Heeft u een gedegen juridische achtergrond en interesse in de transactiepraktijk of bent u gespecialiseerd in het mededingingsrecht? Heeft u ervaring met het werken op omvangrijke projecten in het binnen- en buitenland? Herkent u zich in de kenmerken ambitieus, gedreven en uitzonderlijk kwaliteitsgericht? Bent u enthousiast en betrokken met een pro-actieve en positieve attitude en beheerst u de Engelse taal uitstekend? Kortom: ambieert u een functie bij een veelzijdig kantoor? Stuur dan een sollicitatie naar hrm@fplaw.nl. Voor informatie kunt u contact opnemen met Saskia Braakman telefoon (020) 656 19 32 of kijk op www.fplaw.nl.

Beste startende
advocatenkantoor
2002-2004

Amsterdam

Hullenbergweg 300
1101 BV Amsterdam Zuidoost
P.O. Box 12929
1100 AX Amsterdam
T +31 20 656 1956
E info@fplaw.nl

Rotterdam

Brainpark III
Bahialaan 502
3065 WC Rotterdam
P.O. Box 4030
3006 AA Rotterdam
T +31 10 2425 360
E info@fplaw.nl

www.fplaw.nl

FAASEN & PARTNERS ADVOCATEN

- Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het Advocatenblad zijn gepubliceerd zijn ook te vinden op www.advocatenorde.nl en BalieNet
- Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit mr. H.J.A. Knijff, mr. J.D. Loorbach, mr. I.E.M. Sutorius mr. G.J. Kemper en mr. C.H.B. Winters.

SCHORSINGSVERZOEK DOOR DE DEKEN

Raad van Discipline Amsterdam, 5 april 2004
(*ms. Van Bennekom, Goppel, Hamer, Remme en Romijn*)

Schorsingsverzoek door de deken; omstandigheden die voor de beoordeling van belang zijn.

– *Advocatenwet artikel 60b*

Feiten

In 2001 vindt een doorzoeking van het kantoor van mr. X plaats en wordt hij aangehouden op verdenking van het medeplegen van bedrieglijke bankbreuk. In september 2003 wordt mr. X terzake veroordeeld tot een gevangenisstraf van zes maanden, waarvan drie voorwaardelijk. Mr. X heeft van dat vonnis hoger beroep ingesteld. De deken vraagt aan de raad om mr. X in de uitoefening van de praktijk te schorsen op grond van de feiten en omstandigheden die aan de strafrechtelijke veroordeling ten grondslag liggen. Onder meer speelt daarin een rol dat een geldstroom over de derdenrekening van mr. X is gelopen, die aldus aan het zicht was onttrokken van de curator in het faillissement van de cliënt van mr. X.

Beslissing van de raad

In de Memorie van Toelichting bij artikel 60b Advocatenwet (TK vergaderjaar 1999-2000, 26 940, nr. 3) wordt opgemerkt:

(pagina 2) ‘Er is sprake van een onbehoorlijke praktijkuitoefening wanneer de betreffende advocatenpraktijk structureel disfunctioneert of zodanig disfunctioneert dat de rechtshulpverlening van veel cliënten in het gedrang is’

en (pagina 2) ‘Ingrijpen op grond van de procedure inzake de onbehoorlijke praktijkuitoefening vereist dat de betrokken advocaat tijdelijk of blijvend geen blijk geeft zijn praktijk behoorlijk uit te kunnen oefenen. Doorgaans zal dit moeten worden onderbouwd met meerdere feitelijke omstandigheden die duiden op het meer dan eens niet behoorlijk functioneren’

en (pagina 8/9) ‘De situaties waarin een advocaat tijdelijk of blijvend niet in staat is tot een behoorlijke praktijkuitoefening kunnen zeer verschillend van aard zijn (...) Uit de praktijk kunnen ook genoemd worden de situaties waarin de kwaliteit van de rechtshulpverlening ver onder een verantwoord niveau ligt of er sterke aanwijzingen zijn dat met cliëntgelden wordt gemalverseerd of gefraudeerd’.

Blijkens de tekst en ontstaansgeschiedenis van artikel 60b Advocatenwet is de in dat artikel bedoelde schorsingsmogelijkheid vooral bedoeld voor die gevallen waarin er sprake is van een zodanig structureel disfunctioneren van een advocaat dat een ingrijpen op korte ter-

mijn noodzakelijk is, onder meer ter bescherming van de belangen van de cliënten van een advocaat.

De raad is van oordeel dat een dergelijke situatie zich alhier niet voor doet. De deken heeft de grondslag voor het schorsingsverzoek uitdrukkelijk beperkt tot de feiten die ten grondslag liggen aan de veroordeling van mr. X door de strafrechter. De raad is niet gebleken dat deze feiten van een zodanig structureel karakter zijn dat een onverwijd ingrijpen, onder meer ter bescherming van de belangen van de cliënten van mr. X, thans noodzakelijk is. Dit geldt temeer nu er sedert de feiten die tot de veroordeling hebben geleid, die plaatsvonden in de periode tussen 1 januari 1999 en 17 januari 2001, en de indiening van het verzoek door de deken, gedaan op 7 oktober 2003, verscheidene jaren zijn verstreken zonder dat is gebleken dat soortgelijke feiten zich in die periode opnieuw hebben voorgedaan.

Beslissing

De Raad van Discipline wijst het verzoek van de deken af.

AFFECTIEVE RELATIE

Hof van Discipline, 5 april 2004
(*ms. Peeperkorn, Schokkenbroek, De Leeuw, Goslings en Fiévez*)

Raad van Discipline 's-Hertogenbosch, 1 september 2003
(*ms. Raad, Van Dooren, Kneepkens, Peeters en Houtakkers*)

Voorzichtigheid en terughoudendheid zijn geboden bij het aanschrijven van een wederpartij op zijn werkadres. Een advocaat past niet enige handeling, gericht op het door de wederpartij niet geautoriseerde verplaatsen van een gemeenschapsgoed. Een advocaat dient zich te onthouden van het optreden voor een cliënt met wie hij een affectieve relatie onderhoudt, welke verplichting juist ook geldt jegens de wederpartij, die dus ontvankelijk is in een klacht terzake.

- *Advocatenwet artikel 46 (3.3.3 Berichten aan derden; 4.5 Betamelijkheid tegenover derden)*
- *Gedragsregels 1, 2 en 5*

Feiten

Tegen klager wordt een echtscheidingsprocedure ingeleid; klager laat zich bijstaan door mr. A.

Zijn echtgenote laat zich bijstaan door mrs. X en Y.

In het kader van deze zaak heeft mr. Y klager, die door de week (en vaak ook in de weekends) werkzaam was in een geheel ander deel van Nederland dan waar partijen woonden, aldaar aangeschreven in het

ziekenhuis waar hij werkzaam was met een adressering aan de specialistenmaatschap waarvan hij lid was, onder de vermelding 'strikt persoonlijk en vertrouwelijk'.

Het kantoor van mrs. X en Y zond een nota aan zijn cliënte, B. Vervolgens schrijft mr. Y aan klager begin april 2002 een brief, mede ondertekend door de cliënte waarin wordt bevestigd dat klager die rekening heeft betaald bij wijze van voorschot op het uiteindelijk aandeel van de cliënte van mrs. X en Y in de gemeenschap. In die tijd werd de oldtimer van klager zonder enige betrokkenheid van klager uit zijn eigen garage naar een andere garage overgebracht.

De klacht

De klacht omvat de navolgende onderdelen:

- mr. Y heeft klager op zijn werkadres aangeschreven zonder dat aan de brief te zien was dat deze persoonlijk en vertrouwelijk was;
- mr. Y heeft klager herhaaldelijk op zijn werk gebeld, ondanks het uitdrukkelijk verzoek van klager dat niet te doen;
- in opdracht van het kantoor van mrs. X en Y is in april 2002 de oldtimer van klager uit zijn garage gehaald en gestald bij een autohandelaar. De auto diende als onderpand voor de rekening van het kantoor van mrs. X en Y. Pas in september 2002 heeft klager zijn auto kunnen terughalen, na voldoening van de voorschotnota van mrs. X en Y;
- mr. X behandelt de echtscheiding voor B, terwijl hij met haar ook een niet-professioneel contact heeft;
- mr. X heeft op zijn verzoek over klager belastende verklaringen laten opstellen, zoals blijkt uit het feit dat de verklaringen aan mr. X zijn geadresseerd. Mr. X zou aanvankelijk ook voor B zijn opgetreden in een kort geding.

Verweer

Mr. Y erkent klager eenmaal op diens werkadres te hebben aangeschreven, op verzoek van zijn cliënte. Na die ene keer is alle post naar het woonadres van klager gegaan en nadien naar diens advocaat. De brief bevatte wel degelijk het opschrift 'strikt vertrouwelijk en persoonlijk'. Het telefonisch contact op het werk is tot één keer beperkt gebleven.

Mrs. X en Y stellen dat de oldtimer niet heeft gediend als onderpand voor de declaratie. De oldtimer is bij het garagebedrijf ondergebracht op verzoek van B. De verklaringen zijn op verzoek van B opgesteld en aan mr. X gezonden. Mrs. X en Y zijn hierbij binnen de grenzen van hun vrijheid gebleven om de belangen van hun cliënte te behartigen.

Overwegingen van de raad

Met betrekking tot de toezending van post naar het werkadres overweegt de raad dat een advocaat dient te vermijden dat de door hem verzonden post in verkeerde handen komt, en dat een advocaat die post aan het werkadres van een geadresseerde zendt het risico neemt dat een brief in verkeerde handen komt. Nu dat slechts eenmaal gebeurd is, is de klacht van onvoldoende gewicht om deze gegrond te

bevinden. Dat mr. X enige malen telefonisch contact met klager heeft gezocht op diens werk kan niet als klachtwaardig worden aangemerkt.

Mrs. X en Y hebben ontkend dat de oldtimer in hun opdracht uit de garage is gehaald en ook dat deze als onderpand voor de declaratie van hun kantoor heeft gediend; B heeft schriftelijk verklaard dat de oldtimer op haar verzoek naar een garagebedrijf is overgebracht. Hiermee vervalt de feitelijke grondslag voor dit klachtonderdeel, waardoor het als ongegrond moet worden afgewezen.

Met betrekking tot het niet-professionele contact tussen mr. X en B staat wel vast dat dit heeft bestaan. Een dergelijk contact kan tot gevolg hebben dat de vrijheid en onafhankelijk van de betrokken advocaat in de uitoefening van zijn beroep in gevaar komen. Klager zou daarover slechts kunnen klagen als hij door het gedrag van mr. X nodeloos en op een ontoelaatbare wijze zou zijn geschaad. Dat is gesteld noch gebleken, zodat ook dit klachtonderdeel als ongegrond moet worden afgewezen.

Dat door mrs. X en Y in de procedure verklaringen zijn overgelegd die op verzoek van hun cliënte zijn opgesteld valt binnen het toegelaten kader van belangenbehartiging. Ook dit onderdeel van de klacht dient als ongegrond te worden afgewezen.

Volgt

Afwijzing van de klachten in alle onderdelen als ongegrond.

Overwegingen van het hof

De grieven leggen de beslissing van de raad in volle omvang aan het hof voor.

Met betrekking tot de aanschrijving op het werk volgt het hof de raad. Zelfs wanneer in het venster van de envelop te lezen zou zijn geweest 'strikt persoonlijk en vertrouwelijk' (waarover partijen twisten) dan wordt met de toezending van de brief aan het werkadres van de geadresseerde het risico genomen dat de brief in verkeerde handen zou komen. Dat risico dient, zeker waar de inhoud van de brief ziet op een zo delicate kwestie als hier aan de orde, zo veel mogelijk te worden vermeden. Het hof volgt de raad echter in de overweging, dat het handelen onvoldoende ernstig is om als tuchtrechtelijk verwijtbaar aan te merken.

Met betrekking tot de verplaatsing van de oldtimer naar een garagebedrijf wordt in appèl alsnog (door erkenning) vastgesteld dat het wel degelijk het kantoor van mrs. X en Y is geweest dat het garagebedrijf heeft verzocht de oldtimer op te slaan. Mrs. X en Y handhaven hun betwisting dat de reden daarvoor lag in het creëren van een onderpand voor de betaling van de rekening van het advocatenkantoor. Het betaamt een behoorlijk advocaat niet eigenmachtig een gemeenschapsgoed aan de (beschikkings)macht van één van de echtelieden te onttrekken; mrs. X en Y worden voor deze gang van zaken beiden tuchtrechtelijk aansprakelijk geacht; de grief slaagt op dit onderdeel,

en dit klachtonderdeel is ten aanzien van mrs. X en Y gegrond.

Met betrekking tot de klacht dat mr. X B niet had mogen bijstaan wegens een niet-professionele relatie wordt allereerst vastgesteld dat mr. X in elk geval medebehandelaar van de zaak van B is geweest, en dat die niet-professionele relatie heeft bestaan. De niet-professionele relatie wordt door het hof na onderzoek geconcretiseerd tot een intieme, affectieve relatie; mr. X valt aan te merken als 'de nieuwe vriend van B'. Nu het hier ging om een echtscheidingszaak waarin de emoties tussen klager en zijn (toenmalige) echtgenote hoog waren opgelopen kon klager in redelijkheid de betrokkenheid van mr. X bij de echtscheidingszaak ervaren niet slechts als die van advocaat van zijn wederpartij maar ook als inmenging van mr. X als de nieuwe vriend van zijn echtgenote in zijn huwelijksrelatie en in de relatie met zijn kinderen. Dat schaadt het aanzien van de advocatuur. Daar komt bij dat mr. X dusdoende de schijn heeft gewekt dat zijn zakelijke belangen verstrengeld waren met zijn persoonlijke belangen, waarmee de indruk kon ontstaan dat hij niet de onafhankelijkheid ten opzichte van zijn cliënt heeft weten te bewaren die bij een goede beroepsuitoefening geboden is. Dit klachtonderdeel wordt derhalve eveneens gegrond verklaard.

De grief met betrekking tot het overleggen van aan mr. Y geadresseerde verklaringen wordt ongegrond bevonden met onderschrijving van het oordeel van de raad.

Volgt

Vernietiging van de beslissing van de Raad van Discipline; gegrondverklaring van de klachtonderdelen met betrekking tot het ongeautoriseerd verplaatsen van een gemeenschapsgoed en tot het optreden voor een cliënte met wie een affectieve relatie wordt onderhouden en ongegrondverklaring van de overige klachtonderdelen; oplegging van de maatregel van berisping aan mr. X en van waarschuwing aan mr. Y.

GEHEIMHOUDING VAN CLIËNT

*Raad van Discipline 's-Gravenhage, 8 maart 2004
(mrs. Verhoeven, Gilhuis, Grootveld, Van Hilten-Kostense en Verhulst)*

De geheimhoudingsplicht van een advocaat heeft niet alleen betrekking op hetgeen hem omtrent de inhoud van de zaak bekend is, maar ook hetgeen hem bekend is omtrent de persoon en de hoedanigheid van zijn cliënt.

– *Advocatenwet artikel 46 (1.3 Geheimhoudingsplicht)*
– *Gedragsregel 6*

Feiten

A neemt contact op met mr. Y, kantoorgenoot van mr. X en vraagt hem te adviseren omtrent de positie van C B.V. in een geschil met B & Co. Na afloop van de eerste bespreking heeft A een dossier bij mr. Y achtergelaten. Mr. Y heeft via de zakenadministratie van zijn kantoor gecontroleerd of er een tegenstrijdig belang bestond. Mr. Y vond in

het bestand een lopend dossier op naam van mr. X genaamd B & Co./advies. Mr. Y heeft mr. X hieromtrent geraadpleegd. Mr. X heeft telefonisch contact met B van B & Co. opgenomen en hem verzocht of hij er bezwaar tegen had dat het kantoor van mr. X A zou bijstaan in deze zaak. B heeft mr. X te kennen gegeven dat hij op het punt stond mr. X te vragen hem bij te staan in de betreffende kwestie. Mr. X heeft B medegedeeld dat zijn kantoor genoodzaakt zou zijn beide partijen naar een andere advocaat te verwijzen.

Mr. X heeft mr. Y over dit telefoongesprek met B geïnformeerd en aangegeven dat het hem dus niet vrijstond A bij te staan en dit zo spoedig mogelijk met hem te bespreken. Kort daarna heeft A van B een bericht ontvangen, waarin onder meer het volgende is opgenomen:

'Overigens heb ik gemerkt dat ook u zich juridisch in de zaak verdiept c.q. juridisch advies inwint. Klaarblijkelijk doen wij dat beiden bij hetzelfde kantoor. Althans mijn advocaat belde mij met de mededeling dat u advies hebt ingewonnen bij een collega van hem.'

A heeft dit e-mailbericht doorgestuurd naar mr. Y met daarbij de tekst:

'Dit vind ik een zeer kwalijke zaak. Meer heb ik voorlopig niet toe te voegen. Speelt u vaker informatie door van uw klanten? Schandelijk.'

Inhoud van de klacht

Klager verwijt mr. X dat hij de heer B van B & Co. heeft geïnformeerd over het feit dat klaagster advies had ingewonnen bij zijn kantoorgenoot omtrent de positie van klaagster jegens B & Co.

Beoordeling van de klacht

De geheimhoudingsplicht van een advocaat heeft niet alleen betrekking op hetgeen hem omtrent de inhoud van zaak bekend is, maar ook hetgeen hem bekend is omtrent de persoon en de hoedanigheid van zijn cliënt. Voor het onderhavige geval gold derhalve dat klaagster erop mocht vertrouwen dat niet alleen de inhoud van het tussen hem en mr. Y besprokene onder hen zou blijven, maar ook reeds het enkele feit dat hij mr. Y in verband met het geschil had bezocht.

Volgt

Verklaart de klacht gegrond onder het opleggen van de maatregel van enkele waarschuwing.

CONFRATERNELE CORRESPONDENTIE OVERLEGGEN

*Raad van Discipline 's-Hertogenbosch, 19 april 2004
(mrs. Raab, Theunissen, Caudri, Erkens en Goumans)*

De Gedragsregels 12 en 13 kunnen er niet toe leiden dat feitelijkheden die in de correspondentie tussen raadslieden zijn gesteld, terwijl daarover in menig geschil rechtstreeks tussen partijen wordt gesproken, en die voor de beoordeling van het geschil van belang zijn, niet meer ter kennis van de rechter mogen worden gebracht. Het past een advocaat niet in een processtuk de veronderstelling uit te spreken dat

de volledige correspondentie kan worden overgelegd. Het integraal overleggen van correspondentie zonder dat voor iedere brief afzonderlijk de toets van regel 12 lid 1 wordt uitgevoerd, is zonder meer niet geoorloofd. Aan de rechter mag geen informatie worden verschafte waarvan de advocaat weet dat deze onjuist is. Confraternele omgang.

- *Advocatenwet artikel 46 (3.1 Vrijheid van handelen; 4.1 Wat de advocaat betaamt tegenover de rechter; 5.1 Regels die betrekking hebben op de juridische strijd; 5.4 Welwillendheid in het algemeen)*
- *Gedragsregels 1, 12, 13 en 30*

Feiten

De raadslieden hebben over en weer klachten tegen elkaar ingediend. Klager in klacht A heeft de werkgever bijgestaan in een arbeidsgeschil waarin mr. X optrad voor de werkneemster. Klager heeft namens zijn cliënte een ontbindingsverzoek ingediend bij de kantonrechter. In deze procedure heeft mr. X een verweerschrift ingediend op 15 oktober 2002. De mondelinge behandeling had plaats op 21 oktober 2002. De ontbinding is bij beschikking van 11 november 2002 uitgesproken.

Mr. X heeft enkele dagen voorafgaand aan de zitting een verweerschrift ingediend waarin hij veelvuldig een beroep heeft gedaan op brieven van klager aan mr. X. In een enkel geval wordt zelfs letterlijk geciteerd. Klager trachtte tevergeefs mr. X te bewegen dat stuk in te trekken. Ter zitting heeft mr. X de rechter verzocht om een citaat als niet-geschreven te beschouwen. In datzelfde verweerschrift stelde mr. X: '(mr. X) gaat er vanuit dat de correspondentie tussen de raadslieden tijdens een mondelinge behandeling kan worden overgelegd'. Mr. X plaatst hiermee klager ten opzichte van de rechter en ten opzichte van zijn cliënte in een onmogelijke positie. In zijn voorbereiding op de zitting ging klager er vanuit dat de correspondentie door mr. X zou worden overgelegd. Voorafgaand aan de zitting stuurde klager mr. X een kopie van een fax die hij aan de rechter had gezonden: 'De advocaat van werkneemster heeft bij verweerschrift aangekondigd ter zitting de vertrouwelijke correspondentie in het geding te zullen brengen. Langs deze weg verzoek ik mr. X zekerheidshalve om niet slechts de "inhoudelijke" faxberichten doch ook diverse herinneringsfaxen en dergelijke die ik hem zond, te overleggen.' Mr. X bracht evenwel de vertrouwelijke correspondentie niet in het geding.

In zijn verweerschrift heeft mr. X gesteld 'de werkgever is onverdrotten doorgegaan met het ontwrichten van de relatie'. Mr. X heeft daarbij melding gemaakt van aanzeggingen en mededelingen die de raadslieden namens hun cliënten over en weer aan elkaar hebben gedaan.

De inhoud van de klacht

1. Mr. X heeft een verweerschrift ingediend bij de kantonrechter waarin hij veelvuldig beroep doet op brieven van klager aan hem. In een enkel geval wordt zelfs letterlijk geciteerd. Ondanks daartoe strekkend verzoek heeft mr. X nagelaten het verweerschrift in te trekken.

2. In datzelfde verweerschrift stelde mr. X dat zijn cliënte er vanuit ging dat de correspondentie tussen de raadslieden tijdens een mondelinge behandeling kon worden overgelegd. Om er zeker van te zijn dat mr. X ook alle correspondentie zou overleggen, heeft klager een brief aan de kantonrechter gestuurd waarin hij mr. X verzocht alle correspondentie over te leggen. Tot zijn verbaazing bracht mr. X die correspondentie vervolgens niet in het geding.

Mr. X stelt dat vanaf 14 juni 2002 uitsluitend tussen de advocaten van partijen is gecorrespondeerd. Klager schreef namens zijn cliënte dat het loon van de cliënte van mr. X zou worden ingehouden c.q. zou worden opgeschort. Het stond mr. X vrij daarvan en van andere voor het oordeel van de kantonrechter belangrijke feiten in rechte melding te maken. Er zijn geen brieven overgelegd van klager en ook is daaruit niet letterlijk geciteerd; een passage was op het randje maar die heeft mr. X eruit laten halen.

Mr. X was zich zeer bewust van het feit dat de correspondentie niet zomaar kon worden overgelegd. Omdat klager geen toestemming gaf, heeft mr. X de correspondentie ook niet overgelegd. Ter zitting heeft klager er wel mee ingestemd dat er uit geciteerd werd. Overigens blijkt uit de door klager gevoerde correspondentie (met name zijn brief aan de rechter) dat hij geen bezwaar had tegen overlegging van de correspondentie, mits dan ook alle brieven en faxen werden overgelegd.

Overwegingen raad

Het is een heersende opvatting dat op brieven en andere mededelingen van de ene advocaat aan de andere in rechte geen beroep mag worden gedaan, tenzij het belang van de cliënt dit bepaaldelijk vordert. Klager verwijt mr. X schending van de Gedragsregels 12 en 13. De raad overweegt dat doel van de regeling is om onderling overleg tussen advocaten, onderhandelingen en het zoeken naar oplossing buiten een proces te vergemakkelijken. De raad verwijst naar de toelichting bij deze Gedragsregels. De raad neemt in aanmerking dat tussen de cliënten van partijen een arbeidsgeschil bestond. Er kunnen alsdan tussen partijen diverse problemen ontstaan, zoals in casu het naleven van verzuimvoorschriften, het ter beschikking stellen van de bedrijfsauto, de bereikbaarheid, de loondoorbetaling, looninhouding enzovoort. Dit zijn aspecten van het geschil die van belang zijn voor de rechter om de relatie tussen werkgever en werkneemster te kunnen beoordelen. Klager had van zijn kant in zijn verzoekschrift aan de kantonrechter ook verschillende situaties die zich tussen zijn cliënte en de cliënte van mr. X hadden voorgedaan, aangevoerd, zoals wijziging werkplek, het onder zich houden van de bedrijfsauto, overtreding verzuimvoorschriften, non-communicatie, opschorting loonbetaling. In het belang van zijn cliënte mocht en moest mr. X in zijn verweerschrift op al die feitelijkheden die voor de beoordeling van het geschil van belang waren, ingaan.

De raad overweegt daarbij voorts dat de raadslieden reeds direct na het ontstaan van het arbeidsgeschil bij de zaak zijn betrokken. De correspondentie heeft vervolgens slechts tussen de raadslieden

plaatsgevonden. De Gedragsregels 12 en 13 kunnen er niet toe leiden dat feitelijkheden die voor de beoordeling van het geschil van belang zijn en die in de correspondentie tussen de raadslieden zijn gesteld, terwijl deze in menig arbeidsgeschil rechtstreeks tussen werkgever en werknemer worden gecommuniceerd, dan niet meer ter kennis van de rechter mogen worden gebracht. Dit klemt temeer daar menig feit waarop een beroep is gedaan, een aanzegging met rechtsgevolg is, die ook rechtstreeks aan de wederpartij gedaan had kunnen worden. Gezien de aard van het aan de kantonrechter voorgelegde geschil acht de raad de handelwijze van mr. X niet klachtwaardig.

Zoals hiervoor vermeld, mag op brieven en andere mededelingen van de ene advocaat aan de andere advocaat geen beroep worden gedaan dan onder bijzondere omstandigheden. Het integraal overleggen van de correspondentie zonder dat voor elke brief afzonderlijk voormelde toets wordt uitgevoerd, is zonder meer niet geoorloofd. Dit klemt temeer, daar tussen partijen vaststaat dat een gedeelte van de correspondentie schikkingsonderhandelingen bevat, waarop in rechte geen beroep mag worden gedaan. Aldus acht de raad ook de aankondiging van het kunnen overleggen van de volledige correspondentie volstrekt ongepast. Klager moest er vanuit gaan dat mr. X zijn aankondiging waar zou maken en de correspondentie ter zitting zou overleggen. Voorzover mr. X betoogt dat zijn aankondiging een verzoek om toestemming van de andere advocaat inhoudt, oordeelt de raad dat een dergelijke vraag niet in een processtuk gesteld dient te worden en dat in het algemeen dergelijke discussies ten overstaan van de rechter achterwege behoren te blijven. Mr. X stelde klager aldus voor een voldongen feit.

De raad kan zich, gezien de inhoud van de overgelegde correspondentie tussen de raadslieden en de houding die klager en mr. X ter mondelinge behandeling tegenover elkaar aannamen, niet aan de indruk onttrekken dat zij elkaar niet al te welwillend bejegenen en het onderlinge vertrouwen niet steeds aanwezig is, hetgeen mede de oorzaak zou kunnen zijn van de klacht. De raad acht geen reden aanwezig om in die omstandigheden mr. X een maatregel op te leggen.

Volgt

Ongegrondverklaring van klacht onderdeel 1 en gegrondverklaring van onderdeel 2, zonder oplegging van een maatregel.

Klacht B

Klager (mr. X in klacht A) klaagt erover dat mr. Y (klager in klacht I) in zijn verzoekschrift melding heeft gemaakt van schikkingsonderhandelingen, althans de uitkomst daarvan. Voorts heeft mr. Y aan de kantonrechter informatie verschafte waarvan hij wist dat deze onjuist was. Dit had met name betrekking op de mediation. Mr. Y ontkende ten overstaan van de kantonrechter dat hij daaraan een voorwaarde had gesteld, terwijl uit de correspondentie blijkt dat dat wel zo was. Voorts heeft hij onder andere in zijn pleitaantekeningen gesteld dat de cliënte van klager niet zou hebben gereageerd op het voorstel tot geschilbeslechting via de Arbodienst dan wel dit zou hebben afgewezen. Ook dit is onjuist.

Mr. Y stelt dat zijn pleitaantekeningen waren opgesteld in de veronderstelling dat het complete dossier door klager zou worden overgelegd. Als mr. Y een onjuistheid zou hebben vermeld in zijn aantekeningen, dan zou het voor klager dus een koud kunstje zijn geweest om dat aan de zaak te stellen onder verwijzing naar het dossier, en als het al zo zou zijn geweest dat mr. Y al iets had gemeld wat niet juist was, dan moet voorts worden vastgesteld dat dit is gedaan in de complete verwarring die ter zitting was ontstaan, toen bleek dat klager het vertrouwelijke dossier in strijd met zijn aankondiging niet overlegde.

Overwegingen raad

Het eerste onderdeel van de klacht heeft dezelfde grondslag als het verwijt dat mr. Y aan klager maakt in de hiervoor behandelde klacht (klacht A). De raad is van oordeel dat in het verzoekschrift geen melding wordt gemaakt van de inhoud van de schikkingsonderhandelingen, doch slechts feiten en gebeurtenissen worden vermeld die nu eenmaal inherent zijn aan een verstoorde arbeidsverhouding en die volgens de steller van belang zijn om die ter kennis van de rechter te brengen. Dit onderdeel van de klacht zal als ongegrond moeten worden afgewezen.

In zijn pleitaantekeningen stelde mr. Y dat de cliënte van klager niet wilde praten over een oplossing, ook niet een oplossing bij derden wilde leggen en niet wilde praten over modaliteiten voor beëindiging. Ook in het door mr. Y ingediende verzoekschrift stelde hij dat de cliënte van klager geen overleg wenste. Dit houdt in dat volgens mr. Y de cliënte van klager geen mediation wenste. Uit de beschikking van de kantonrechter blijkt het tegendeel. De kantonrechter overweegt op pagina 4, alinea 4, onder meer '(...) en dat zij (de Arbodienst) ondanks het "later akkoord van werknemster met mediation", het vertrouwen in een goede afloop heeft verloren.' De raad concludeert hieruit dat alsnog ter zitting door mr. Y is erkend dat – onder al of niet gestelde voorwaarden – de cliënte van klager tot mediation bereid was. Dit strookt ook met de door klager geciteerde, niet door mr. X betwiste passage uit zijn brief aan mr. Y van 30 augustus 2002, luidende 'Cliënte heeft al aangegeven dat zij nog steeds bereid is tot mediation, een voorstel dat door uw cliënte van de hand is geweest.' Aldus is komen vast te staan dat mr. Y aan de kantonrechter informatie verschafte waarvan hij wist dat deze onjuist was. Dit onderdeel van de klacht is gegrond.

Ten aanzien van de op te leggen maatregel ter zake van onderdeel 2 van de klacht verwijst de raad naar zijn opmerking in de klachtzaak I, zodat ook in dezen de raad geen reden aanwezig acht om mr. Y een maatregel op te leggen.

Volgt

Ongegrondverklaring van onderdeel 1, gegrondverklaring van onderdeel 2, zonder oplegging van een maatregel.

UITSTEL VAN INDIENEN KLACHT

Raad van Discipline Amsterdam, 26 april 2004

(mrs. Van Bennekom, Van den Biesen, Gaasbeek-Wielinga, Röttgering en Verweel-Stokman)

Voorzitter Raad van Discipline Amsterdam, 24 september 2003

(mr. A.H. Kist)

Redelijke termijn waarbinnen een klacht moet zijn ingediend. Redenen om indiening van een klacht uit te stellen, gelegen in het afwachten van de uitkomst van een procedure, waarin men afhankelijk blijft van de advocaat tegen wie de klacht zich zou moeten richten.

– *Advocatenwet artikel 46g, 46h (6 Tuchtprocesrecht)*

(Redelijke termijn voor het indienen van een klacht; ontvankelijkheidseisen)

Feiten

Klager heeft in februari 1997 mr. X ingeschakeld naar aanleiding van een aanzegging van de gemeente A om in zijn koffiehuis de verkoop van (soft)drugs te staken.

Mr. X heeft een bezwaarschrift ingediend dat ongegrond wordt verklaard. Daartegen stelt hij beroep in. Tegen een aankondiging tot onmiddellijke tenuitvoerlegging heeft mr. X een voorlopige voorziening gevorderd.

De voorlopige voorziening wordt afgewezen, en bij dezelfde uitspraak wordt het beroep ongegrond verklaard. Tegen de ongegrondverklaring heeft mr. X op nader aan te voeren gronden hoger beroep ingesteld bij de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State. De Afdeling heeft bij uitspraak van 30 januari 1998 het hoger beroep niet-ontvankelijk verklaard wegens het niet-tijdig indienen van nadere gronden. Op 4 februari 1998 heeft mr. X tegen die uitspraak verzet aangetekend.

Op 21 januari 1997 werd aan klager een (beperkte) exploitatievergunning verstrekt.

Klacht

De klacht houdt in dat mr. X gehandeld heeft in strijd met artikel 46 van de Advocatenwet omdat hij de belangen van klager niet naar behoren heeft behartigd door niet-tijdig nadere gronden aan te voeren en ter zitting verstek te hebben laten gaan. Voorts wordt geklaagd over de hoogte van het honorarium voor werk dat zonder resultaat is gebleven, en over het feit dat mr. X niet is opgekomen tegen de (beperkte) exploitatievergunning van 21 januari 1997.

Voorzittersbeslissing

In eerste instantie wordt de zaak afgedaan bij voorzittersbeslissing; de voorzitter overweegt dat de klacht pas op een dekenspreekuur van 11 juli 2002 bij de deken is ingediend, terwijl de verweten gedragingen of nalatigheden dateren van 1997/1998. Nu klager, ondanks herhaald verzoek, geen bijzondere omstandigheden naar voren heeft gebracht die dit tijdsverloop aanvaardbaar zouden kunnen maken wordt hij kennelijk niet-ontvankelijk geacht, en wijst de voorzitter op die grond de klacht af.

Verzet

Van de voorzittersbeslissing komt klager in verzet.

Als grond voor het verzet wordt aangevoerd dat klager ruim 4,5 jaar heeft gewacht met het indienen van zijn klacht omdat hem door mr. X in het vooruitzicht was gesteld dat, indien de zaak uiteindelijk door klager zou worden verloren in die zin dat klager geen (nieuwe) coffeeshopvergunning zou krijgen, de beroepsaansprakelijkheidsverzekeraar van mr. X de schade zou vergoeden. Pas nadat die zaak verloren was gegaan en de verzekeraar in januari 2002 elke vergoedingsplicht van de hand had gewezen heeft klager zich tot de deken gewend.

Overwegingen van de raad

De raad stelt vast dat in 1997 bij mr. X op kantoor door deze met klager de fout al is vastgesteld, erkend en besproken. Gelet op hetgeen tussen klager en mr. X steeds is besproken acht de raad het wel aannemelijk dat klager, voor mr. X kenbaar, steeds een koppeling heeft gelegd tussen het eventueel indienen van een klacht en de afloop van de nog lopende procedures. De raad acht het ook begrijpelijk dat klager, zolang hij nog vertrouwen in mr. X bleef stellen als zijn raadsman, het indienen van een klacht voorlopig achterwege heeft gelaten.

Mr. X beroept zich erop klager te hebben voorgelicht over de systematiek van het klachtrecht en het aspect van termijnoverschrijding; nu die voorlichting wordt betwist, komt het voor risico van mr. X dat hij die voorlichting in dit opzicht niet kan bewijzen.

Op deze grond wordt het verzet van klager gegrond verklaard, en is hij ontvankelijk in zijn tegen mr. X gerichte klachten.

Vervolgens komt de raad tot een inhoudelijk oordeel over die klachten.

Met betrekking tot het niet-tijdig aanvullen van de gronden van het appèl staat dit verzuim door erkenning vast. De bewaking van termijnen is een essentiële taak van een advocaat, en het verzuim is dus tuchtrechtelijk verwijtbaar.

De klacht over het nalaten van het mededelen van een zittingsdatum en over het verstek laten gaan tijdens de behandeling treft geen doel,

omdat de Afdeling, wegens het ontbreken van de aanvullende gronden, de zaak zonder zitting heeft afgedaan.

Klager wordt niet-ontvankelijk verklaard in een 'klacht' die bestaat uit de betwisting van de verschuldigheid van de declaraties in verband met de kwaliteit van de geleverde werkzaamheden. Een oordeel over zo'n betwisting is voorbehouden aan de civiele rechter, zodat klager op dit onderdeel niet-ontvankelijk is.

Met betrekking tot de vergunningverlening op 21 januari 1997 wordt vastgesteld dat mr. X onweersproken heeft gesteld dat hij daar niet van op de hoogte was; klager was dat wel en had mr. X moeten informeren. Nu hij dit niet heeft gedaan kan met betrekking hiertoe aan mr. X geen verwijt worden gemaakt. Dit klachtonderdeel is ongegrond.

Volgt

- gegrondverklaring van het verzet;
- niet-ontvankelijkverklaring van klager met betrekking tot het klachtonderdeel ten aanzien van betwisting van de verschuldigheid van declaraties, en ontvankelijkheid met betrekking tot de overige klachtonderdelen;
- gegrondverklaring van het klachtonderdeel ten aanzien van het verzuim tot tijdige indiening van aanvullende gronden;
- ongegrondverklaring van de overige klachtonderdelen;
- oplegging van de maatregel van waarschuwing. ●

advertentie)

*Voor al uw
ambtelijke
opdrachten*

*Wij incasseren net zo snel
uw onbetaalde nota's*

BUIK EN VAN DER HORST
gerechtsdeurwaarders

info@buij-vanderhorst.nl
www.deurwaarder-leiden.nl

BUIK EN VAN DER HORST
gerechtsdeurwaarderskantoor

Boommart 3a
Postbus 11122
2301 EC Leiden
tel.: 071 - 5161015
fax: 071 - 5144877

TOGA
atelier
Schout & Katsantonis

Toga's op maat

- Rijsleverancier
- Uitsluitend eerste kwaliteit stof wordt gebruikt voor uw toga
- Uitstekende prijs/kwaliteit verhouding
- Korte levertijd

- *Befcadeau bij bestelling toga*

WWW.TOGA.NET

Industrieweg 51
Tel. 010 - 245 07 66

3044 AS Rotterdam
Fax 010 - 245 07 67